ÂLEMLERİN SIRRI

İmam-ı Gazâlî

Nâir

...olursa
...saydı,
...lacak-

...AR YAYINEV...

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adı ile başlarım.

Dünya tarihinde ün yapmış büyük insanların değeri genellikle dünyayı terk edip ahirete göç ettikten sonra anlaşılmıştır. Değerli şair, ilim adamı olan kişiler, daha çok dünya hayatına gözlerini yumduktan sonra ün kazanmışlardır.

Şurası da bir gerçektir ki, bir çok ilim adamları, savundukları fikrin doğruluğuna ve yüceliğine inandıkları için çoğu kez zulme ve işkenceye uğramışlardır. Hattâ bir çokları, ömürlerini zindanlarda son derece acılar içinde geçirmişlerdir. Ve bir kısım âlimler de inandıkları mukaddes davâları uğrunda can vermişlerdir.

Acaba Tercümesine Allahın inâyetiyle muvaffak olduğumuz şu ALEMLERİN SIRRI ve AHİRET İLİMLERİNE IŞIK TUTAN BAHA BİÇİLMEZ İNCİ adlı kitabların yazarı bulunun büyük İmam, İmamı Gezâlî bunlardan hangisidir?..

İmamı Gezâlî hayatını hapishanede geçirmemiştir ve savunduğu davâ uğrunda her türlü tehlikeyi göze almamıştır. Bunun büyük bir sırrı ve azim bir hikmeti olsa gerek... Evet O, davâsı uğrunda büyük tehlikeleri göze almamıştır. Çünkü davâsını söndürmek değil, devam ettirmek, başladığı işi yarıda bırakmak değil, bitirmek istiyordu. Vazifesini üzerine aldığı dinî taahhüdleri ne olursa olsun yerine getirmeliydi. Her türlü felâketi göze alsaydı, fâni hayatı ortadan kalksaydı başladığı iş yarım kalacak-

tı, gayeye vasıl olamayacaktı. Düşündüklerini gerçekleştiremiyecekti. Âlem-i İslâma bu kadar büyük bir hizmette bulunamıyacaktı.

Bunun için gününün hükümdarları ile iyi geçinmek, ancak o sayede başladığı işi bitirmek, çeşitli çevrelerden İslâma olan hücumları kendi felsefî görüşlerini ortaya serererek çürütmek, İslâmın her dinden daha üstün bir din olduğunu bütün cihana duyurmak ve bunu üstün zekasıyle güçlü kalemi ve keskin görüşleri ile isbat etmek istiyordu...

Evet O, yüzlerce kitab yazmakla, her konuya cesaret ve metanetle girmekle bu arzusunu en iyi şekilde başarmayı sağlamıştır.

O büyük Alim, İslâma amansızca saldıran filozofları susturmuş, zındıkları, ehli dalâlet ve bid'atı püskürtmüş ve nefis ile şeytan'a esir olanları da hizaya sokmuştur..

İşte bütün bunları başarabilmek için O, zamanının hükümdarları ile iyi geçinmek zorunluğunu dumyuştur. Yoksa bir takım aklı ermiyen kişilerin dediği gibi dünya meta'ı için onlara körü körüne boyun eğmiş değildir. Büyük İmamı bu gibi zillet ve meskenet kokan davranışlardan tenzih ederiz..

İmamı Gezâlî'nin ilmî kudreti ve derunî dirayetinden bahs edecek olursak, bir kaç cild kitap yazmak gerekir. Bu sebeple O büyük bilginin bu yönüne temas etmiyeceğiz. Bu babda ancak şununla yetineceğiz.

İmamı Gezâlî'nin Ehlullah'dan bir zat olduğunu, onun son derece ilmi bir dirayete sahip bulunduğunu isbat edecek en büyük delil ve elle tutulur en bariz isbat, fezâ çağında dilimize çevrilen bütün kitablarının kapışılmasıdır..

Evet, eğer O, gerçekten ermiş ve visal'i hak etmiş bir zat olmasaydı, mânâ alanında nüfuz ve söz sahibi olmasaydı, gerçek hak ehli ilim ve irfan sahibi bulunmasaydı, eserleri bu derece revaç bulurmuydu.. Bütün insanlıkdan bu kadar ilgi görürmüydü?..

Şu halde büyük İmamın kitabları dikkatle okunmalı, ruhların derinliklerine onun feyzinden âzamî derecede sokulmalı.. Onun baha biçilmez öğütleri, güzel duygulara susuyan gönüllerimize, dünya sevgisi ile kararan kalblerimize doğru esen birer meltem olmalıdır...

Biz mütercim olarak âcizane onun bu eserini tercüme etmekle, büyük âlimin mübarek ruhunu şâd edebilmiş, bizlere cömertçe sunduğu feyzinden içebilmiş isek, gerçekten kendimizi bahtiyar sayacağız...

Say ve gayret bizden, tevfik ve hidayet Allah'dan..

Naim Erdoğan

G İ R İ Ş

Hamd Allah'a mahsustur. (O Allah ki,) Rubûbiyetinde ilk, ezeliyetinde kadim, hakimiyetinde hakim, izzetinde kerîmdir.. Onun, zâtında ve sanatında benzeri, memleketinde ise eşi yoktur! Yapıcıdır. Herşey onun kudreti ile yapılmıştır. Ezelî ve sıfatından hariç olmıyan kelâmı ile konuşan da odur!

Onun ni'metine hamd ederim. Gazabının bertaraf edilmesi için de ondan yardım isterim. O Allahtır, Rabbimdir, Şeriki yoktur, Rubûbiyetinde eşi yoktur! Rahmetini dilediğine tahsis eder. Peygamberlerini Muhammed (Sellellahu aleyhi ve sellem ve alâ âlihi ve İtretihi) ile sonuçlamıştır..

Günün insanlarını, iç ve dış gayelerine ulaşmak için gerçek himmet ve gayretten kısır görünce, yeryüzündeki krallar'dan bir topluluğun, benden, istediklerini elde etmek ve bu uğurda kendilerine yardımcı olacak ve ışık tutacak misli görülmemiş bir kitab yazmamı rica edince, istihâreye yattım ve (Âlemlerin sırrı, iki cihandakilerinin keşfi) diye adlandırdığım bir kitab yazdım.

Bu kitabı, bir çok bablara, makalelere, konulara ayırdım. İçinde çok doğru mertebelerden de bahsettim. Bu kitabda, Memleket idaresine istekli olanların nasıl hareket edeceklerini, işlerini nasıl yoluna koyup tedvir edeceklerini açık olarak anlattım. Orduların gönlünü almak, güzel öğüt ve hareketlerle kendine çekmek, babında başarı sağlıyabilecek bilgin ve takvaya ermiş kimselerin bu ko-

nuda daha hakim bir mevki elde etmeye muvaffak olacaklarını da izah ettim..

Bu (kitabımı) ilk beğenen ve bana Yolculuktan ikinci dönüşümde, nizamiye okulunda okuyan Selmiye ehlinden Tumurt oğlu Muhammed isimli mağribli bir adam olmuştur. O, aynı zamanda bana şu tavsiyede de bulunmuştur: Bu çok kıymetli bir kitabdır. Değersiz kişilerin yanında bunu yaymak doğru olmaz! Çünkü içinde açıklanması gereken öyle değerli sırlar vardır ki bugünkü dünya bundan nefret edebilir.

Bu kitab, öyle kıymetli bilgileri, keşfi imkânsız öyle sırlara işaret etmektedir ki, o sırları hükemadan gayri hiç kimse anlıyamaz...

İnşallah, Allah seni, istediğin herşeyi ihtiva eden bu kitabla amel etmeye muvaffak kılar..

BABLAR OTUZ MAKALEDE AÇIKLANMIŞTIR

BİRİNCİ MAKALE

Hakimiyet ve idare, iyi, kötü, şanslı, şansız, başaran, başaramıyan kişiler arasında mücadele ve çekişmeye mahal olan gayet büyük bir iştir. Kıskançlık, garez, hiyle, desise ve benzeri bütün kötü huylar ve duygular ondan ileri gelir. Böyle güç olan bir şeyi elde edebilmek ve onu ayakta tutabilmek için mutlaka büyük bir insan olmak, köklü bir sabır sahibi bulunmak ve çok miktarda parayada malik olmak gerekmektedir. —Bu imkânlar bulunmazsa bu büyük iş başarılamaz!—

Bununla beraber yüce bir himmet de gerekmektedir.

Nitekim Muaviye: (R.A.) «Yüce iş ve gayelere vasıl olmak için âzami himmet gösteriniz! Ben Hilâfete ehil değildim, çalıştım, gayret ettim ve ona nail oldum..» demiştir.

Eskilerin hikâyeleri, haber ve eserlerinden hoşlanacağın muhakkaktır. Bunları okuduğum zaman göreceksin ki, insanların birazı hariç, hiç kimse kırallık derecesine, babası veya annesinden dolayı erişmemiştir. Görmüyormusun, Mülk'ün asıl varisi ve must hakkı olan evladı Resul (S-A-V) den bu mülk nasıl zorla alınmıştır!..

Şimdi biraz sana, Zul Karney'nin kıssasından bahs edelim:

O, Cebeloğlu Sa'bdır. Annesinin adı Heyelânedir. Babası dokumacı idi.

O, Beni Humeyr Oymağında bir yetimdi. Annesi, Kostantin — İstanbul — şehrinde oyuncak eşyayı teşhir

eden bir Galeri bulunduğunu duydu ve oğlunu oraya götürdü. (Çocuğu orada gezdirirken) oyuncakların üstünde duran bir resim gördü bu resim Kıralın Heykeli idi. Annesi Ona:

— Yavrum bunlardan istediğini seç, dedi. Çocuk hemen elini kıralın tacına uzattı. Annesi ondan bir kaç defa menetti ise de çocuk bir türlü elini ondan çekmedi. Bir Yunan onu gördü ve aralarında şöyle bir konuşma geçti:

— Sen Heyelâne ve bu da oğlun Cebeloğlu Sâbdır, değil mi?

— Evet!

— İlerde beni ve çoluk çocuğumu himayenize almak şartıyla size büyük bir sır açıklayacağım, dedi ve çocuğa dönerek sözlerine şöyle devam etti: Sen doğu'ya ve batı'ya hükm eden büyük bir kıral olacaksın! (bunu duyan annesi onu) gizlice Babil topraklarına kaçırdı. Sonra kadın o adamın sözlerini doğrulayacak üst üste tam üç rüya gördü:

1 — Rüyasında sanki yer bir ekmek olmuş ve oğlu onu yemiş olarak gördü.

2 — Rüyasında, Oğlunun denizlerin bütün suyunu içmiş ve topraklarını yemiş olduğunu gördü.

3 — Rüyasında oğlu, göğe çıkmış, yıldızları bir bir toplamış ve ayı elleri ile sıvazlamış bir halde gördü.

Bilâhere hızırla buluşunca, ona bu rüyayı yorumlamış ve büyük bir kıral olacağını, peygamber ve hekimlerle buluşacağını, buna benzer nice büyüklüklere erişeceğini müjdelemiştir...

Bu kıssa'dan hisse almak istersen şunlara dikkat etmelisin:

Bir şey'i mutlaka başarmak istersen azm ve himmet sırlarına yapış! İşin sonunu getirmeye çalış Esbaba tevessül et! Bu kitabı sakın elinden bırakma! Sonra, kı-

zılı beyaza, beyazı da kızıla boyamasını becerebilenleri iyice tedkik et!

Bu anlattığım vasıflardan yoksun isen, kendine yardım edecek, destek olacak kimseleri bulmaktan aciz isen, kendini bu yönden güçlü hisetmiyorsan o zaman ilim sahibi olmaya çalış, zuhd-ütekva yolunu seç! Kendine sadık kalacak ve yolunu takip edecek bir çok öğrenci bul! Adetlerini çoğalt! Sana uçuşup gelmeleri için bazı kerametler edin! Doğruluktan ayrılma, dürüstlüğü de elden bırakma!

Eğer mutluluk meltemi bir gün esecek olursa, talebelerine, insanların işledikleri fısk-ü fucurdan bahs et! İrtikâbı caiz olmıyan işlerle meşgul olduklarını da açıkla!

Her sınıfta ve tabaka'dan sözlerine, özlerine güvendiğin arkadaşlarını uyar.

Sözünü dinleyecek ve sana güvenecek kimseler güçlenince, insanlardan kalbur üstü olan havas tabakasını, güzel ve uyumuşak sözlerle kendine cezpetmeye çalış!

Kendine muhalif saydıklarını ve ınadı elden bırakmıyanları da açık munazare ve tartışmalara davet et! Daha sert olanlara da sert davran!

İslâm'ın zuhurunu, doğup yayılışını bir gözden geçir.. Görmüyor musun İslâm dini nasıl zuhûr etmiştir. İlk önce muarızlarına nasıl davranmıştır. Şu ayeti dikkatle oku: «(Habîbim Şöyle) de: Ey Kâfirler, ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmam ». Benim (kendisine ibadet de devam) edeceğime de siz kulluk ediciler değilsiniz. Ben (zaten) sizin taptıklarınıza (hiç bir zaman) tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekte olduğuma (hiç bir zaman) tapmış değilim. Siz de benim kulluk etmekte olduuğma (hiç bir vakit) kulluk ediciler değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim bana.» (1)

---

(1) El-Kâfirun sûresi âyet: 1,2,3,4,5,6

Önceleri böyle müsamahakar davranan İslâm, saadet zirvesine çıkınca güçlenip kendisini zinde hisedince bakınız muarızlerıne nasıl kılınç çekmiştir: «Onun için o Küfr edenlerle (muharebede) karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun!» (1)

Düşmanı mağlûp edip sırtını yere getirdikten sonra, düşman barış yapmak istediğinde onu cizyeye bağlıyarak onlara nasıl barış ilân etmiştir: «Eğer (düşmanlar) barışa meyl ederlerse, sen de ona yanaş ve Allaha güvenip dayan.» (2)

Zafere kavuşup irade çadırlerının direkleri sema'ya doğru yükselince bakınız ne demiştir: «Hiç bir peygamberin yer yüzünde ağır basıp (harp edip) zaferler kazanıncaya kadar (muharip düşmandan) esirler alması vaki olmamıştır.» (3)

Ey Hakimiyet isteyen kişi! İşte sen de bu minvâl üzre ol!

İnsanlara akıl ve mantıklarına göre hitab et! Adalet ölçülerinden sakın ayrılma! Her yerde adaletle hükm et! Faziletli kimselere karşı saygı duymayı şiar edin! Askerleri doyur, kırıkları sar! İnsafdan ayrılma! Etrafındakileri yani âlimleri ve memurları doyur! Bunu başaramazsan, hakkın sırtını yere getirmek, adâleti kökten yıkmak için rüşvet yaygın bir hal alır. Halk arasında zulmün gayri ihtiyarî artar, kalpler senden çevrilir, kem gözle sana doğru yönelir. Farkına varmadan iç ve dıştan çökmeye yüz tutarsın...

---

(1) Muhammed sûresi âye: 4
(2) El-Enfâl sûresi âye: 61
(3) El-Enfâl sûresi âyet: 67

Şunu da hatırdan çıkartma ki, mazlumun, senin istek ve gâyelerini sıfıra indirecek kadar büyük bir himmeti vardır. Dürüstlüğü kendine düstur edinen sağlam karekterli üstün ahlâklı kişilerin himmeti gibi bunların himmetleri de bulutlardan yağmur boşaltabilecek kadar tesirli olur!..

Sümeltekin'in oğlu Sultanın şu kıssasını dikkatle oku:

Bir gün O. Hint kıralına bir elçi göndererek sordurdu:

— Siz Halıkı inkâr ediyor, peygamberleri yalanlıyorsunuz. Buna rağmen ömrünüz uzun oluyor. Biz ise, Allah'a inanıyor, peygamberlere saygı gösteriyoruz. Yine de ömürlerimiz sizinkine oranla kısa oluyor.

Bize bunun sırrını açıklar mısınız?..

— Şu üzerinde meyva bulunan ağaca bak! O yerinden kopana kadar sana cevab vermiyeceğim. Sen dur ve yerinden kıpırdama, dedi.

Sonra göğsünü şişirdi, onun yerinden kopması için yürekten bir temenni de bulundu. Himmeti ve gayreti kuvvetlendirdi. Aradan çok bir zaman geçmeden ağaç sallanmaya, insanlarda kaçışmağa başladı. Ağaç büyük bir gürültü koparak yere yıkıldı. Melik (kıral) elçiyi görünce haykırdı:

— «İşte benden beklediğin cevab!.. Sultana deki: Bir tek himmet, büyük bir meyvesi bulunan ağacın yerinden çıkmasını sağlarsa, nasıl olurda mazlumların himmeti zalimlerin yok olmasında, köklerinin kazılmasında tesirli olamaz! Şayet haksızlığa uğrayanların himmeti zalimlere tesir edemiyorsa muhakkak duaları bulutlardan öteye geçemiyor da ondandır...

Bazı geçmiş kitablarda varit olmuştur: «Eğer zalimden intikam almazsam ben de zalimim...»

Sonra şunu da iyi bil ki, adalet heybetle olur. Gerekirse öldüreceksin. İcab ettiğinde asacaksın. Çünkü çoğu kez bunlar, halka huzur, memlekete sükun getirir. Yeryüzünün düzelmesini sağlar..

Çünkü Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesidir: Her mazlum ona gelir baş vurur ve derdini döker. (1)

Öyleyse Taşı gediğine koymakta tereddüt gösterme! Çünkü yerinde icabında öldürmek, cinayetlerin ortadan kalkmasını sağlar. (Sizin için kısasda hayat vardır!) buyurulmuştur.

Bedir Savaşına katılan Büyük sahabî Amr bin el-Âs (R.A.) Muaviye'yi uyarmış ve onu, büyük işler başarmaya teşvik etmiştir de kasidelerinde şöyle demiştir:

«Muaviyem! Halkın derdi bitmez...
Muaviyem ömrümde bir kerrecik olsun sana boşuna biat etmiş değilim!»

«Nice yaşlı insanları tanırımki zekâ ve kurnazlıkları sayesinde harblerde büyük!» başarılar kazanmıştır.

Ülkeye hakim olup onu düzene sokmak için diğer bir usulde parayı esirgememektir. Başka çarelerle de hal edilebilir fakat cimriliği terk etmeden, mazlumun sesine kulak vermeden, orduyu doyurmadan bu işler başarılmaz. Şu halde halkın durumunu yakından izlemek ve incelemek için kendine bir vakit ayırmalısın! Çünkü maiyetindekilerle halkdan gaflet etmek zulmun meydana gelmesini tevlid eder. Eski kitablara bir bak: Kisrâ'nın kızı o kitabları «Divan» diye adlandırırken yalan söylememiştir.

---

(1) Ebu Hureyre (R.A.) dan rivayet edilmiştir: Rasulullah sellallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuşlardır: «Sultan Yeryüzünde Allah'ın gölgesidir. Zayıf ona gelir ve zulm'a uğrayan ondan yardım ister. Her kim Dünyada Allah'ın sultanına ikram ederse kıyamet gününde Allah da ona ikram eder.

Katiplerin gündüz yazdıklarını akşam olunca bir gözden geçir.

Göreceksin, bir kıralın gafletinden nice mazlumlar büyük haksızlıklara uğramıştır!

Vaziyet normal halde ise, herkezin ileri geri konuşmasına müsaade etme (Çünkü başın derde girer.) Kısası gereken bir şey varsa hemen icra et. Yalnız bunu yaparken de Allah'ın sana gösterdiği yoldan emrettiği prensiplerden ayrılma! Vellahu âlem.

İKİNCİ MAKALE

Sultanın oturması, siyaseti, uykusu ve gecesi hakkında.

Sabah namazını kıldıktan sonra, güneş doğuncaya kadar zikre oturursun! Sonra yemek içmek gibi ihtiyaçlarını hazırlayıp getirmeleri için ev halkına emredersin. Bundan sonra atına biner dışarı çıkar, halkın dertlerini dinlersin! Haksızlığa uğruyanların sesine kulak verirsin. Ülkede ceryan eden olayları gözden geçirirsin. Daha sonra haricî ve dahilî düşmanların şerrinden kurtulmak için gereken tedbirini alır, silâhını kuşanır öylece dönersin sarayına...

Bayram günleri halkı ve yabancı elçileri kabul etmek için ayrı bir yer hazırlatırsın. Mazlumları dinlersin. Oraya gelen kalabalık halkı sağlı sollu ikiye ayırırsın. Gözünden herkesi daha iyi görebilmek, kötü niyet taşıyanların gizli kinine daha iyi vakıf olmak için ikiye ayırdığın halkın ortasını açık bırakırsın. İhtiyaç sahiblerini dinler, tanımadığın kişilerin durumunu da incelersin.

Bilmediğin kimseler hakkında tatminkâr bir bilgi elde etmedikçe, onları yakından tanımadıkça, yanında istihdam etmezsin!

İlim, akıl, tecrübe erbâbından adamların olsun ki onlarla memleket işlerini enine boyuna rahatça görüşebilesin. Vezirlerin de takvaya ermiş ehli Salâh kişilerden olsun. Günahkârlardan, Allahın emrini yerine getirmiyen fasıklardan olmasın.. Çünkü kendine hayrı olmıyan kişinin başkasına hiç hayrı olmaz!..

Öğlen vakti oldu mu meclisden kalkarsın..

Kıralın divanda bir gözcüsü olmalıdır! O, günü gününe saati saatına olub bitenlerden kıralı haberdar etmelidir.

Kıral, yemek sofrası kurulduğunda askerlerini, arkadaşlarını çağırmalı, yakın dost ve akrabasına ikramda bulunmalı, taahhutlerini yerine getirmeli.. Bu hususta adeta erimelidir. Kırık kableri, yıkılan gönül evlerini tamir etmesini bilhassa başarmalıdır.

Hele yemeğini hazırlayan aşçı'ya bir gözcü dikmeği katiyen ihmâl etmemelidir.

Yemeği önce aşçı tatmalı, sonra taşıyan daha sonra da kıralın önüne koyan kişi bir lokma yemelidir. (İşte ibret dolu olaylar): Zaroğlu Şehr-i Baz, kendisine ikram edilen yarım elmayı yediği için ölmüştür!

Şâsan, arkadaşının kendisine ikram ettiği yarım kadeh zehirli şarapdan ölmüştür!

Cihan Peygamberi Hazreti Muhammed (S.A.V.) in kendisine sunulan zehirli kızarmış etten yemesi ölümüne sebeb olmuştur!...

Ebu Lu'lüenin bıçağı Koca Halife Haz! Ömer'in sırtına saplandığında zehirli idi..

Abdurrahman bin Mulcem, İmam Ali Kerremellahu vechenin başına indirdiği kılıç da zehirli idi.

Hoca kızı Hasar, kocası Hasan bin Ali'yi zehirlemiştir.. Bir gün yıkanmamış üzüm istemişti, bunu bir fırsat kabul ederek hemen onu zehirlemiş ve ölümüne sebeb olmuştur..

Buna benzer nice örnekler vardır ki saymakla bitmez...

Evet, yemek, su, uyku, yatak çarşafından bile zehirlenmekten kork ve temkinli ol!

Dış ülkelerle de ilgin bulunsun: Mektuplaşarak ilimlerini elde etmek için gayret et! Fakir, sofî, tacir, tabib gibi çeşitli kılıkta adamlar göndermek suretiyle onlardan sakın ilgini kesme!..

Halife Memunu düşün: Diğer ülkelerde kendisine haber ulaştıracak bir çok güvenilir sadık insanları vardı. Bütün kırallar bilhassa buna dikkat ederlerdi. Onların usul ve perensipleri bu idi...

ÜÇÜNCÜ MAKALE

Melik'in, kendisine sunulan gizli raporları incelemesi, bazı mühim işleri çözümlemesi için, gece yarısına kadar uyumaması uygundur.

Gündüz uykusu, gecedeki uykusuzluğu için bir çaredir. Gece meydana gelecek yorgunluğu giderir.

Melik, ayrıca yorgunluğunu giderecek, sinirlerini teskin edecek bazı ilaçları kullanmalıdır.

Damgalı fesadçı kişilerin tezvirlerinden bilhassa kaçınmalıdır!

Gelen bütün haberleri, insaf ve mantık süzgecinden geçirmelidir. Her habere inanmamalıdır. Çizgiler birbirine benzeye bilir. Bu yüzden de çok defa kişiyi şaşırtabibilir.

Osman bir Affan'ın ilk dehâsı, Ebu Bekr Oğlu Muhammed hakkındaki imzayı fark etmesinde görülmüştür. Bu husus, hikâyecilerin nakl ettikleri insanların siyerinde açık açık izah edilmiştir.

Kadınlar arasında yaptığı tercihin kimse farkına varmamalıdır. Çünkü kıskançlıktan doğan zararın telâfisi mümkün değildir. Kadınların kıskanması, çok defa erkeklerin hasedinden daha büyük felâketler tevlid eder.

Kıralın siyasî yönü de kuvvetli olmalı.. Kınanmak endişesiyle, sırtını büsbütün şuursuz bir güvene dayamamalıdır.. (Yani bana bir şey olmaz deyip sırt üstü yatmamalıdır..) Şair'in sözü nekadar açıktır:

«— Akrabalar olsa bile, insafsızlık, insanlar arasında uçurumların meydana gelmesine sebeb olur!..»

Kişi, babasının arkadaşlarının — fakir olsalar dahı — hatırlarını sormalı, onlardan ilgiyi kesmemelidir.

Resül-u Ekrem'in (S.A.V.) şu göz alıcı davranışına bir bak:

Sık sık mübarek hanelerini ziyaret eden bir Yahudi kadına, ayağa kalkarlardı. Bir gün Hanımı Aişe (R.A.) Ona:

— Bir Yahudi kadına mı ayağa kalkıyorsun? Demeğe kalmadı, Resülüllah (S.A.V.) hemen cevab verdiler: «— Bu kadın, Hatice zamanında bu evi sık sık ziyaret ederlerdi. O vefat ettikten sonra yine bu adetine devam ediyor. Ahda sadakat imandandır!!..»

Şair: «Suyu içilen kuyu'a pislik atma ki zalimlerden sayılırsın..» demiştir.

DÖRDÜNCÜ MAKALE
LİDERLİK VE MEMLEKET DÜZENİ HAKKINDA

Liderlik hususunda İslâm bilginleri ihtilâf etmişlerdir: Bazılarına göre Nas (Kur'andan ayet) bunu tayin etmiştir: «Bedevilerden o geri bırakılanlara de ki: «Yakında çetin bir harp ehli olan bir kavme, kendileri ile muharebe etmek, yahut (muharebesiz) onların müslüman olmalarını sağlamak üzere da'vet olunacaksınız. Binâenaleyh (onlarla döğüşmek hususunda) itaat ederseniz Allah size güzel bir mükâfat verir, evvelce döndüğünüz gibi dönerseniz sizi elem verici bir azabla azaplandırır.» (1)

Ebu Bekr (R.A.) Peygamberin vefatından sonra halkı kendine itaat etmelerine çağırmıştır. Ve halk da onu halife olarak kabul etmiş ve uymuştur.

Bazı müfessirler, (Hani peygamber zevcelerinden birine gizli bir söz söylemişti.» (2) ayetinin tefsirinde şöyle demişlerdir: Peygamber Hazreti Aişe'ye hitaben «Benden sonra halife baban olacaktır..»

Bir kadın Peygambere:

— Seni gayp ettikten sonra kime baş vuracağız? diye sorunca Peygamber Ebu Bekr (R.A.)u göstermişlerdir.

Ebu Bekr (R.A.) Peygamber sellâlahu âleyhi vesellemin sağlığında imamlık etmiştir, imamlık ise dinin direğidir!..

---

(1) El-Feth: 16.

(2) Tahrim sûresi âyet: 3

Naslardan ayrılmayanların dedikleri bundan ibarettir. Sonra tevil yoluna saparak şöyle dediler: Eğer Ali (K.V.) Halifelerin ilki olsaydı umulan semeriyi vermezdı. Sonra onun dördüncü olması şerefine bir halellik getirmez. Çünkü Resulullah (S.A.V.) de peygamberlerin sonuncusudur.

Bu usûl ve prensiblerden ayrılanlar şu iddiada bulundular: Bu, iddianız tamamen havaî ve isteklerinize uygun düşen bozuk bir iddiadır. Hilâfet ve hükümler babında ölçü meydandadır: Davud, Süleyman, Zekeriya ve Yahyayı (Allahın selâmı üzerlerine olsun) buna örnek verebiliriz..

Hanımlarına dediler: Hilâfet (Makamı) kimindir? Onlarda «Onundur» diyerek bunu kabul ettiler. Bu da batıldır. Çünkü bu miras yolu ile olsaydı Halife Abbas (R.A.) olurdu.

Fakat delil apaçık meydandadır, perdeyi aralamıştır: Halk topluluğu, bayram günü irad edilen hutbenin metninde ittifak etmişlerdir: O hutbede Resul-i Ekrem (S.A.V.) şöyle demiştir: «Ben, kimin mevlası olursam Ali de onun mevlâsıdır!» (1)

Bunun üzerine Ömer (R.A.) «Ey Hasanın babası bıravo sana! Benim dostum oldun. Hatta her dostumun dostu oldun, demiş, Peygamberin bu sözüne rıza göstermiştir.

Sonraları Riyaset sevgisi galip geldi, sancakların dalgalanması, atların harb alanlarında şaha kaldırılması, ülkelerin feth edilmesi sevdasına düşüldü. Dönüp dolaşıp yine ilk anlaşmazlığa düşdüler. Onu artlarına attılar azıcık bir menfaat karşılığında sattılar.

---

(1) Bu hadisi, İmam Ahmed Musnedinde, İbni Mace'de Berâ'dan, Tirmizî, nesaî, Ziya Zeyd bin Erkam'dan (R.A.) rivayet etmişlerdir.

Peygamber (S.A.V.) hasta yatarken, hokka ve beyaz bir kâğıd getirin, size müşkülünüzü hal edeyim, benden sonra kimin iş başına geçeceğini açıklayayım, dedi. Ömer hemen oturduğu yerden fırladı. Bırakın adamı, görmüyor musunuz, hastadır?.. Fazla sıkmayın, onu rahatsız etmeyin, dedi..

Bunlardan sonra anlıyoruz ki, nasların tevili yoluna sapmanız, batıl olmuş ve icmaa avdet etmiş sayılırsınız! Şu da açık olarak anlatılmıştır:

Abbas? Ali, Hanımı ve Evlâdı biat merasimine katılmamışlardır.

Sakîfeliler, Hazrecli'ye uymanızda size muhalefet etmişlerdir.

Ebu Bekr'in oğlu, Muhammed, babası ölüm döşeğinse iken onun yanına girmiş, babası ona:

— Oğlum amcanı çağır da hilafeti ona vasiyet edeyim.

— Hak üzere mi yazayım, yoksa batıl üzere mi?

— Hak üzere yaz!

— Eğer hak üzere yazacaksam hilâfeti oğullarına tavsiye etmen gerekir...

— Şunu iyi bil ki bunu senden başkasına daha lâyık görmekteyim.

Bunun üzerine babasının yanından ayrılan Muhammed doğru Ali'nin yanına gitti..

Onun (Ebu Bekr'in) Resulullah sallallahu aleyhi ve sellemin minberindeki: «Ben sizin en iyiniz değilim, bana destek olun!» sözü, bilinen şeylerdendir. Bunu O, şaka mı, yoksa gerçek mi olarak söylemiştir?

Yahut halkı denemek için mi söylemiştir? Eğer şaka olarak söylemiş ise, halifeler böyle ciddi meseleleri şaka yapamazlar! Eğer ciddi söylemiş ise, bu, o takdirde hilâfet makamı ile bağdaşmaz. Denemek için söylemiş ise

şu ayet karşısına dikilir: «Kinden göğüslerinde (dünyadan kalma) ne varsa hepisini söküp atacağız.» (1)

Durum, böylece vuzuha kavuşunca, bu, onların bir ittifakı sayılmış olur. Bu söz tabii ki Sadr-i evvel'e' ait bir söz olmuş olur.

Ali'nin ve onunla çekişen kişinin zamanına gelince: Bu babta Peygamberin hükmü kat'îdir: «— Her iki halifeye birden biat edilirse, onlardan birini öldürün!» bu ne kadar garip bir şeydir?.. Bir hak ikiye nasıl bölünebilir Evet, Hilâfet, bir cisim değil ki ikiye bölünebilsin, araz değil ki inkısam kabul etsin, cevher de değil ki teceddidi mümkün olsun!..

Öyleyse, bu nasıl alınıp satılabilir?..

Ebû Haizm'in rivayet ettiği bir hadisde sabit olmuştur:

«— Ahirette görülecek dâvaların ilki, Ali ile Muaviye dâvasıdır. Allah, Ali'nin doğruluğuna hükm edecek, diğerleri ise Allah'ın dileğine kalacaktır..»

İslâmın muballiği bulunan Resulullah sellellahu aleyhi ve sellem, Ammar bin Yasır'a demiştir ki: «Seni, azgın bir cemaat öldürecek, İmam'ın (İslâm Liderinin) azgın ve zalim olması kat'iyen doğru olamaz.»

İmamet, iki kişi arasında paylaşılamaz, tıpkı Rubûbiyet gibi..

Onlardan sonra gelen bir gruh da şu iddia da bulunmuştur:

Yezit, Hüseyn'in öldürülmesine kat'iyen razı olmamıştır..

Şimdi sana, bir biri ile harp eden iki kıralı misal vereyim: Bunlardan biri, diğerine galip gelince, onu acaba askeri, kumandanın haberi olmadan öldürür mü? (Asla!) Habersiz öldürmek, ancak bir hata mahsulu olabilir!

(1) El-Araf: 43.

Bir de Hüseynin öldürülmesini düşün: Arada geçen şiddetli, çarpışma, ciğerlerini kavuran şiddetli susuzluk, başının kesilip taşınması gibi feci olaylardan sonra böyle bir hata ihtimali kabil midir?

Bir Şarkısında Ali'yi öğen Cariye'yi öldüren kişi, Ali'ye kininden ötürü mü öldür müştür, yoksa Cariye'ye olan kininden dolayı mi öldürmüştür?..

Bir Muaviyenin oğlu Yezid ile Hüseynin oğlu Ali Zeynel Abidin arasında geçen şu muhavereye bakınız: Yezid:

— Sen, Allahın katl ettiği kişinin oğlusun!

— Ben, insanların nahak yere öldürdüğü kişinin oğluyum, dedi ve şu âyeti okudu: «Kim bir mümini öldürürse cezası, içinde ebedi kalıcı olmak üzere cehennemdir. Allah ona, gazap etmiştir, Ona lânet etmiştir, ve ona çok büyük bir azab hazırlamıştır.» (1)

Ya Yezid, Rabbine ceza mı veriyorsun? Onu cehenneme koyup ebediy orada yakıp, ona lânet mi ediyorsun? Diye onu susturmuştur..

Bu deliller hükümsüzdür, hiç bir Şeriat hakimi bunun doğruluğuna hükm etmez, diye bir itirazda bulunursanız cevabımız hazırdır:

— Milyonlarca kişinin de bildiği bir hadise vardır: Bin ay minberlerde Ali'ye sövdünüz! Bunu size, kitab mı, Sünnet mi, yoksa peygamber mi emretmiştir?..

Onlardan sonra gelenler, Hilâfet makamına, kitab, sünnet ve icmai ümmetle mi oturmuşlardır, hayır hayır! Onlar o makama ancak Ebu Müslim El-Horosanî'nin kılıncı sayesinde oturmuşlardır..

Birde kılınç kadar keskin olan, Muşarrı'in şu sözüne bakınız:

---

(1) En-Nisâ: 93.

«— Benden sonra hilâfet otuz sene devam edecek, ondan sonra kırallık (başlıyacak..)

Abbasa söylediği şu mucizesi de akıllara durgunluk vermektedir:

«Ey kırk kıralın babası!» bakınız (Mulûk) demiştir de (Halife) dememiştir.. (Bununda derin ve gayet ince bir anlamı olsa gerek.)

Şimdi sen ey Mulk-üdevlet isteklisi, böyle bir dilekte bulunuyorsan Allah'a tam manasıyla kulluk et! Malî fedakârlıklarda bulun! Sabırlı, dikkat aynı zamanda titiz ol! İyi ölç, biç, tahammül etmesini bil, barışa önem ver ki başarıya ulaşabilesin. Allah Teâla en iyi bilendir...

BEŞİNCİ MAKALE

Mülkünü artırmak istersen, diğer devlet adamları ile tanış, her yönden zengin olmaya bak, onları kendine çekmeyi bil! Eline geçen fırsatları değerlendir! Eskiler ne demişler:

«— Rüzgârların eserse, onu fırsat bil, çünkü her dalganın sonu muhakkak sükûnettir!.. «Memleketin ana kilit noktalarına güvendiğin büyük adamlar yerleştir. Gayene vasıl olmak için emniyet ve huzur köprülerini kur!

Fikirlerini benimseyen bulunursa, onları güzel ilaçlarla besle!

Sonra askerlerin sayısına bak, yakınlarının sayısını da iyi hesapla!

Gelirini, giderini iyi tedkik et! Bir sene içinde orduyu tam üç defa teftiş et!

Öncülerin — Güvendiğin insanlardan olmak şartıyla — dört yüz kişiden az olmasın..

Bir ülkeye harp ilân edecek olursan gayet temkinli olman gerek..

Şayet başın derde girecek olurda bir sıkıntı ile karşı karşıya kalırsan, askerlerini saf saf yaparsın. Şayet öndeki saf mağlup olursa arkadaki onun yerini alır.. Onları yüksek bir yerden seyret! Hücuma geçmeden zafer kazanabilirsen ne âlâ hemen zafer bayrağını dikersin.. Sonra kendine en iyi atları ve adamları ayır. Çünkü hiç belli olmaz, önceden sana hiyanet eden sonradan da hiyanet eder..

Askerlerin arasında çok kurnaz kimselerin bulunsun. Daima onlarla şifreli görüş.

Şayet savaşmadan bir ganimete sahip olursan o zaman yine de düşmanlarını göz önünde tut! Şayet onlarla harp yapmak zorunda kalırsan, acele et.

Belki harbi kayıp ederim diye tereddüt gösterme. Zul-Karneyn'in Darâ askerine yaptığını düşün! Onları nasıl perişan edip başarısızlığa uğrattı, ilerledikçe ilerledi.

Atılgan ol! Geri kalma! Sefere çıkarken durumu iyice gözden geçir. Gerekirse harp hayvanlarını çoğaltırsın ya da azaltırsın.. Katilleri iyi tanıyabilecek casusların bulunsun. Korkaklardan uzaklaş! Nöbetçilere dikkat et! Hazinelerini iyice incele noksanlaşıyor mu, yoksa fazlalaşıyor mu, dikkat et!

Mutlaka evlenmek gerekiyorsa, her ne kadar Şeriatçe zengin olanı tercih et diyorsa da sen, malca, soyca, veya güzellik bakımından zengin olanı tercih et!

Şu da hatırında olsun ki, casusları olmıyan, etrafdan sık, sık haber alamıyan bir kıral, ruhsuz cesedden farksızdır.

Sıkıntılı anlarda lâzım olacak korunma aletlerini yanında taşı. Çünkü başına neler geleceğini önceden kestiremezsin!

Askerlerin arasındaki anlaşmazlığa dikkat et. Bu anlaşmazlığı küçümseme!

Halk tarafından gönderilen heyetleri kabul et! (dertlerini dinle!)

Fakihleri, fitne ucağını yakacak konuşmalardan menet..

Vezirlerine emret: İnsanların yiyecek, içecek, giyecek neleri varsa kontrol etsinler. Halkı ürün yetiştirmek-

ten alıkoyma. Çünkü ürün, hem sana hemde insanlara hîni hacette lâzım olur.

Tarım işleri ile uğraşmıyanların haline bir bak: Eğer bu işten, fakirlik dolaysıyla yüz çeviriyorsa ona gerekli araç ve gereçleri temin etmelisin. Şayet bu, bir zulma uğraması neticesi ise o zaman ona yardım elini uzat!

Nitekim Hind kıralı: «Memleket tavuklarının çokluğu ile iftihar ederim. Çünkü O, hakimiyet belirtilerinden bir parçadır..» demiştir.

Öyleyse mülk, çiftçilerle ayakta durabilir. Çiftçiler olmadan mülk ayakta duramaz..

Evet, Melik, Valilere de dikkat eder; hazinelerini sık sık kontrol eder. Eğer ürününü başka şey ile satmıya gücü yeterse ve buna imkân bulabilirse bunu da yapar.

Halife Memun ikide bir silahlarını, çadırlarını teftiş ve kontrol ederdi, vekiline bu hususta dikkatli olması için emirler verirdi..

ALTINCI MAKALE
VALİLERİN TAYİNİ

Bölgelere vali tayin ederken dikkat et! Halka karşı şefkatli ve yumuşak olanları tayin et.. Onlara, altından kalkamıyacakları yükü yükleme ki ülke felâkete uğrar..

Onu ve tayin ettiğin Kal'enin askerlerini iyice doyur. Onun gelir kaynaklarına ve suyuna dikkat et.

Kal'enin muhafazı için divar ve burçlarına dikkat etmeli, oralara kendilerine güvenilir nöbetçiler dikmelisin.

Bizzat kendin kontrol etmelisin. Gece askerlerle ihtilâttan kaçın ki, birisinin kötü niyetine, su-ikasdına kurban gidebilirsin!

Düşmanın gücünü azımsama, düşmanın azlığını da hakir görme. Çünkü bir sinek kocaman deveyi haklayabilir.. Bir çok akrebler, soktuğu büyük yılanları öldürmüşlerdir.

Küçük diye hor bakma. Zira nice ejderhalar akreplerin zehrinden ölmüşlerdir.

Vali'nin içki içmemesi lâzımdır. Emir de öyle.. İçki içilen yerleri teftiş etsin ve içenleri cezalandırsın. Çünkü içkide, bir çok belâ, afet, aklı sarsacak, insanlar arasında fitne, fesad ve hased kazanları kaynatacak zararlı unsurları vardır.. Mülk sahibi kişilerin kıskanıldığı herkesin malumudur.

Necaşı, Ebu Talip oğlu Cafere sordu:

«— Peygamber eshabı ile yemek yerken nasıl yaparlar?

— Yere sofrayı kor, onlarla birlikte yer. Bu arkadaşlarının sevgisini kazanmak için en büyük tevazu örneğidir, sanırım.

— Evet doğru söylüyorsun.. Çünkü O, kıral olsaydı, kendisine has mükellef yemekler yerdi, sofrasında içki, kaymak eksik etmezdi, para'ya mala, mülke son derece düşkün olurdu.. Ona selâmımı ulaştırmanda bir sakınca görmüyorum. Çünkü O, herkese iyi davranıyor; yabancıların, kaside söyliyen herkesin ağzında onun namı dolaşmaktadır..

Haz. Süleyman, haftayı, bir kısmını askerlere, bir kısmını halkın meselelerine, diğer bir kısmını ibadete, kalan kısmını da hikmetleri dinlemeye ve kadınlarla meşgul olmaya ayırırdı.. Ara sıra şöyle derdi:

«Ey ülkenin sahibleri! Ehli ilim ve ehli salâh'dan ayrılmayın! Çünkü şaşırdığınız zaman, sizi doğru yola onlar koyar. Aklınızın takıldığı şeyi size onlar açıklar. Öfkelendiğinizde sizi yumuşatmayı ancak onlar başarırlar. Elinizde avcunuzda bir şeyiniz olmadığında size harcıyacak olan yine onlardır..

Mü'minlerin emiri, Ali bin Ebu Talip der ki:

«Cehl'in kardeşiyle arkadaş olma, sakın bundan sakın! Nice cahiller vardır ki, kendisine arkadaş olan halim, selim kişileri felâkete sürüklemiştir.. Kişi, kişinin aynasıdır, gezdiği arkadaşı ile tanınır. Herşeyi, benzeriyle ölçülür, kalbden kalbe de hiç şüphe yok ki bir yol vardır.. Buluşunca birbirlerini tanırlar..»

Melik, eğlenceyi azaltmalı, güldürücü basit sözlerden uzak durmalı, alay ve boş mizahlardan da hoşlanmamalıdır..

Vezirini, daima ilim söyleyen, sakâh bildiren, insanların tabaka ve sınıflarına göre hareket etmesini bilen gayet kabiliyetli ve dirayetli kimselerden seçmelidir..

Cehaleti yaygın bir hal arz eden kişilerin dış görünüşlerine aldanmayın! (onların riya kokan sözlerine sakın kanmayın!)

Şu kısa hikâyeyi dikkatle oku: Bir gün Behlûl, Harun Reşid'in meclisine girer, bir köşeye büzülüp oturur ve Harun Ona:

— Başını meclisin üst tarafına kaldır, der.

— Oturduğum yer yok olacağına göre üstüde yok olacaktır diye mukabele eder ve şöyle bir beyt irad eder:

Pabuç düzeltmeye de razı olursun, yeterki adam ol! Çünkü Ruhî kemale ermemiş kişi yükselemez. Hak etmediği mevkiye çıksa bile bir gün yine ayağa düşer..»

Kıral, kendi nefsi için kendine has yemekleri seçmesi gerekir.

Halife memun, memunuye denilen yemeği tercih ederdi. Irak valisi mahallebi'yi çok severdi. Emeviler et yahnisini çok severlerdi, etin derisini yüzer içini yerlerdi.

Ebu Talib El-Mekkî anlatmıştır: Peygamber sellellahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuşlardır: Cinsi gücüm azalınca durumu kardeşim Cibrile anlattım, bana et yahnisini yememi tavsiye etti..

Zulkarneyn safra bolantısını teskin ettiği için zırbâhı severdi.

Bir defasında safradan dolayı, alnı terlemiş ve karpuza su, bal, sirke karıştırıp içmiş ve derhal iyileşmiş..

Kalın ve ince unu karıştırıp ekmeği ondan yapardı. Filozof Mencuşk arad der ki: Zayıf mideler için ince undan yapılmış ekmek daha yararlıdır.

İyi pişmemiş ekmek de mide için zararlıdır.

YEDİNCİ MAKALE
HİZMETÇİLER HAKKINDA

Kapıcılıkla iştigal eden kimsenin, şık giyimli, zevk sahibi, güçlü ve güzel kokulu olması gerekir.. Ekmek ve sebzeleri iyi seçip mükemmel bir şekilde hazırlamasını bilmesi de gerekmektedir.

Aşçı ve sakî hakkında da aynı şeyi söyleyebiliriz..

Yemek içmek hususunda tasavvuf ehlinin adâbı, kırallarınkine benzer.

İbrahim Bin Edhem Zuhd-ütakva içinde yaşamayı tercih etmiştir.

Yemek — içmek babında gayet mütevazi davranırdı. Ağır yemeklerden çok hafif olanı tercih ederlerdi.

Bütün savaşçılar ve kendilerine fikir danışılan kişilerinde böyle olması gerekmektedir.

Askerler kışın kışlada kalmalı, sefere ancak yaza doğru çıkmalıdır.

Başlarındaki kumandan sefere çıkma mevsimini iyi düzenleyip ayarlamalıdır. Bir sene içinde dört mevsimin bulunduğunu bilmelidir:

Haziranın yarısından Eylül'ün yarısına kadar yaz, Kânun-ü Evvel'in yarısına kadar sonbahar, Azar (Mart) ın yarısı na kadar kış Haziranın yarısına kadar da ilkbahardır. İşte güneşin menzilleri bundan ibarettir.

Bunu Peygamber haberi de teyid etmiştir: «Aylar yarılanınca zamanlar da değişir..»

Kıral ikindiden sonra çıkarsa iyi yapar. Şayet çıkmazsa, Raiyyenin (halkın) şikâyetlerini dinlemek, yahut

ibret verecek bazı kıssaları ihtiva eden kitabları okumak için yerinde oturur.

Eski kırallar selâma oturdukları zaman, bir su-ikasda uğramamak için, kafes arkasında otururlardı.

Kıral'ın, tıp, tarih, Acem Şehnâmesini, Acem, Deyleme tabi olanların kıssalarını okuması münasip olur.

Kıralın kendini koruyacak muhafızları olmalıdır. Bu muhafızlar onu nereye giderlerse beraberinde gidip herhangi bir kötülük gelmemesi için kıralı korurlar. Hamama girdikleri zaman da muhafaza ederler. Nice kırallar hamamda öldürülmüşlerdir..

Kendi evindeki hamamı tabiiki kıral için daha iyidir.

Ey insanlar, kıralınız öldüğü zaman, onun hastalığını veya ölümünü, ortalık iyice sakinleşinceye kadar, yeni bir kırala biat tamamlanıncaya kadar gizlemelisiniz!

Sen ey kıral! Allah'a hamd et, sevab işlemeye devam et, çünkü bitmeyen zikir odur. İbni ebiddün ya, Taberî tarihinde, Şafii mezhebi ile diğer mezheblerde görüp okuduklarını çoğalt! Kisralar gibi bid'at ehili olup sapıklardan olma! Biliyorsun ki onlar, bid'at ve taşkınlıklar yüzünden helak olup gitmişlerdir. Nimetlerin ecir kanatları vardır, onları şükürle takviye et, Allah'a, karşı salah yolunu takip, et!

Salih bir melik-e ölüm meleği geldi kulağına şunu fısıldadı:

«— Merhaba! Sen, gelenlerin en iyi, beklenilenlerin de en değerlisisin!» Kıral ona: «Emrolunduğunu yap, deyince..

«— Sen ruhunu, istediğini yerine getirmedikçe almam, diye cevab verdi.

Bunun üzerine Salih kıral abdest aldı namaza durdu, tam secdede iken ölüm meleği gelip ruhunu kapz etti.. (Her şeyin) en iyisini bilen şüphe yok ki Allah'dır!

BİR KAÇ GÜZEL HİKÂYE

Buveyh oğlu Mahmud, Irak topraklarına sahip olunca, hizmetçisine bin dinar verip şöyle emretti: İsfihan Şehrindeki Sultan Sokağına git, sokağın tam başında bir ev vardır. İçinde yaşlı bir karı - koca oturmaktadır. İçeriye gir, selâm ver ve de ki: Oğlunuz, nasıl olduğunuzu soruyor. Onu özleyip özlemediğinizi bilmek istiyor.

Bu emri alan hizmetçi derhal oraya gidiyor, durumu onlara anlatıyor, «siz fakir insanlarsınız, ihtiyacınız vardır, ihtiyacınızı karşılamak üzere size bu kadar para getirdim, diyor. İhtiyar, biz zenginiz, çünkü bizim gönlümüz zengindir, gönlü zengin olan kişi, her zaman, her yerde zengin sayılır, diye cevab veriyor ve derin bir nefes aldıktan sonra şu mısraları okuyor:

«— Üstümde elbiseler vardır. Eğer bunlar bir para ile ölçülecek olsa bir para onlardan çok daha kıymetli olur; Lâkin içlerinde bir zat vardır, eğer bu zat, dünyadaki bütün insanlarla karşılaştırılacak olursa değer bakımından hepsinden fazla olur...»

Kıralı, eğlendirecek olan şarkıcısı, güzel sesli olmalıdır.. Ne var ki asla teğanniye sapmamalıdır.

Türkü söyleyen kişi, sesini ayarlamasını bilmelidir.

Ebuş-Say:

«— Senin aşkın için kınanmam, bana ayrı bir zevk veriyor, kim ne derse desin, asla aldırmıyorum...» demiştir.

Türkü veya şarkı söyleyen kimsenin musiki bilmesi lâzımdır. Usul ve notadan haberi olması gerekir. Hele

Ali Bın Sîmâ'nın musiki kitablarına ıttılâı olması şarttır. Biz bunu, ayrıca (Essebiyl Liènâissebîl) isimli kitabımızda açıkladık. Şimdi size ondan bir nebze anlatayım:

Şu felek'in deveranında öyle bir sesler vardır ki aklı başında olan bir kişi onları duyacak olsa yerinde sabit duramaz...

Musa (Aleyhisselam) Dörtlü, altılı ve sekizli nağme notalarını onlardan almıştır. Hristiyanlar bunlardan bir kısmını uygulamışlardır.

Elhân Rumun, Tecnis Irak'ın, Zekalık acemin, davullar zencinin veya habeşlilerin, Boru yahudilerindir...

Sokrat:

«— İbadet gösterilerinden çıkan seslerin nağmeleri, dönen feleklerde dalga dalga olur: Nazar, sihir ve istiska sahiblerinin hizmetleri gibi tesirli olur. — Bunları tafsilâtıyla yerinde anlatacağız inşaallah..»

Şayet kıralla buluşmak ve görüşmek sana nasip olursa, Filozofların aşağıdaki gösterilen tavsiyelerinden ayrılma:

«— Kıralla buluştuğunda, kendini korumak için en esaslı vikâye elbiselerini giy! yanına girdiğinde kör olarak gir; ondan ayrıldığında da dilsiz olarak ayrıl!..»

SEKİZİNCİ MAKALE

Vezir yerinde oturur, mabeynci yanında olur. Yazıcıları önünde oturur. Kimse sıkışık vaziyette olmaz. Meclis heybet ve vekarle dolu olur.

İhtiyaçlar, mabeyncilere söylenir. Kâtiplere yazdırılır. Vezirin ıttılaına arz edilir. Bilahare melike götürülür. Emirleri kıral verir. Vezir tebliğ eder. Bundan sonra uygulaması halka düşer...

Bazılarına göre Melik, Cum'aya çıkmaz, ancak kendisine tahsis edilen bir yerde kılar Cum'a namazını.

Evet, kendi maiyetiyle birlikte, kendisine ayrılan kapalı bir yerde namazı kılıp herkes dağıldıktan sonra maiyetiyle birlikte ordan çıkarlar..

Onun (Kıralın) haftada iki günü olmalı: Biri hatim, diğeri ziyaret için..

Sabah namazından sonra Melik için Kuran okunur. Sonra tevbe yapılır. Bunlardan sonra vaiz vaizini yapar, daha sonra da ihlâs muavvizeteyn ve fatiha ve elif lam mîm okunarak duası yapılır. Duayı imam yapar. Duada Melik'e ve Müslümanlara dua edilir.

Melik'in Hafta içinde bir halvet ve inziva günü de olmalıdır. O günde O, zikir ve ibadetlerle meşgul olur.

Memleket işlerine, hesap ve kitab işlerine de bakması için kendilerine, ayrı bir gün tahsis edilmelidir.. Allah, en iyi bilendir..

DOKUZUNCU MAKALE
EKMEK, AŞÇI, KASAP

Kasap, dince zayıf olmamalı. Zira dince zayıf olan kasap gereken temizliğe riayet etmez. Necis ve mide bulandıran kirliliklerden uzak durmaz. Ekmekçi ve açşı da böyle olmalıdır.

Hamur tekneleri, pişirme araçları ve un et gibi şeylerin temiz olmasına da dikkat göstermelidir.

Aşçının yanında yemek kitabları bulunmalıdır.

Meşrûbat, çeşitlerini, tatlı ve meyvelerin en güzellerini, güzel ve nefis kokulu olanları ez cümle vücuda yararlı olan yiyecek ve içecek çeşitlerini tammanasiyle anlatan, açıklayan kitabları yanından eksik etmemelidir.

Evet ey insan! iyi yemek pişirmek daha doğrusu yemek pişirme sanatını öğrenmek istersen bunları öğreten kitablara baş vur. (Kitabussebiyl)in sonunda bundan bir nebzecik bahsettik.. aklî ilimleri öğrenmek istersen, (Kitabul-Makasid, ki tabunnecat)'a baş vur! daha derinlere dalmak, derinliklerden incileri almak istersen, Din esaslarını bildiren, Şeyhimiz İmam El-Haremeyn'in (El-Muhît,el-İrşad) adlı kitablarına müracaat edebilirsin.

Bu hususta yararlı olacak kitablarımız ise şunlardır: (Kitabul-iktisad fil-itikad, kitabu kavaidil - akaid, Errisâletül-Kudsiyye)...

Tıp hakkında bilgi istersen, bu konuda da kitablar fazlasiyle mevcuddur. Bu anlattıklarımın en yararlısı, kendisiyle amel edilendir. Hakkı, batıdan ayırabilmen için bütün Şerî kitabları mutalaa etmelisin.

En iyi bilen Allahtır...

MEMURLARIN DERECELERİ

Hesap, Cebir, mukayase ve ölçme ilimlerini bilmiyen kişileri memur olarak çalıştırma! Çünkü bu ilimlerden haberi olmıyan birine:

— Zaviyeli yer hakkında ne dersin diye bir sual sorarsan:

— Arşınla ve karışla ölçersin, diye cevab vermeye kalkışır..

Alınacak memurlar, muhasebede imtihan edilir. Katibler yazı işlerinde imtihana tabi tutulur. Her memurun kanun kitablarından da haberdar olması gerekmektedir. Onlarda aranacak vasıflar: Akıl ve zekâları yerinde olmalı, fazl ve ihsan sahibi bulunmalı, az veya çok, yerine göre Dairede kalmasını, işe tahammül göstermesini bilmelidir...

Ahlâkan da kâmil olması gerekir... Kimse tarafından kötülenmiş, başkalarına lisânen saldırmış, masûm insanlara lakap takmış olmamalıdır.

Satranç oynamasında bir sakınca görmediler.. Fakat Kumar oynamasına cevaz vermediler...

Azdeşir? kumar oynamak için (cebinden) zarı çıkardığında, kendisine:

— O elin kesilmesi lâzımdır, denildiğinde cevabı şu olmuştur:

— Onu terk etmekle, elimi bizzat kendim kesmiş olmaz mıyım?...

Haccac bin Yusuf'un toprak yemesi de şikâyet konusu oldu. Ona, himmet buyur da bırak toprak yemesini, dediler. O da azm etti, kötü itiyadından vaz geçerek bir daha toprak yemedi...

İmdi Ey Kıral? Ali himmete kişi, sabır sayesinde ulaşabilir. Mü'minlerin emiri Ali (K.V.) nın şu sözünü ibretle oku:

«Yücelikleri, yorgunluğun nisbetinde elde edebilirsin. Yücelikler isteklisi geceleri uyumaz. Hem aziz olmak istersin, hem de sabahlara kadar uyursun! Denizin derinliklerine dalmıyan kimse, hiç inci elde edebilir mi?.

Dağların tepesinden, kayalar nakl etmek, bence kişilerin minnetlerinden daha iyidir!

Delikanlı'ya çalışıp kazanmak ayıpdır, dediler, ben de: —Asıl ayıp dilencilik yapmaktır, diye cevab verdim..

Altmış sene yaşayan kişiyi düşünün. O sürenin yarısını gece alıp götürmüştür. Kişi, ömrünün dörtte birini de nasıl geçirdiğini —sağda mı solmadı çar-çur ettiğini— bilemez. Dörtte biri ise, kâh hastalıkla kâh yaşlılıkla kâh çoluk çocuğun istikbalini düşünmekle geçer.. Mademki Hayat böylece bölünüp heba oluyor, öyleyse uzun ömürlü olmayı istemek neden?...»

ONUNCU MAKALE

Ey Melik! Mülkünün devam etmesini istiyorsan, orduna güzel bak! Onu, tenbellik ve nifakdan koru! Sonra bütçeni iyice tedkik et.. Bütçenden bazı malî fedakârlıklarda bulunman gerekirse cimrilik yapma müsbet yerlerde ondan harca...

Şayet karşındaki düşmandan korkar, sırtını yere getirmeğe takat yetiremezsen o zaman barış yollarını araştır.

Zaman dediğin, aynen gezegenler gibi seyr eder.. Onun yakınlarını kendine, rüşvetle dahi olsa çekmeğe bak! Onları, ona karşı kışkırtmaya çalış! Birinin devletine zarar getirmesinden korkarsan, ona mudahanada bir sakınca görme. Barış yollarını ara, ona karşı gayet mütevazi ve sempatik davranmaktan da geri durma.

Felek sana, şayet aksi davranırsa sabr etmesini bil. Çünkü birgün o, sana da gülümseyecektir.

Bir yeri muhasare etmek sevdasındaysan, o yerde yaşayanların arasını bozmak için, birlik ve beraberliklerini boz!

Süleyman Rüsteme yazmıştır:

Ben, yanındakilerin, sana bir su-ı Kasd yapacaklarından korkuyorum. Hattâ seni yakın zamanda düşmanlarına teslim edeceklerinden endişe ediyorum.

Diğer yandan da Rustem'in arkadaşlarına şöyle bir hitabda bulunmuştur:

Bence bu adam sizi harcıyacak.. Kendi namınıza ondan korkup çekinmelisiniz. O, sizin ona karşı geldiğinizi, onu sevmediğinizi hattâ ona bir kötülük düşündüğünüzü

iddia ediyor. Şayet Kal'ayı Şehr-Baz'a teslim edecek olursa şunu iyi bilin ki kabak sizin başınıza patlıyacaktır...

Sonra aralarında harp kopunca hepisi Şehr-i Baza kaçtılar. Süleyman bunu bir fırsat bildi. Rüstemi öldürdü, Şehr-i Bazı esir etti ve her iki tarafı bir bir kılınçtan geçirdi.

İşte sende, kalede sakin olanların arasına ihtilâf tohumlarını ek, onların bölünmelerini, bir birine düşmelerini sağla! Düşman kalesindeki birliği boz!

Kendi gücünü ikiye ayırırsın ve arıyı kovandan çıkarır gibi kale halkını bir bir kaleye çıkarırsın..

Üç kötüden biri ol, iyilik görmek için, mazlum, üzerine atlayıp düşmanı mağlup etmek için, zalim, düşmanı mağlup edince malını yağma etmek için de karga ol!

Kale içinde yaşayanlara da bir mesaj gönderirsin: Kendi yararını, canının selâmet ve emniyette olmasını arzu eden varsa saffımıza iltihak etsin, diye...

Kalenin zabtında iyi harp eden, cesur askerleri lâyık oldukları mühim yerlerde dikersin.

Kendin bir su-i kasda kurban gitmemen için içeriden çıkıp, tekrar girmelerine müsaade etmezsin.

Hazreti Muhammed (S.A.V.) i düşün: Hayber kuşatmasında, içerdekilerin dışarı çıkmasına mani olmadı. Onlardan çoğu dışarı çıkınca bir daha içeriye girmelerine müsaade etmedi..

Başında bulunduğun askeri ikiye bölersin.. Baktın ki iş gayet güzel devam ediyor. O zaman hemen hücuma geçersin.

Ok atmak, Mızrak sallamak derken, kal'eyi ele geçirirsin de farkında bile olmazsın.. Kaleyi ele geçirdin mi içindekilere yani halka ilişmezsin.

Allah (C.C.) en iyi bilendir...

ONBİRİNCİ MAKALE

Sefere çıkmadan, sefer aletlerini hazırla, askerlerine bir süre önce sefere çıkılacağını duyur! arkada, halkı idare edebilecek dirayetli bir vekil bırak! Yanında, ihtiyaç duyacak olduğun şeyleri yapabilecek sanatkârların bulundurulmasını da sakın ihmâl etme!

Askerleri sevk ve idare edebilecek gayet becerikli, becerikli olduğu kadar da emin, bir önceki savaşlarda ün yapmış kişiler bulunsun!

Vezir olarak seçeceğin kişi, Siyaset erbâbının hal tercümelerini, ülkelerin, kıralların hal ve hareket tarzlarını iyi bilen gayet bilgili ve uyanık kimselerden olmalıdır. (vezirin) İbni Murre'nin (Kavâninil-Melik) kitabından haberi olması, İbni Kuteybe'nin (Kutubul-Baytare) sinden bilgisi bulunması gerekir. Çünkü bu kitablar, hastalıkların çeşitli devalarından bahs ederler..

(Hayvanlar hakkında da bilgisi bulunması gerekir) Hele at cinslerinden haberi olması en mühim bilgilerdendir. Biliyorsun ki Atlar, tam altmış cinsdir.

İskender, atına bakar, hastalığından anlardı. İşte bu, en çetin bir Tıp ilmidir. Zira onun hakkında başkasından bilgi istenmez.

Hayvanlarına, yemlerine, pencerelerde ve yahut çadırının kapısında oturup bizzat kendileri nezaret ederlerdi. Kendisine:

Bu kadar hayvan bakıcıların var, neden bizzat kendin nezaret ediyorsun, diyenlere cevabı hazırdı:

— Neden olmasın, bunlar kendimindir, kendim içindir..

Bir gün atı hastalanmıştı.. Ona Çovan suyundan içirildi O da, bi iznillâhi teâla iyileşti..

Zimmîlerin kabirlerinden elde edilecek havas cümlesindendir:

Peygamber (S.A.V.) e bundan sordular. Cevab verdi:

«Zimmîlerin kabrinden intikam sayhaları duyarsın, kâh korkarsın, , kâh korkmazsın.. Horktuğun zaman (bazı havaslarla) şifayab olabilirsin..

Bu tip havaslar, hayvanlar, bitkiler ve cemadattan bir çoklarında bulunabilir. Bu kitabın bölümlerinde, bundan çok bahs ettik...

Ebu Hüreyrenin şöyle dediği nakl edilmiştir:

Ömer binil-Hattâb, Kudus şehrini feth ettiği zaman, Abdullah bin Mes'udu oraya Vali tayin etti. Oraya muhacir olarak gittiğimde yanına girdim. Ne bir teşrifatçısı vardı, ne de bir muhafızı...

Sebebini sorunca böyle şeyleri Osman İhdas edecek akibetini de kendi gözünüzle göreceksiniz..

Baktım ki atını kendi eliyle tarayıp kaşarlıyor.. Sebebini sordum, şu cevabı aldım: «— Resulullahın (S.A.V.) şöyle buyurduğunu duydum: (Her kim, kendi hayvanını kendi eliyle tararsa, kıllarını tamizlerse, her bir tanesine karşılık tam on sevab verilecektir..) ben bu sevabı başkasına mı vereceğimi sanıyorsun? Kendine, ve kurtarıcına kendin bak! Bu, seni azdıran kibrinden daha iyidir!..»

Ebû Hazim'den de aynısı nakl edilmiştir: Dedi ki: Ömer bin Abdul-Aziz'in yanına gitmiştim. Lambası sönecek oldu. Kendisine:

— Hizmetçiyi çağırayım, dedim.

— Hayır!

— Ben kalkıp yakayım, dedim.

— Hayır! Olmaz dedi ve kendisi düzeltti ve sözüne şunu ilâve etti: Kalktım. Kalkarken ben Ömerdim. Oturdum, yine ben Ömerim.. (hani değişen bir şey var mıdır?) Kahr olsun mütekebbirler! diyerek şu şiiri söyledi: «Yükselince insan, tevazu artar, Böbürlenince insan, yerlere batar...»

Kişi, dalları eğilmiş ağaçtan meyve toplar, meyvesiz ağacın dalı yukarı hoplar.»

ONİKİNCİ MAKALE

Nasıl uyuyacağına dair

Yolculuktaki muhafızların, keskin zekâlı ve gayet atılgan olsun.

Kendi nefsin için bilhassa uyanık ve dikkatli olman gerekir.

Gündüzleri uyu! Geceleri hikâye ve siyer okumak, Memleket sorunlarını gözden geçirmekle vakit geçir!

Şayet kale içinde olursan, muhafızları kapılara ve duvarlara nöbetçi dik (Kuş bile uçurtmasınlar..)

Kapıcılar ehli-Salâh'dan, uyanık ve zeki kimselerden olsunlar.

Uykunu, güzel ve kapalı bir yerde uyu. Ailen dışarda olsun, Kapı anahtarı yanında bulunsun.

Canın, bazı cariyeler isterse, soğuk ve katı bakışlıları tercih etme! Şunu da unutma ki, hafif ruhlu çirkinler, kötü ruhlu güzellerden daha iyidir...

Ca'fer essadık (R.A.) ye sordular :

— Neden siyahları, beyazlara tercih ediyorsun?

— Onlar, yaza da gelir kışa da... Onların daha nice güzellikleri vardır ki siz bilemezsiniz?..

Abdul-Melik bin Mervan: En güzel cinsi temas, en vahşi kadınla yapılandır!. dedi.

Eskiden bazı Melikler, Sıcak ilaçları içmekten çekinirlermiş de onlara, Felan erkek, felan kadınla şöyle cinsî hayat yaşadı, böyle ilişkiler kurdu diye hikâyeler anlatarak ilaçları içirirlermiş...

Haccac'ın oğlu derki:

«Kadınlar, yaşlılardan değil, geceleri kendilerinden ilgisiz bir halde uyuyan erkeklerden nefret ederler.» (1)

Halife Memunun yanında, biri siyah diğeri beyaz iki Cariye ihtilaf ederler: Beyaz Olan:

— Beyaz kar, ilaç olarak kullanılabilir, Güneşin beyazı güzeldir, elbiselerin en iyisi, beyaz olanlardır, yumurta, kömürden daha güzeldir, der.. Siyahı cevab verir:

— Kışın kömürü, yazın cehennem gibi sıcak olan güneşinden yektir.

Yaşlı kişilere düşen aklın aybı şiddetlidir. Gözde beyazlık körlüktür. Siyah kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır.. Genç kızlar, karayağız delikanlılara mest olurlar.. «Kara yağızlı delikanlıları sevdiği için onu severim. Sırf onu sevdiğim için de kara başlara bayılırım..» Şirini de söyliyerek beyaz cariye'yi mat eder...

Bana, kendisine son derece güvendiğim biri anlattı:

Halife Mansur, alevîleri öldürmeye girişti. Onun Şerrinden bir çok aleviler Yemene kaçtılar. Sonra Ehli Beyt'e karşı sevgisi bulunan Memun halife olunca, Fatımîlerin ileri gelenlerinden kimlerin kaldığını sordu. Kendisine Yemende, onlardan bir grup insanların bulunduğunu haber verilince, derhal onlara haber saldı. Onlar da aralarında karar aldılar: Her biri, vekil veya hizmetçilerinden kendilerine benziyen birini gönderecek, böylece Halife hayrı murat etmiş ise mesele yok, şayet kötülük murat tti ise yine kendilerine bir şey olmamış olacak ve bu sayede nesilleri ila yevmil-kıyame devam edecek..

---

(1) İmam Gazali, her konuya temas ettiği gibi, Seksolojiyi de ihmal etmemiştir.. Hayret doğrusu!.. (mütercim)

Memuna gönderdikleri, adamlar izaz, ikram gördüler. Orada evlenip kaldılar.. Orada yerleştiler, üreyip türediler..

İşte onun: «Biz ehli beyte karşı kötülük düşünmeyiz onlar da bize karşı kötülük düşünmezler» sözü bu gerçeğin en bariz ifadesidir!...

Vellahu Alem..

ONÜÇÜNCÜ MAKALE
Hileli Yeminler

(Yemin edeceksen) İbni Sureyc'in beyan ettizi şekilde yemin et.

Önceleri ona itibar etmezdim, arkadaşlarımızdan bir topluluk onu kabul ederlerdi. Sonra, Şarımsakla kaynatılmış şarabda, Kulunclular için bir yarar görünce (fikrini kabul ettim.)

Evet, her ihtilâflı meselede hakim hükmünü verince, ihtilâf ortadan kalkar.

Yemin nüshasında, tevil yolu ile feshine gidilecek anlamlar bulunmalıdır.

Yemin, yemin ettirilmek istenen kişinin niyetine göredir.

Vekil tayin ederken, onun akdi hususunda biraz titiz ve dikkatli olman gerek. Lafızları bilhassa genel mana ifade eden cinslerden kullan: «Talakım veya vekilimin ika edecek olduğu talâk, her ne zaman üzerine vaki olursa boşsun!» gibi...

Hukemâ"nın söz ve fetvalarını yasaklama! Bunları kabul edince sende gizli kalsın. Şahidlerin , hakimlerin yazısı da yanında bulunsun. Bunları, sakın anlamlarını anlamıyacak kimselere teslim etmiyesin.

Çünkü O, yeminin ne olduğunu bilemez.

Allah, kelimeleri ve sıfatları ile ilgili bulunan lâfızlarla yemin etmekten hazer et.

Ulema bunun dışında kalan mukaddes şeylerle yemin edilip edilmiyeceği hususunda ihtilâf etmişlerdir.

Yemini Kamus: Kişinin bir şey yalan olduğunu bildiği halde o şey hakkında yemin etmesidir. Bu ülkeler için pek zararlı olan bir şeydir.

Oturduğun zaman, ey Kıral, edepliler gibi otur. Az konuşanlardan ol. Çünkü çok konuşmak ne kırala ne de kendini bilen bir muttakıya yaraşır..

Sözle, alimlere bir çok faide sağlıyabilirsin. Müftülerin hata yaptığına zahip olma. Verdikleri fetvaları bir biri ile karşılaştır.

Resulullah sellellahu aleyhi vesellemin şöyle buyurduğunu duydum: (1)

«— Müftüler sana fetva verseler de sen (yine) kendi nefsine danış»

Bunlarda Peygamberin (S.A.V.) sözleridir: «Helâl açıktır, haram açıktır, aralarında şüpheli şeyler vardır.» Şüphelendiğini bırak; şüphe duymadığını al!» «Helâlı kendine azık edinen kimsenin duası kabul olur, kişiliği bilinir, gidişatı (Tavr-ü hareketi) düzelir, sözü geçerli olur, emniyyet ve huzuru bol olur, şekli güzel, zürriyeti temiz olur, nutfesi aydınlanır, göz yaşı çok olur, hikmeti zahir olur, öfkesi az olur, kalbi rikkat bulur günâhı hafif olur. ey Ali! haksız (kazanılan) dirhemi geri vermek, Allah katında kabul olunmuş dört bin hac'dan daha iyidir.

Ya Ali! Öfkelenen kişiye Allah gazab eder, zulm eden de zulma uğrar, çok sadaka verenin zurriyetine yardım görür..»

Herkesin gideceği yer aynıdır. Dönüş şüphe yok ki sadece onadır!

İnsanların bazıları zulma uğrarsa, hepsi zulma uğramış sayılır: «Kim bir canı, bir can mukabilinde veya

---

(1) Bu hadisi, Buharî Tarihde (İstefti nefseke ve in eftâkel müftûn..) lâfzı ile rivayet etmiştir.

yeryüzünde bir fesad çıkarmakdan dolayı olmayarak, öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur.

Kim de onu, kurtarırsa bütün insanları diriltmiş gibi olur.» (1)

İnsanlara, sadaka vererek, hayır yaparak, adil ve şefkatli davrranarak, iyilikte bulunursan, bundan herkes istifade eder. Çünkü yapılan iyilikten herkes faydalanmaktadır. Kişinin hanımına: «Senin bir kısmını boşuyorum!» sözünü görmüyormusun? Bunu söylediği vakit bir kısmı değil, kadının hepsi boş olmaktadır.. Çünkü talâk (boşama) tecezzi kabul etmez (yani bölünmez.)

Ey Melik! kendisine uyacağın bir İmamın bulunsun! Dinini bilen bir kimse olsun.. Bu imamın ihtiyar ya daamâ olması zararlı değildir.

Sonra Ülkendekilere yazı ve hesab öğretmelisin. Öğretmenin köle veya yaşlı olması sakıncalı değildir. Kadınların da dinlerini öğreten kimseleri bulunmalıdır..

Ey Melik! biliyorsun ki zaman çok bozuldu... Erkek erkekle, kadın kadınla meşgul olmıya başladı... Bu, (Lutilik) en büyük günâhtır! Çünkü bu, Allahın gazabını mucibtir...

Bazı ibâhiyeciler bunun cevazine kail olmaktadırlar. Bu konuda onlar pek ileri gittiler. Kâh aklî, kâh naklî delliller serd ederek ortaya bir çok şüphe ve tereddütler savurdular... «Yerde ne varsa, hepsini sizin(faideniz) için yaratan Odur. (2) gibi ayetlerin zahirini delil göstererek dediler ki: Eskiden insanlar böyle idi: Helâl, haram diye bir şey yoktu. Sonradan peygamberler geldiler (kendiliklerinden bir çok yasaklar koydular. Helâl olan şeyleri haram, haram olanları da helâl ettiler.

---

(1) El Maide: 32.

(2) Bakara Sûresi 29. ayet.

Ebu Bekr'in (R.A.) Hanife oğullarının mallarını mübah kılmasını buna delil gösterdiler.

Peygamber hitabları ya mevcudadır, ya da madum'a... Madum olan muhateb olamaz. Mevcuda olan hitablar da, zamanındakilerle yaşar, onlarla ölüp gider.

Nusayriye gibi bazı mübahçılar, işte bu gibi şüphelere sarılıp saptılar, saptırdılar. Yeri gelince hepsini ayrı ayrı anlatacağız...

Ey Talip! Sana temiz giyinmek, temiz ve güzel kokular sürünmek, az ve öz konuşmak gibi kişiyi yücelten güzel ve yararlı hasletleri açıkladım.

Arkadaşlarına da edebli davran! Yakının olsun, olmasın hiç biri senden yakınmasın...

Filozofların şu sözleri calibi dikkattır:

Üç kimse var ki, zamanında ve yerinde terbiye edip, kendini saydırmazsan başına belâ olurlar:

1 — Çocuğun,

2 — Hanımın,

3 — Hizmetçin...

Sakın kırallara fazla sokulma! Çünkü onlar seni, kendilerine yaklaştırırlarsa sána işkence yaparlar, kendilerinden uzaklaştırırlarsa bu defa da üzerler...

İşte kırallara vereceğim öğütler bunlardır.. Bunları elde etmeye çalışırsan mutluluklar seni beklemektedir. Allah bir şeyi murat ederse mutlaka sebeplerini halk eder. Kaza ve kaderi onu kımıldatır..

Allah, Meryeme yaş hurmayı, ağacını sarsmadan da verebilirdi lâkin Meryem Suresindeki ayette de anlatıldığı gibi ağacını sallamasını emr etti meryeme.. Çünkü her şeyi Allah sebebe bağlamıştır. Eğer kırmızı taşla beyaz taşı birden yapmıya kadir olabilirsen, haydi ne duruyorsun yapsana!

Gayret ve himmeti az ve yetersiz olan kişiler, bir şey başaramazlar; üstelik seni de tembel yaparlar. Yani is-

tediklerini elde etmene mani olurlar. Halbuki isteyen, istediğine çalışmak ve gayret etmekle ulaşabilir.

Ehli Tasavvuftan bir zat, bunu duyunca, «Kendimi şu memlekete talep etmek babında bir deneyeyim» dedi. Kendisi, ilim irfan ve edeb bakımından yüklü olduğu için, bu yeteneği kendinde buluyordu. Tuttu önce kapıcılara yaklaştı, onlarla Kırala hizmet etmeye başladı. Hüsn-ü Huluk'u her tarafa yayılır oldu. Sonra başları ölünce onun yerini aldı.

Derken kademe kademe yükselmeye başladı. Derken Vezir öldü. Namı etrafa yayıldığı için derhal vezirin yerini aldı. Halka hükm etmeğe, onları adaletle idare etmeye başladı. Herkes tarafından sevildi. Şöhreti Memleket çapında yayılmaya başladı. Derken Kıral da öldü, halk derhal onu başlarına kral tayin ettiler. Zaten Sırf bu gaye'ye nail olmak için önceden kıralın kızı ile de evlenmişti.

Muhammed bin Sabbah'ı gördüm:

«Elmevt» kal'esinin dibinde inzivaya çekildi. İbadete koyuldu. Kal'e halkı onu kale içine almak istiyordu. Kalenin içini gezdirmek arzusunda idiler. Lâkin onların arzularına ram olmadı. Ha bire Mürit toplamaya başladı, Onlara nefis mücadelesinin nasıl yapılacağını, Şeyh'e itaatın ne demek olduğunu öğretti. Müritlerine durmadan kendinin büyüklüğünden bahs etti. O kadar mâhirane sözler söyledi ki hemen hepsini kendine bağladı.

Derken halkı da kendine çekmeğe muvaffak oldu. Muritlerine durmadan şunu telkin ediyordu: İnsanlar Şeriati terk ettiler. İşi ilerlettikçe herkes ona mensup olmaya koyuldu.

Bir gün kalenin sahibi, ava çıktı. Kale halkının çoğu onun müritleri idi. Kapıyı açtılar. İçeriye girdi. Kale sahibi avda öldürüldü. Onun ölümünü fırsat bildi ve kale

halkının başına geçti, idareyi eline aldı. Namı, şanı, mezhebi yayılmaya başladı. Durmadan batınî mezhebini yaymaya başladı. Bunu duyunca dayanamadım (kavasımıl-Batınıyye) isminde bir kitab yazdım. (Onların batıl inançlarını red ettim.) Ve şunu açıkladım: İnsanlar son zamanlarda işte böyle yoldan sapacaklar, Şeriatı elden bırakacaklar din adına bir çok hurâfet ve bid'at yollarına sapacaklar... İşte Ey Melik, sana gerçekleri izah ettik. Yürüyeceğin yolu da gösterdik. Bu yola sulük edersen mutlaka isteklerine nail olursun...

Ömer binil-Hattab, El-Hatie'ye, Abes ile Zibyan'ın kıssalarını bir arada derlemesini emr etmiştir.

Demek ki böyle kitabları derlemekte, okuyup tenevvur etmekte bir sakınca yoktur.

En ulvî gayelere erişmen için peygamberlerin hayatlarını oku! maksadlarına ulaşmak için, biliyorsun onlar düşmanlara karşı sabr etmesini ve tahammul göstermesini bilmişlerdir... Neticede dilediklerini de elde etmişlerdir.

Süleyman oğlu Davud'un hikâyesini biliyorsun:

Gayret etti. Azm etti. Çocuk olmasına rağmen Caluti öldürdü. Talût'un kızı ile evlendi. Talût Debbağ idi. İşte kıralların hikâyeleri de bu minval üzredir.

İbni Kuteybenin, (Kitabul-esbab vel-Maarif) adlı kitabını bir gözden geçir; basit şeylerle uğraşmaktan vaz geç! Bak Şair ne demiş:

«— Edebli olursan korkma feleklere yükselirsin. Yerdeki altını görmüyor musun, zaman gelir kıralın tacı oluverir...»

Vahşi hayvanları görmüyor musun, dövüp terbiye etmekle nasıl raks öğreniyorlar .. Nasıl ehilleşip sahibine saldırmıyorlar?.

Harun Reşid öldüğü zaman, Emini kendi yerine halife tayin etti. Me'mun ise İsfihan'a firar etti. Kaçarken beraberinde Hasan bin Sehl de vardı.

Me'mun, ilim, edeb, san'at, zuhd ve tekva yolunu tercih etti. Büyük bir camide oturarak ibadet yolunu seçti. Ondan ilim öğrenmek, feyzinden istifade etmek için, etraftan bütün insanlar akın etti. Sehl oğlu Hasan, geleni insanlara mütemadiyen: «Halife bu olmalı idi, Halife olmağa lâyık olan bu idi. Böyle bilgili alim dururken, cahilden halife olur mu? Buna uyun! Bu, ilk müslümanların adetidir!» diye telkinde bulundu.

Nihayet halkı iknaa muvaffak olup, Memuna tam seksen bin asker topladı. Zaten acemler, Eminin başarısızlığından memnun değillerdi. Bunu bir fırsat bulup derhal Me'mun'a iltihak ettiler. Tahir bin Huseynin kumandasında büyük bir ordu hazırlandı ve eminin üzerine hücum edildi. Eminin ordusu mağlûp oldu, Emin öldürüldü ve bu suretle Me'mun'da halkın başına geçib halife oldu..

Buna benzer nice hikâyelerimiz vardır.. Sana, himmet ve gayretini artırmak için bu çok hikâyelerden ancak bir kaç tanesini anlatıyoruz...

Kelîle- Dimne, El-Mağazî ve Abdul'vehhabın hikâyeleri bilinen şeylerdendir. (bunları okumalısın!) yalan veya doğru olmasını araştırmana hiç lüzum yoktur..

İmam Şafii derki: Başın düşmesi, vücudun toptan yıkılması demektir. Sözüne, ve andlaşmalarına sadık kal! Seni, ev halkını (dini yönden) kontrol edecek biri bulunsun.

Memleket meseleleri ile de uğraşsın! Narh işleri ile de meşgul olsun.

Her nekadar insanlar, fiatlandırma işlerinden men edilmişlerse de bunda bir sakınca yoktur. Çünkü zaman

değişmiş, insanlar insafsızlaşmış tamamen ahlâken bozulmuşlardır..

İnsanlarda emânet, emniyet ve güven denilen şeyler kalmamıştır.

Haberde varit olmuştur:

Cenab-ı Hak, Musa (Selâm üzerine olsun!) yı, Peygamber olarak gönderdiği zaman Firavn'a dediler ki, Çömezin Musa (Aleyhisselam) illetlerin illetinden bahs ediyor.» Bunun üzerine Firavn emr etti, Musa'yı (Aleyhisselam) yanına çağırttı. Ve ona şöyle hitab etti:

— Ey oğul, sen, illetierin illetiyle konuşduğunu iddia ediyormuşun, bu doğru mu?

— Evet, dedi.

— Buna ne ile nail oldun?

— Saadet oku ile...

— Hangi yönlerinden duyuyorsun sesini?.

— Altı yönümden...

— Her peygamberin mucizesi bulunur. Söyle bakalım, senin mucizen nedir?..

Bunun üzerine Musa (aleyhisselam) hemen elindeki asasını ortaya attı, O asa o anda büyük bir ejderha oldu. Orada bulunan bazı bozuk ruhlu kişilerden birisi: «— Serendibden bir değnek getirilirse o da böyle yılan olur, demeğe kalmadan hemen Musa (Aleyhisselam) cevabı yetiştirdi:

— İşte Değnek al, dediğin doğru ise senin elinde de yılan olsun bakalım...

Adam, beklenmedik bu sözü duyunca apışıp kaldı, şaşkına döndü. Diyecek bir söz bulamadı..

Bunu seyr eden Firavn da şaşkına uğradı. Ne diyeceğini bilemedi ve kendisini şöyle demekten alamadı:

« — O, gerçekten mucize göstermiştir. Ona uyunuz!»

Küllî Saadet, Ana Feyizdendir.. Sonra taharrı- araştırma- yolu ile kabul ettiği her mahalle (yere) akar.

Ana feyiz, ana illetten, akılların idrakından aciz kaldığı feyzi vehmî usulû ile tenaşi eder, Ana feyizden, illetler illetinden sadır olan ise faâl akıldır. Bütün ruhların sadır olduğu ana kaynak ise Küllî ruhtur.

Mahlukata akıldan tecelli eden ise, sadece Güneş ışınının pencerelerden içeriye sızması kadar bir şeydir.. Peygamberlere aklın tecellisi ise, açık arazide parıldayan güneş gibidir... İşte bu anlattıklarımız Peygamber efendimizin şu mübarek sözünün anlamıdır:

«— Allah, Yaratıkları karanlıklar içinde yarattı. Sonra kendi nurundan onların üzerine birazcık verdi. Bu nurdan nasibini alan hidayete erdi. Bu nurdan kendisine bir şey isabet etmiyen ise, bir biri üzerine karanlıklar içerisinde kaldı..

Şu ayetlerin ifade ettiği anlamda bundan başka bir şey değildir:

« (Habibim) göğsünü senin (faiden) için (açıp da) genişletmedik mi? Senden yükünü de kaldırıp attık.» (1)

«Öyleya, Allahın, göğsünde müslümanlık için inşirah verdiği bir kimse -bu sayede o, Rabbinden (gelen) bir nur üzerindedir. (2)

İşte İbrahim aleyhisselam'a tecelli eden nurda bundan başkası değil idi.. Bu, başlangıçta zayıftı: Önce yıldızları gördü- İbrahim Bu, benim rabbimdir dedi.- Vaktaki bu nur İbrahime tecelli edip, Mucahede ve himmet yolu ile himmet kanadı kuvvet buldu, envari kudsiyye ile onu donattı, Manevi alanda yükseldikçe yükseldi, Ondan sonra gözüne ne ay, ve ne de güneş göründü: —Hepsini

(1) El-İnşirah: 1,2.

(2) Ez-Zümer: 22.

terk ederek— Şöyle haykırdı: «— Ben yüzümü, yerlerin ve göklerin yaradıcısına çevirdim asla müşriklerden değilim!»

İlâhî nurun kendisinde parladığını görünce artık ne mala ehemmiyet verdi, ne de evlâda... Hattâ ne de kendi nefsine... İşte vücudum ateşlerin olsun. Oğlum kurban, malım da feyezan olsun, demekten kendini alamadı.

Ey Melik! İşte sen de böyle ol! Bu minval üzere ol da: sana sır perdesi açılsın, Hak yolunu göresin, alemlerin ehvalini feraset mikyası ile ölçesin. Zalimi, mazlumdan ayırd edebilesin.

Şunu da asla hatırdan çıkartmamalısın:

Zenginlik, mal ve can, dünyevî ve uhrevî saadetleri elde etmek içindir. Yukarda göstermiş olduğum yoldan gidersen, kendini nefsin ve şeytanın iğvâlarından ırak edersen, saadet oku ile, sana karşı gelip baş kaldıranları mutlaka yenersin. Ancak o sayede yüce himmetlerin zirvesine erersin..

Yaradılmışların kıymeti, sevab için koşmakla anlaşılır. Aksi halde boş cesedlerden akıp giden ruhlardan başka nedir ki onlar?..

Bazı güzel hikâye (kitablarında) şöyle yazılmıştır:

Bir gün melekler, birbirlerine hitaben:

— Rabbimiz insan oğlunu bir nutfeden yarattı, sonra ona kıymet verip kendine dost ittihaz etti de ona büyük bir hakimiyet verdi, dediler.

Cenab-ı Hak Meleklere:

—İçinizden en tekva ve zahit olan birini seçin, diye vahy eti. Onlar da içlerinden Cebrail ile Mikâil (Aleyhisselâm) ları seçtiler.

Onlar, İbrahim aleyhisselâm'ın koyunlarını sağmak maksadiyle ağıla topladığı bir gün yer yüzüne indiler. İbrahimin Dört bin tane çobanı, dört bir tane köpeği kö-

peklerin her birirlerinin boynunda da kırmızı altından bir halka vardı— kırk bin sağılan koyunu, bir o kadar da at ve develeri bulunduğunu gördüler..

Her iki melek de, koyunların toplandığı yerde dikildiler. Birisi:

«Subbûhun, Kuddusun!» diye davûdi bir sesle haykırdı. Öbürü:

«Rabbul- Melâiketi verruh!» diye mukabelede bulundu. İbrahim aleyhisselâm onlara:

— O söylediklerinizi tekrarlayın, size malımın yarısını vereceğim, dedi. Bir daha tekrarlayın malımın hepisi sizin olsun, bir daha tekrarlayın malım, canım evlâdımneyim varsa- hepsi sizin olsun» dedi.

Bunun üzerine Gök melekleri şöyle hakırdı: «— İşte kerem buna derler!..» Arşdan bir ses duyuldu: «Dost, dostuna uygundur!»

İmdi sen ey Melik! Malın varlığına veyahut yokluğuna aldırma!

Cömertliğe dair kıssaları, (Esselsebîl ve İhya-i Ulumeddin) adlı kitablarımızdaki yerlerinde bahs edeceğiz..

Futuh'ü Seyfeddin el- Kûfî'nin kitabında anlatılmıştır: Şamlılar, günlerce süren muhasara'ya tahammül edemez oldular, nihayet teslim olmağa razı oldular ve şöyle dediler: Biz şehrin anahtarını ancak Müminlerin emiri Ömer binil Hattab'a teslim ederiz. Bunun üzerine, Ömer (R.A.) bana bir at bir de Merkep getirin dedi. Medinenin ileri gelenleri, ülke Hakiminin bir şerefi vardır! deyince Ömer'den şu cevabı aldılar:

«— Bizlere Ülkelerin fethini nasip eden ve bize hakimiyeti veren Göğün sahibidir! İçlerinizi temiz tutun ve gerçek mutluluğu feleklern ötesindeki nur ölçüleri ile elde etmeye çalışınız!...»

Bu mukim cevabdan sonra yoluna devam etti. Yolda giderken Merkebi çamurlu bir göle düştü. Islandı, çamurlandı. Ata binmesi teklif edildi, fakat ata binmekten imtına etti. Ona:

— Askerler, hristiyan din adamları ve Şehrin ileri gelenleri gelip sana selâm verecekler, şu üstü başını değiştirirsen iyi yaparsın! dedilerse de O, aldırmadı..

Aradan çok geçmeden, Şam ehalisi başlarında Din reisleri ve ileri gelenleri olduğu halde tantana ve debdebe içinde çıka geldiler. Ömer (R.A,) i o halinde görünce hep bir ağızdan haykırdılar:

«— Sen Ömersin! Sana saygı duyuyor, önünde hürmetle eğiliyoruz. Sana itaat ediyor, emirlerine de boyun eğiyoruz.. Mesih'in dediği çıktı:

«Yamalı üstü başı çamurlanmış biri gelirse O çok büyük adamdır, ona selâm verin ve saygı gösterin!» demişti..

Bütün bunlar, Allah elçisinden feyz alanların sırrıdır! nasıl meydana çıkıp tecelli etmiştir, gördünüz işte!.. Allah elçisi'nin feyiz pınarlarından sade Ömer değil, binlerce hatta yüzbinlerce insan içmiştir.. (Hutbetul-Beyan) isimli kitab, bu zamanda ne vuku bulacağını haber veren hakikatlarla doludur.

Şu halde Ey Melik! Biri senden anlaşmayı talep ederse ve o insan müslüman olursa onunla anlaşmakta tereddüt gösterme!

Şayet Kâfir olursa ve onu yenmeye gücün yeterse, hemen fırsatı kaçırmamak için anlaş! anlaşma belirli bir süre içinde olsun. Dört aydan az olmasın. Himmetin safi, olup yüce memleketde bir eş bulursa o zaman kendini tam manasıyla yetişmiş bulursun. Ve herkesin sana el-pençe durduğunu görürsün.

Demek her şeyde esas olan nefsin tezkiye ve terbiyesidir ki bu da ancak halvete çekilip Allah'a yalvarmak ve onu zikr etmekle mümkün olur.

Çünkü ba halet, mükâşefe-i Melekutü sağlar, insanı lâhut alimine bağlar. Bu suretle de Lâhut alemin nasût alemine galebe çalar' Ondan sonra da İlâhî nurlar kandili olmak, senin için işden bile değildir...

Şair'in biri:

«— Dolu ve ağır kâseler, ne yazık ki bize boş geldi. Sonra rüzgârla dolunca hafifledi ve içindekilerle uçmaya koyuldu. İşte cisimlerde böyledir. Ruhî inkişafle gelişirler...»

Ana illet'den saadet şarabı, üzerine bir damladımı, artık muhabbet nurları üzerine şarıl şarıl boşalır. (Ruhun manevî gıdaları olanca gücü ile alır..)

İşte o zaman, halkı kendine kılınçsız bend edersin, Herkesin sana boyun eğdiğini görürsün!

Kırallardan bazıları mızraklarının ucuna şöyle yazmışlardır:

«— Üzerimdeki Silâhlar Davud yapımı değil lâkin dünyanın tanınmış kahramanları ona boyun eğmekte biran bile tereddüt göstermezler!.»

Zira onda öyle bir Allah emri vardır ki, Cömertlik uğrunda, cimrilik ateşinde yanmağa değer..»

Baktınki yüzüne cihat kapısı kapandı, talep kapısından kovuldun. O zaman, yine geri dönme bu defa da kendini zühde ver! Çünkü insanlar iki türlüdür: Ya nasik (İbadet eden) ya da Malik (İbadetsiz dünyalığa sahib olan)..

Bunun canlı bir örneğini, Frezdak'ın Hazreti Ömeri anlatan Şiirinde görürüz:

«Sinek gibi (Mütevazi) ol, kendinde aşağılık his etme! Ya da baş ol, sakın ortaya düşme!..»

Buna benzeyen bir şiir de, Müminlerin emiri Hazreti Ali (K.V.) söylemiştir:

«İstediğin şekilde, kendisine boyun eğilen Melik olmazsan, bari boyun eğen bir köle ol! Dünyada istediklerinin hepisini elde edemezsin öyleyse Onları (Allah için) terk et!

Hayat iki şeyden ibarettir: Ya İbadet, ya da hakimiyyet. Kişi, bu iki şey ile yüceliklere erişir.

İnsan her şeyi mükemmel olsa da bu iki şeyden mahrum olursa yine de O, benliğine erememiş demektir.»

Muaviye, oğlu Yezid'e Şu öğütte bulunmuş:

Şayet hakimiyyeti yitirirsen, hiç olmazsa (İbadet için) mihrabı yitirme! (böylece büsbütün kendini bitirme!)

İşte bu prensiplerle eski insanlar, arzularına nail oldular.

Hattâ bir çok melikleri, zahidlerin kapılarını aşındırmakta olduklarını gördük.. Bundan dolayıdır ki Kuşeyrî şöyle demiştir:

«Bir fakir, emirin kapısında olursa emire de yazık olur, fakire de.. Fakat bir emir fakirin kapısında olursa Hem emir, hem de fakir (son derece) mutlu olur..»

Kalpler, iç marifete nail olup ona Celâl nuru münkeşif olursa, iç hastalıkların tahliye ve tasviyesi sağlanmış yüce âlemlerin keşfi ve ulvî mânâların sırrı kendisine bahş edilmiş demektir ki, artık bütün melekler etrafında el-pençe dururlar ve devamlı olarak yanında dört dönerler... O kişi artık, Cennet köşklerini ve içindeki göz alıcı huri ve gılmanlarını müşahade etmeye başlar... Nitekim Allah elçisi peygamberler peygamberi Hazreti Muhammed (S.A.V.) Harise hitaben şöyle buyurmuşlardır:

— Nasılsın ey Haris?

— Allah'a gerçekten iman ettim..

— Her şeyin hakikatı vardır, senin imanının hakikatı nedir?

— Nefsimi tamamen dünyadan çekip onun sağa sola yalpa yapmasını önledim. Kendimi sanki cennetlerde dolaşıyormuş gibi his ediyorum.

Cehenem ehlini görüp onların feci halini seyr ediyormuşum gibi duyuyorum, kendimi.. Sanki kendimi Rabbimin arşında apaçık duruyor his ediyorum...

— Allahın, kalbini nurlandırmış olduğu bir mümini şimdi tanımış oldum. Sen buna devam et! Sen de ey melik! «Ömrünü, günlerini ve vakitlerini üçe taksim et:

Üçte birini nefsine, üçtebirini Milletine, üçtebirini de Rabbına (Ayır)

Şunu da asla hatrından çıkarma: İnsanlar etrafında, ancak menfaatları için dört dönerler. Allahdan başka herkes, seni kendi nefsi ve çıkarı için sever. Allah ise seni, senin için ister. Öyleyse onunla ol, ondan hiç ayrılma! Boş ümit ve kuruntulara kapılma! Âdem kadar yaşasan dahi bir gün gölgen zail olacaktır.

Üstaz El-Cuveynî, meşayihinden naklen bana anlattı: Mahmud bin buveyh'a sormuşlar:

— Ehil olmadığın halde memleket idaresine nasıl talip oldun

— Bir kadın def çalıp Amr Bin Sıptı'ya ait olan şu şiirini söylerken duydum: «Cesur olan kişi, emel ve arzularına nail olur, yese kapılan kişi ise, eli böğründe kalır...» Felek, tatlı ve acı (hadiselerle) doludur! «Bunu duyunca, ülkenin idaresine talip oldum.

İstedim, çalıştım ve gördüğünüz gibi işte elde ettim.

El-Hallâcdaki azm'ın büyüklüğüne bakın:

Onu kıskananlar, ona çeşitli isnadlarda bulunmuş, onu hulul ile itham etmişlerse de o, korkmadan bu ithamlara aldırmadan ölüme razı olmuştur! Onu gerçek

yönü ile anlamayanlar onun zahiri haline kail olmuşlardır. Çünkü onun batınını anlayamamışlardır..

Ebul-Abbas bin Şurey'ha sordular:

— Hallaç hakkındaki fikrin nedir?

— Benden daha çok fakih olan bir adamın hakkında ne diyebilirim ki: Gerçekten dediklerini anlayamıyorum.

— Ondan duyduğun bir cümleyi bizlere nakl eder misin?

— Konuşmalarının birinde bizi göstererek şöyle diyordu: «Hazır olanın şehadeti bâtıl olur, Gaip olanın ki ise sahih olur...»

Bu gibi insanlar hakkında Allah elçisi (S.A.V.) şöyle buyurmuşlardır:

«— Ebrârın hesenâtı, Mukarrapların kötülükleridir. «Çünkü onlar tecelli saffında durup, olanlara karşı nedâmet duyarlar. Vaki olacak şeylerden korkarlar, Tam bir ruh perhizi içinde Allah'dan başkasına iltifât etmezler. Bu suretle onlar, mücâhede, tasfiye, tezkiye hakkında toplamış oldukları ilimlerin kanadları ile uçarlar, nasût âlemlerin perdelerini yırtıp âlemlerin istikrar ettikleri yerden çıkarlar, nasûtiyet lâhutiyyet sıfatları ile kaynaşır. Sonra tertemiz ruhlar asılî madeniyyetlerine dönüşür. Vacibul-vücud meltemleri yüzlerine esmeye başlar. Ba's-ü badelmevt istirahat çadırlarında, sadakat köşkünde, Muktedir melik'in nezdinde istirahata çekilirler.

Aşk Sarhoşu bakınız ne diyor:

«— Aşk, hepten yok olmaktır, diyene Allah rahmet etsin!...

Sapasağlam kalbimi birine kaptırırsam, ondan sadece kalıbı kalır. (Sormayın) hicrandan kalbim Şevk gölgesinde çekilmiş uyumaktadır.»

İmdi ey melik! Sen de yüceliklere erişmek aşkı. mahbûba kavuşmak şevki kalmamış ise, o taktirde halet-i ruhiyyen şu şiire ne kadar da uygun düşer:

«— Eğer mübrem bir ihtiyacı karşılayamıyorsan, hacet sahiblerinin sende bir ümidi kalmamış ise, şerefi ile yaşayan şahsiyet sahibi değilsen, Haşır günü kendinden faide beklenen kimse de değilsen, O zaman dünyada yaşamanla ölmen arasında hiç bir fark yoktur, demektedir. Zira bir kibrit çöpü, senin hayatından daha çok önem taşır...

Buna benzer bir şiir daha:

«— Öldürmek ve harp yapmak bize, eteklerini sürüklemek ise kadınlara gerek...»

Şu halde insanların kalplerini, kitablar ve hediyeler vererek kazanmaya çalış. Büyüklerin ve küçüklerin sevgi ve sempatisine mazhar ol!

Ulemaya da ikramın olsun bol... Onların açıklarını kapat, kusurlarını bağışla.

Bir bak, seni, Muhammed Mustafa (Aleyhisselâm) nasıl terbiye etmiştir:

«Bana zulmedeni afv etmek, bana gelmiyeni ziyaret etmek, bana vermeyene vermek, sükûtumu fikir, sözümü ibret kılmakla emr olundum» buyurmuştur. (Nezâket ve insanlık kurallarını kâianata duyurmuştur.»

Sana gelen elçilerin sözlerini ayrı ayrı dinle, söylediklerini ve tekliflerini iyice gözden geçir. Cevab vermekte acele etme! Cevabı ağır ve düşünerek ver. Gelen misafir elçilerini güler yüzle uğurla! Tatlı sözlrle gönüllerini al!

Eski bir hikâye

Arap hekimi, kisrânın yanına girdiği zaman, ona çok bağışda bulundu bazıları bundan dolayı onu kınadılar. Şu cevabı verdi: Kırallık kolay değil. Herkesin gönlünü al-

mak lâzım.. Hakimiyyet hiç belli olmaz, bugün olur yarın bakarsın olmaz.

Eskilerden meliklik sana böyle intikal etmiştir. Senden de gelecek nesle öyle intikal edecektir (Çünkü hiç kimse burada baki değildir.)

Müminlerin emiri Ali (K.V.) nin şiirinden mülhem olan şu örneklere dikkat et: «İkbal zamanı insanlar bir ağaca benzerler: Meyvesi bulundukça etrafından halk eksik olmaz. Meyvesinin bittiğini fark ettiler mi, büyük bir nankörlük içinde yanından ayrılıverirler... Oysa onlar, o ağaçtan iylik grömüşlerdi. Önceden sevdikleri ağacı sonradan kesmeğe koyuldular. Yer ehlinin hemen hepsinde kişilik azaldı, Onda biri kadarı olan azlar müstesna... Tecrübe etmedikçe, hiç kimseyi öğme! Zira kişinin çoğukez içi dışına uymaz...»

İnsanlardan hoşlandığın kimseleri kendine elçi seç. Allah insanlardan ve meleklerden elçiler seçmiştir. Allah, peygamberliği kimlere vereceğini en iyi bilendir...

Hamama girmek istediğinde, Çarşamba günü girmeğı tercih et. Eserde varit olmuştur: «Kırk gün içinde dört defa hamam yapan kimse, fakirlikten kurtulur..»

Allah'dan hacetlerini istemek için, perşembe ve cuma geceleri halvete çekil!

Peygamberler, âlimler, erenler o gece erdiler muratlarına...

Şiir:

«Hatr-u hayalimden geçmiyenler oldu. Haber sorma hayrı bekle!»

Cuma günü bir saat vardır ki, kim onu idrak ederse mutlaka istediği olur. Lâkin bu saat hususunda Görüş ayrılıkları meydana geldi: Kimine göre bu saat günün ilk saatlerine düşer. Bazılarına göre bu saat günün ortasıdır. Diğer bir kısım alimler de günün sonudur, dediler.

Fatıma (R.A.) Cuma günü, güneşin batışını haber vermek için, Cariyesini dışarıya dikerdi.

O Gece En'am süresini oku, hiç kimse ile konuşma, zira o sûrede «Allah, elçiliğini nereye vereceğini çok iyi bilendir.» (1)

Evet Allah.dan dile, Allah peygamberlerine verdiğini kimseden esirgemez.

Şurası da bilinmesi gereken husustur ki, Her peygamberin kendisine has bir günü vardı: Cumartesi, Musa, Pazar İsa, Pazartesi İbrahim, (Allahın selâmı üzerlerine olsun!) e mahsustur.

Nuh (Aleyhisselam)a Salı günü zafer müjdesi gelmiştir. Çarşamba günü Zeradeşt, Erminiyye ehalisine galip gelmiştir. Perşembe ve cuma günleri de Cihan Serveri Hazreti Muhammed salallahü aleyhi ve sellem efendimiz hazretlerine tahsis edilmiştir.

Müneccimler, hafta günleri hakkında şöyle dediler:

Her yıldızın bir günü vardır: Cumartesi Zuhel'in Pazar güneş'in pazartesi ayın, Salı merih'in, Çarşamba Atared'in, Perşembe Müşterinin, Cuma da Zuhrenindir...

Onların çoğuna göre, Resulullahın talihi, Zuhre ile ilgilidir.

Onlar bunun sırrını çözemediler. Biz birazını açıklayalım:

Musa (Aleyhisselâm) batıya doğru dua etti, Zuheli O yönde tahkim etmek için...

İsa aleyhisselâm'ın kıblesi güneşe doğru doğudur. Peygamberimiz Muhammed Mustafa Sallallahü aleyhi ve sellem'in kıblesi de Kâbe'dir.

Bunlar öyle bir sır küpüdür ki, ona, Allah'ın istediği kimseden başkası muttali olmaz! Çünkü O, Harem-i

---

(1) En'am Sûresi, ayet: 124.

şerife karşı durduğu zaman, Zuhel'in oku sağa, Güneşin oku ise sola, El-Ceda da tam iki omuzu ortası hizasına düşmüştür.

Böylece mutluluk tamamlanmıştır, hiç kimseye konmuyan devlet ve talih kuşu sadece ona konmuştur...

Hüccete erişmiş, kelimesi ali olmuş, ümmeti mesud, şeriatı da kavim olmuştur. Ona, doğudaki Türkler, batıda ise mağribliler iman etmişlerdir. Onların hemen hepsi kılınçla değil, kitabı okuyarak iman etmişlerdir.

Şimdi İsanın, Sahil'in kıralı ve doktoru olan Calinosla arasında geçen kıssayı dinle:

Calinos, İsa'ya:

— Ben, senden yerden adam diriltmeni istemiyorum, Sadece bu Kânun ayında felç olan şu adamı iyileştir yeter, dedi.

— Bana bir karpuz getirin, dedi. Getirdiler, adama ondan içirdi ve adam yanık ekmek renginde bir şeyler kustu. Ve derhal iyileşti. Allahın izni ile hiç bir şeyi kalmadan ayağa kalktı..

İsa aleyhisselâmı Calinos iman edeceğine tehdid etmeğe başladı, derken İsa Mabede ibadet yapmaya girdi. Calinos ise Esatoriye ve Kerasiye hastalığına yakalandı. Ve sabaha karşı da öldü.

Ali oğlu Yusuf, Bana otlarında büyük havaslar bulunan El'herkan adındaki bir yerde anlattı. Ondan bir nebze bu kitabda, biraz da (Es-selsebil) kitabımızda anlatacağız.

Şeyhul-İslâm Yusuf dedi ki:

El-Muarrî'nin zamanında yanına gittim, Vezir Onu Kıral Salih oğlu mahmuda Sabotaj yapmıştı. El-Muarrî, Berahmîdir, Resmin ifşadına kail olmadığı gibi, hayvanın da yenmiyeceğini idia ediyor.

Peygamberliğin de aklın safiyetiyle insana nasip olacağını ileri sürüyor.

Vezir bunu Kıralın yanında o kadar tekrarladı ki, nihayet Kıral Ebul-Alâ El-Muarrî'yi yanına çağırttı. Ardından elli atlı askeri yolladı.

Şeyhin yanına arkadaşlarından iki adam girerek durumu haber verdiler.

El-Muarrî de Mescide girdi (ve ibadete koyuldu.) Gelen atlılar misafirhaneye alındı. Muarrî'nin amcası Müslim yanına girerek:

— Ey kardeşim oğlu! Bize olan oldu... Seni kıral yanına istiyor. Seni göndermezsek bunu yapamayız. Teslim edecek olursak bu da bizim için bir ar vesiylesi olur.. El-Muarrî:

— Sen merak etme! Misafirlerini ağırlamakla meşgul ol, benim, beni koruyacak kıralım vardır. O, himayesinde olanları elbette korur, sen tasalanma! dedi.

Sonra hizmetçisine su getirmesi için emir verdi. Hizmetçi suyu getirdi, tertemiz yıkandı ve gece yarısına kadar namaz kılıp Allah'a dua etti. Sonra hizmetçisine sordu:

— Merih nerede

— Filân menzilesinde

— Onu iyice gözelt!

Sonra şu duayı okuduğunu duyduk: «Ey illetlerin illeti! Ey mahlûkatın yaradıcısı, ey Kadimel-ezel ben, senin yalnız senin himayendeyim! Vezir, vezir!... Diye de sözüne ilâve etti.

Sabah şafak sökerken büyük bir gürültü duyuldu.. Bir de baktık ki, misafirhane, kırk sekiz kişi üzerine yıkılmamış mı?..

Güneş doğmak üzere iken de Mektup kuşu bir mektup getirdi. Mektupda «Şeyhi rahatsız etmeyin, Vezirin

üstüne hamam yıkıldı (öldü)» diye yazılı idi.

Şeyh bana dönüp sordu:

— Nerelisiniz?

— Allah topraklarının birindenim..

— Sen, Herkazlısın! Sen Ali oğlu Yusufsun! Seni beni öldürmeye gönderdiler ve benim zındık olduğumu iddia ettiler? dedi ve bana şunu dikta ettirdi:

«Beni öldürmek amacıyla sabahladılar, fakat beni öldürmeğe kalkışmadılar. Oklarını bana nişan aldılar. Fakat bana değil, benden birkaç mil uzağa attılar. Askerlerimin melekler olduğunu anlamadılar. Kendi askerleri ne yapacaklarını bilemediler.

Evet, onlara, Firavun hâkimiyetini sona erdiren İsrail oğullarını kurtaran Musa (Aleyhisselâm)ın asasıyla karşı çıktım... (Çünkü) ben, devamlı oruç tutarım, zikirle gécelerimi sahlarım. Yemeği ancak iki bayramda yerim..

Nefsimden, kötü amel ve emelimden korkarım. Bu yüzden de hayvan etini yemem! Onları, şeriatın haram kıldığı bütün şeylerden menederim...

Zavallılar bana, böyle yüce mertebeleri terk etmemi emrediyorlar. Ben ancak Allah'a ibadet ederim, bunun karşılığını da istemem. Çünkü ibadetimi sırf ona tazim etmek için yaparım...»

İmdi ey Melik? Eğer sende bu evsaf mevcut ise bil ki, muratların tümüne nail, gayelerin hepsine ermiş olursun! Düşmanların kahrolur, Kalen suve ile Necaşi gibi olursun! Belki de yorulmadan bütün kaleler kendisine açılan Melik Essüfyanî gibi olursun!

Birçok topraklar ve ekinlere de sahip olursun! Çünkü insanlar mala kıymet verirler..

Sen bu anlattığım nasihati dinlersen, İskender gibi mutlu olursun!

Olması imkân dahilinde olan her şey sana müyesser olur.

Hutbetül-Beyân)daki enteresan haber:

«Hiç şüphe etmeyin! Mutlaka adil, salih, muttaki bir kıral gelip ülkeye hâkim olacak! İnsanlara iyilikte bulunacak.. (Herkes ondan memnun kalacak). Bu, Allah dilerse yetmiş üçten sonra olacak...

Buraya kadar yazdıklarım, sana sunduğum Rebbanî havatırımdandır... Kalp perdesi iyice aralanınca, manialar ortadan kalkar. Lavh-i mahfuzdakiler ona görünür. Şüphesiz gayp âleminden de haberi olur.

Şuna da şüphe yok ki, gaybı bilen Allahdır. Ama dilediğine de bildirir.

Görmüyor musun, kırallar, sırlarını dilediklerine açıyorlar..

İyar'ın Sultan Mahmutla geçen macerasını dinledim.

Ey Melik! Bu nüktelere ve işaretlere dikkat et. Eğer öğütten hoşlananlardan isen, sana verdiğim öğütleri dinler ve ibret alırsın.

Evet bir Melik, facir ve fasıkları yanına alacağına, âlimleri alsın. Onun için bu davranış daha yerinde olur, sanırım.

Allah bir şeye hüküm verdi mi o, muhakkak olur.

Yeryüzüne bir varis lâzımdır. Allah ona -yeryüzüne- kullarından dilediğini varis kılar. Birinci kısım burada bitmiştir. Şimdi ise ikinci kısma başlıyoruz...

RAHMAN VE RAHİM OLAN ALLAH'IN İSMİ İLE BAŞLARIM

Bazı zaman kendisine ihtiyaç duyulan şeye biz (Namus) = esas deriz: İlâç gibi.. Lâkin güç durumları avam halk yanında, esasa baş vurmadan hal etmeğe çalışırız..

Düşün bir kerre: Dinin sahibi, insanlara akıllarına göre hitap etmiştir. Kimine (Ahrette) ebedî olan güzel çocuklar verecek, kimine, dikensiz kiraz, kimine meyveleri tıklım tıklım olmuş muz ağaçları verecektir. Yüce himmet sahiplerine de kendi cemal-i ilâhisini müşahede ettirecektir... (Yukarıda arzettiğimiz şiiri bir kerre daha nakledelim):

«Ya sinek (gibi) ol, küçüklüğüne aldırma! Ya da baş ol sakın ortaya düşme!»

Şunu da iyi bil: Zaman insanın sevgilisidir. İnsanlardan bir gürûh var ki, Allah'a ulaşmak için, kendilerine bir mezhep bulurlar: Zühd yolunu seçerler. Tesbih çeker, gece ezan okur, mağaralara kapanıp durmadan zikrederler. Kimileri de var ki büyük iddialarda bulunurlar. Bu iddialarını isbat etmek için de arkadaşına:

— Filân yere git, şunu şunu bulacaksın, der.

Bir taife de var ki Nur gösterir. Diğer bir taife de sözde keramet göstermek için kabirler arasında oturur, bin bir çeşit göz boyacılığı yapar.

Bazıları da tılsımlarla uğraşır, havada seccade uçurur, suda yürür. Onun için, mucize, sihir, keramet arasını iyi ayırdetmek gerekir:

Mucize insana gösterilen âdet üstü hakikatlerin devam etmesidir: Kur'an-ı Mecid gibi.. İşte bu mucizelerin en büyüğüdür, zira ona karşı çıkılmaz, kimse onun haşmet ve azametini susturamaz..

Keramet ve mükâşefe ehline gelince:

Onlar çalıştılar, hizmet ettiler, uğraştılar, didindiler. Bu çalışmaları neticesinde gözlerinden gaflet perdesi kalktı. Zikirle, kalbin karartısını giderdi, kirini temizledi. Amansız çalışma ve mücadele sonunda da O, müşahede ve mükâşefe ehli oldu. Bu sayede de kalbler, sadakat ve tasdik nurları ile nurlandı, mukaddes ruhlar, durmadan gelişme ve ilerlemeler kaydetti. Böylece lavh-ı mahfuz sırrı münkeşif oldu.

Hasta ve rezil cisimlerden tertemiz hatıralar zahir olup, varlığın kemal kalıbına inkılâp eder. Ehli Cud, sohbetinden alacağını alır, tarikat semalarından hakikat yıldızları parıldamaya başlar.

İlk önce zayıf bir yıldız kapısı açılır. Sonra imanın süslü penceresinden Rabbai bir nur yayılır, da İbrahimî bir kamer olur. Hakikat güneşinin pınarından muhabbet pınarları fışkırır. Sonra saffet ve sadakatla dolan kalb, tam bir vefakâr edasıyla yüce himmetler burakına iner.. Bir meleğe ve feleğe rastlar. İştiyak kanadları açılıp, haşyet suları ile sulanmış manevî bir araziye rastlar. Böylece beşeriyet libasından sıyrılır. Bil-külliye ona iltihak eder. Şair:

«— Teselli çarelerini aradım.. (Bulamadım) Sizi unutmayacağıma dair haremeyne yemin ettim..»

Bundan sonra neşe ve surur meclislerinin kapıları açılır. Âşık-ı Sadık, derin bir vecdle keder caddelerinin sokaklarında haykırır: «Kulunu ne diye hicranla öldürüyorsun?»

Şayet böyle olan bir kuldan tahammülsüzlük müşahede edilirse, bilin ki, onu, kudret eli bu hale sokmuştur. Başlangıçta cunûn olur, fakat sonunda bu, funun'a inkilâp eder.

Başlangıçta onu, bir sürü nağme ve semalarla dolaşmakta görürüz.

Edeb ve samimî davranışlar şayet onu kapıdan uzaklaştırmış ise, anlaki araya perde çekilmiştir. Yok eğer bunu köprü yapmağa muvaffak olmuş ise, o köprüden, bu takdirde ilmi esğar vasıtasıyla ilmi ekber geçer. O ilmi ekber ki O'na marifetler ilmi derler! Böylece O, âşıkların halleri ile hallenir, sadıkların makamlarında yer alır... Lahûtî hikmet ağaçları altında, Rabbul-Aleminin yanında kemal-i zevkle, derunî bir neşe ile istirahata çekilir.

Cismanî camlar kırılır, onu saadet devletine yükseltir. Ondan sonra da keramet izhar etmeğe bağlar...

Ahbablarından birini gördümü yüzünü ayağının tozuna koyar. Amirî kabilesinden Leylâ ile Mecnunun hikâyelerinden nakledilenler malûmunuz olsa gerek:

Mecnunun omuzunda yedirip içirdiği bir köpek gördüler ve sebebini sordular. Cevap verdi: «Onu, Leylâ'nın kapısını korurken gördüm..»

Şiir:

«Mecnun, boşluklarda bir köpek gördü. O köpek ondan büyük ihsanlar gördü.. Onun bu halini kınadılar: niçin bu köpeğe bu kadar lûtufta bulundun? diye sordular. Ne olur beni kınamayın! Gözlerim onu bir defasında Leylâ'nın kapısı önünde görmüştü (başka şey sormayın!)

Bunu, Peygamber sallâllahu aleyhi vesellemden nakledilen bir haber teyid etmektedir: Zat-i Risâlet penah'a:

— Niçin felân kimsenin cenazesini kılmıyorsun?

— Ben namaz kılmıyanın cenazesini kılmam, buyurdu. Bunun üzerine Ömer (R.A.) «Ben onu, iki rek'at bayram namazını kılarken gördüm» dedi.

— Nâfileden başka namaz kılmıyan bir kimsenin namazını nasıl kılayım? diye cevap verince, Cebrail gelip şöyle dedi:

— Ya Muhammed (S.A.V.) Onu, bir kerecik olsun bizim kapımızda gören olmadı mı? (Bir ses duyuldu): «Onu benim kapımdan geri çevirirsem, kimin kapısında duracak?.. Şüphe yok ki, ben onu af ettim. Meleklerim af edilmesi için istiğfarda bulundular. Şüphesiz Allah'ın hiç kimseye ihtiyacı yoktur.»

ONDÖRDÜNCÜ MAKALE

Insanları, Kıralın taatına sevk edecek öğütler

Yukarıda geçen sahifelerimizde, kişiyi hâkimiyete sevk edecek olan üç yolu anlatmıştık. Burada da başka bir usul tarif edeceğiz.

Önce şunu demek isteriz:

Ey Meliği beğenmeyip, onu (kimmiş o ki, anası, babası, çoluk çocuğu, malı-mülkü sayesinde başa geçiyor) diye ayıplayan kimse! (Seninle münâkaşaya girmeden soralım): Ken'an oğlu Nemrûd kim idi? Ba-bostan sahibi Ad kim idi? İdris bir terziden başka ne idi? Nuh, Marangoz, İbrahim Koyun Çobanı değilmiydi?

Davud demirci, Talât derici, Salih tacir, Süleyman Havvas İsa saraç, Âdem çiftçi değil miydi Sen Cenab-ı Hakk'ın şu âyeti ile öğüt almazmısın: «Sen mülkü kime dilersen ona verirsin, mülkü kimden dilersen ondan alırsın. Kimi dilersen onun kadrini yükseltir, kimi dilersen onu alçaltırsın.» (1)

Şunu da iyi bil ki mutlaka uyulması gereken bir Kıralın bulunması lâzımdır. Görmüyor musun, arı, karınca ve diğer hayvanların birer emiri (lideri) vardır.

Akıl kulağı ile dinle! anlarsan misafirler gibi durma, ona karşı gayet itaatli ol! Aksi takdirde kılıç, boynunu vurmak için beklemektedir.

Şeriatın sahibi, Cihanın Peygamberi (S.A.V.)in şu mübarek sözünü duymadın mı?: «Emiriniz, habeşli bir köle olsa dahi uyunuz!»

---

(1) Al-i İmran, 26.

Allah Taâlâ: «Allah'a ve Resûle, ve sizden olan (Ulil-Emre) itaat ediniz!» (1) buyurmuştur.

Akıl sahipleri ne demiş:

«Ey güçle rızık arayan kişi! İçin boş ise bunu bulamazsın!»

Şahinler güçle, nasıl yerlerde yiyecek buluyor kuvvetle, Sinekler zayıf oldukları halde nasıl bal yiyor hikmetle..

Ey aklı başında olan kişi! Zaman ve devletle uğraşma! Eskilerin başına gelenlerden ibret al!

Kısmet ve kaderlerine razı olanları görürsen onları ziyaret et!

Çünkü insanlarda öyle havaslar vardır ki, kişiyi mıknatıs gibi çeker.

Zül'karneyn hakkındakini duymadın mı?: Kırk kişiden müteşekkil Hindli himmet sahiplerini görünce, onları rahatsız edecek, himmetlerini dağıtacak çareler düşündü. Onlara karşı plânlar kurdu. Himmetlerini ve azm-ü-sebatlarını davulların çıkardığı gürültü gibi gürültülerle dağıttı. Birlikleri dağıldı, üzerlerinden silindir gibi geçti.

Kitabul-Melik adlı eserimizde serdettiğimiz mânalara bak, onun muhteviyatı sana yeter sanırım.. Verdiğimiz işaretlerden faydalan! Kelime yalanlama! Çünkü onlar mucizelerin kardeşleridir.

Şunu da iyi bil ki, başsız cisim, güneşsiz gök düşünülemez.

Yeryüzü, imar, ticaret, ziraat, zenginlik, fakirlik, mülk, siyaset, emirlik ve vezirlik gibi unsurlar olmadan yerinde duramaz.

Şu halde her şey birbiriyle tanzim ve tertip edilmektedir. Bu hakikatları size sonradan açıklayacağız...

---

(1) Nisa suresi, 59.

ONBEŞİNCİ MAKALE
YERSİZ DELİLLERİN ÇÜRÜTÜLMESİ

Delil hakkında ortaya çıkacak itirazlar bulunabilir...

Ey nünazara ehli! İçinizden hiç kimse yok ki, ortaya attığı bir mesele hakkında bir delil getirmesin.. Ancak getirdiği delili, başka biri nakza kalkışır.

Pekâlâ şimdi soralım: Nakza uğrayan şey, nasıl delil olabilir?..

Delili nakz edene gelince: Eğer onun delili de başka bir delil ile nakz edilmiş ise, ona illet girmiş demektir ki, delil dizisinden çıkar. Çünkü nakza uğrayan şey illete maruz kalmış demektir. Öyleyse her delil sarsılmış ve hatta hastalanmıştır.. Kesinlik ifade etmekten aciz kalmıştır. Bunu şöylece izah etmeye çalışalım:

Serdedilen delil, menkul veya makul olup da ona nakz ariz olursa, hükmü veya kavli bâtıl olur. Şayet kavli bâtıl olur dersen, şeriatı yıkmış olursun. Çünkü hükümle kavl birbirine tabidirler.. Yok eğer hükmü bâtıl olmuştur dersen o zaman onunla amel de bâtıl olmuş olur. Eğer bu dediklerimiz sabit olursa hem kavl, hem de hüküm beraberce boşa çıkmış olmaz mı? Binaenaelyh müstedil (delil getiren)in anlayışından meydana gelecek eserler nerede kalır?..

Farzet ki, delilin, kıyas yolu ile elde edilmiş aklî bir delildir, pekâlâ bu, nakz edilmiş menkul bir delile istinad etmek suretiyle nasıl elde edilebilir? Eğer kıyas değilse, sorulan soru nasıl neticelenecek? Şu halde tahlil ve isbat

yoluyla elde edilecek hüküm bâtıl oldu. Eğer sözün illet ve malûlün çemberine girdiğini farkedersen malûlden ayrılan illetin ne olduğu sorulur. Yoksa illet malûlden ayrı değil midir? Eğer malûlden ayrı değilse delil olması nasıl mümkün olabilir.

Şayet malûlün içinde ise illet ya onun cinsidir veyahut da gayridir. Eğer onun gayri olduğuna kail olursan öyle ise sözünü açıklamak için delilin nerede? Eğer o onun cinsidir dersen illiyet ve malûliyet münasebetlerini tam manasıyla açıklamadan bu nasıl anlaşılabilir Bir şeyi anlayan herkese Fakih deniliyor. Fıkıh ona nasıl tahsis edilmiştir. Buna dair eserler gösterin hani nerede? Kesin delil nerede? Görüş nedir? Münazara, mücaveze ne ifade ederler?

Mücavereyi açıklama usulü ile hüccetten müşkülün giderilmesidir diye tarif edersen ve bunu da: -Biri bir açıklamada bulunduğunda- «Falan kimse açıklama yaptı, falan kimse mektubunu aydınlattı» diyerek açıklamaya kalkışırsan ve delil, burhan da çürütülürse, hüccet getirmekle bir şeyler elde etmeye kalkışman neye yarar ki?..

Delillerin birbiriyle çatışması halinde Cidali müteşabike veya Cidali Cebal usulleriyle hasmının sırtını yere getirdim dersen bu boş sözler ve istilâhi lâfızlar eğer delilinin metni nakzla ve hasımlar tarafından fırlatılan illetlerle kesilirse mutlaka kayda değer bir cevap vermelisin. Şu da iyi bilinmelidir ki burası demagoji ve çelimsiz savunma yeri değildir. Cevabın sualsiz ise bu zayıf bir müdahale olur. Meselenin bizatihî kendinden ise nakza uğramamış kesin bir delil getirmen icap eder. Zira nakza uğramış delil hasta bir delildir ki, cevaba elverişli olamaz.

Hüccetten veya söylediğin şeyi tarif etmekten sorulursan, bu husustaki bilgin nakza uğramamış aklî veya naklî bir delil teşkil ediyorsa isbatlayabilirsin. Çünkü bir

şeyin tarifi ya kendi nefsiyle olur ya gayriyle olur. Eğer kendi nefsiyle olursa o artık kesinleşmiş bir delildir. Tasdiki burhanların burhanı da tasdik sayılır.

Meselâ, «Bu bir adamdır! Bu bir gecedir.. Bu bir gündüzdür.. On, beşten çoktur» dediğim zaman, bunun isbat edilmesi gerekmez. Çünkü bu, bir burhana muhtaç değildir.

İşte bir mesele hakkında delilin böyle açık ve seçik olmalı. Çünkü böyle olursa illet malûlünden ayrılmaz. Burhanlar, genellikle tasdikî, yahut sebepleri açıklanmış, yahut da nakz edilmemiş menkul burhanlar olmalıdır.

Zira menkul bir burhan, nakza uğrarsa, delilin hükmü zail olur.

İşte «kesin delil» sözümüzün manâsı budur!

Sonra siz, Haber-i Âhâd ve mursellerle istidlâl ediyorsunuz. Biliyorsunuz ki bunların bazıları ta'na uğramıştır -haklarında ileri geri konuşulmuştur.- Sonra Mütevatir de sizce delildir. Onda da gerçek eleştirme ve araştırmaya önem veriyorsunuz. Zira gayeniz, riyaset babında hadiseler ve münakaşalar koparmaktır. Hakkı meydana çıkartmak için gerçek araştırıcı sayısı ise cidden azdır...

ONALTINCI MAKALE
TAHARET, ÂDAB VE SEBEPLERİ

Dış ve iç temizliğinin farz olduğu iyice bilinmelidir.. İç temizliği, kalbi, Allah'dan başka her şeyden temizlemektir..

Kalbde, bu safi, kâmil tahareti bulursan, bil ki, o kalb, Rabbani feyze, Ledunnî ve ilâhî ilimlere mahal olmuş olur. Esrar perdesi açılıp, keramet pınarları fışkırır. Akıl, şehvet çukurlarından havas ve maarif semalarına uruc eder. Bundan sonra da Rubûbiyyet sırlarına erişir. Böylece kemale ermiş akıl cevheri murakabe kürsüsüne oturmuş olur. Sonra Hazret-i El-Kuds arşına yükselir. Ondan sonra da kendisine çok mükellef ve değerli bir aşk sofrası takdim edilir, mahabbet ziyafeti çekilir.

Ondan meydana gelecek nurlar, karanlık tabiat heykellerini aydınlatır. Temcid lavhının üstünde tevhid kalemi yazmağa başlar.

Bakarsın ki, onlardan kimi said (Mutlu) kimi şakı (bedbaht) olarak kayda geçer..

Bir kerre de sana bu iç âlemi münkeşif oldu mu, ölüme asla aldırmazsın (ondan hiç korkmazsın!) çünkü ölüm, aslında sevgilileri birleştirmekten başka bir şey değildir (Vuslattır!) Şu kadar var ki birbirlerinden nefret eden ruhlar ayrılmışlardır.

Onlara:

— Doğru söylüyorsanız, haydi ölümü isteyin, denilecek.. Çünkü o ruhlar ölüm talep etmezler.. (daha doğrusu buna cesaret gösteremezler..)

Bir nazm duydum: «Karşılaştığın acı, eğer sevgililerle birleşeceksen diner...»

Tahliye yurdunda, visal kâseleri sana sunulduğunda, yüzüne hafif ve serinletici meltemler esecek ve takdim münadisi: «O halde nefâset isteyenler, bunu arzu etmelidirler» (1) diye haykıracak.

İşte o zaman ruhun aydınlatıcı bir melek olacak.

Şunu da bilmeni isterim: Allah mahlûkatı yaratmış ve onları üç sınıfa ayırmıştır:

1. Mücerred akıl sınıfı -ki onlar meleklerdir.-

2. Mücerred şehvet sınıfı -ki onlar hayvanlardır.-

3. Akıl ve şehvet sınıfı -ki onlar insanlardır..-

Görülüyor kii âdem oğulları her iki taife arasında bir varlıktır.

Aklı, şehvetine galip olanlar, meleklere, şehveti akıllarına galip olanlarsa hayvanlara iltihak ederler.. Kur'an-ı Kerim'in bir âyetinde (Emrolunduğun gibi doğru ol!) buyurulmuştur..

(İşte iç temizliğini elde ettikten sonra) dış temizliğine dönersin.

Bu gerçekleştirmek için şu öğütümü dinle:

Önce tertemiz bir su al! Abdestten önce elini iyice yıka! Abdest alacağın zaman kıbleye dön! Üzerine su sıçratmamaya dikkat et!

Besleme çek, misvak kullan, farzı başlarken niyeti de unutma!

Abdestin farzı altıdır: Yüzü yıkamaya başlarken niyet etmek, yüzü yıkamak, kolları dirseklere kadar yıkamak, başın ön kısmını mesh etmek, ayaklarını topuklar-

---

(1) Et-Tatfif: 26.

la birlikte yıkamak. En sahih kavle göre tertip azaların (âyette belirtildiği şekilde yıkanması) (1)

Hayızdan = kadınların aybaşı hallerinden yıkanmaları da farzdır.

Cenabetten = cünüplükten yıkanmak da farzdır.

Cünüp kimsenin ve aybaşılı kadının, yıkanırken niyet etmeleri farzdır.

Abdesti bozan hususlar:

Uyumak, hangi nedenle olursa olsun aklın zevali (gitmesi), erkeğin kadına dokunması, -yalnız dokunanın değil de dokunulanın da abdesti bozulur.- Bu hüküm en doğru kavle göredir..

Ferce (avret mahalline) dokunmak... (2)

Camiye girme adabı :

Camiye sağ ayakla girilir, sol ayakla çıkılır. Kişi, kıbleye arkasını çevirmez.

Namaz kılarken güneşe veya aya doğru durulmaz.. Ancak güneş ve ayı perdeleyecek bir mania bulunursa o zaman o tarafa durmakta -kıbleye düştüğü takdirde- bir sakınca yoktur.

Taharet almak :

Her temiz olan bir şeyle kişi taharetlenebilir.. Ancak ekmek ve sair kendisine saygı duyulan yiyecekler gibi şeylerle taharet yapmak asla caiz değildir. Peygamber Sallâllahu Aleyhi Vesellem buyurmuşlardır:

---

(1) İmam Gazâlî Şafii olduğu için, abdestin farzlarını kendi mezhebine göre sıralamıştır. Hanefi okuyucularımın bir yanlışlığa kapılmamaları için, bilhassa buna dikkatlerini çeker ve hanefilerde abdestin farzı dört olduğunu hatırlatırım.. **(Mütercim)**

(2) Bu saydıklarının bazıları, hanefilerde abdest bozmaz. **(Mütercim)**

«— Kemiklerle taharetlenmeyiniz! Çünkü onlar, cinden olan mümin kardeşlerinizin yiyecekleridir. Allah o kemikleri etlendirir de onlar ondan yerler..»

Helâya girerken kişi şu duayı okur:

«Allahım sana bütün pisliklerden, murdar ve necis Şeytandan sığınırım.»

Helâdan çıkarken kişinin okuyacağı dua ise şudur:

«Allahım beni afv et! Benden ezayı (beni rahatsız eden şeyi) gideren ve bana sağlık veren Allah'a hamd olsun!»

Durgun suya, yer yarığına, sokak ortasına, deniz kıyısına, meyve veren ağaç ve diğer ağaçların altına abdest bozulmaz..

Teyemmüme gelince :

Şer'an makbul olan bir özür, korkutucu soğuk, vücuttaki tehlikeli yara ve benzeri özürlerden dolayı kişi teyemmüm yapabilir.

Teyemmüm toprak ve ele yapışan tozla yapılabilir. Anlattığımız özürlerden ötürü, cünup, hayız, lohusa gibi yıkanmaları gereken kimseler teyemmüm edebilirler.

Teyemmüm, yüz ve eller için, iki darbdan ibarettir.

Öteki fakihler, taş, duvar ve her toprak cinsinden olan şeylerle teyemmümün caiz olduğunu söylemişlerdir. Lâkin bu, vaktin duhulundan (yani vakit girdikten) sonra yapılır. Teyemmüm yapılırken elde bulunan alyans çıkarılır. Teyemmüm eden kimse, abdestli olan kimseye namaz kıldırabilir. Bunu Peygamzer (S.A.V.)in ashabı yapmıştır.

Temiz olmak şartıyla, yaralar üzerine sarılan sargılar üzerine abdest alırken veyahut yıkanırken mesh etmek de caizdir.

NAMAZ

Bu bahsi, fazla değil, sadece iki makalede özetleyeceğiz.

Birinci makale, zahirî hükümleri, ikinci makale de batınî hükümleri ve ariflerin namazda duydukları manevî zevkler hakkındaki bilgileri ihtiva edecek.

Bilmiş ol ki, farz namazları beş vakit namazdan ibarettir..

Rekâtları on yedi, sünnetleri ise onsekiz rekâttır.

Zahirî hükümleri şunlardan ibarettir:

Temiz bir su ile abdest almak, elbiseyi temizlemek, bedeni temizlemek, namaz kılınacak yeri temizlemek, kıbleye dönmek, Fatiha okumak, rükû ve sucudda iyice durmak, iki secde arasında doğrulmak, rükûdan doğrulmak, rükûda üç defa (Sübhane Rabbiyel-Azîm) secdede üç defa (Sübhane Rabbiyel-Alâ) demek, -en azı budur. Bundan fazla da söylenebilir.- Namaz vakitlerini bilmek...

Namaz vakitleri :

Sabah namazın vakti, fecri sadıktaki şafak sökmesidir. Eda vakti güneş doğuncaya kadar uzar.

Öğle vakti, güneşin göğün ortasından batıya doğru meyletmesi zamanından ikinci vakti girene kadardır.

İkindi vakti, öğlenin son vakti olan her şeyin gölgesi iki misli olduğu zaman başlar, güneş batana kadar devam eder.

Akşam vakti, gecenin başlamasıyla başlar. Yatsı vakti ise, gökte beliren kırmızı şafak'ın gaip olmasıyla girer, sabah vaktine kadar devam eder...

Ebu Hanife ile El-Muznî'ye göre, beyaz şafak gaip olduğu vakit, takvaya eren ebrarın namaz vaktidir...

Ezan şarttır, farz değildir. (1) Farzı kifâye olabilir.

Namaz kılarken, edeb kurallarına riayet etmelisin! Padişahtan çekinir gibi Allah'dan hayâ edeceksin.

«Sana bakanların, ehveni yapma! beni!» mealindeki haberi duymadın mı?

Allah, Kur'an-ı Kerimde: «Yoksa onu kimsenin görmiyeceğini mi sanıyor?» buyurmuştur.

Evet, namaz vakitlerine bilhassa dikkat etmelisin!

Yalnız öğle namazını, çok sıcak olduğu günlerde biraz geciktirirsin, nitekim Allah elçisi: «Öğleni soğutun (gecıktirin) sabahı aydınlatın, ikindiyi geciktirin.» buyurmuşlardır. Sonra nafileleri kılarsın: Duhâ, teravih, iki mağrip arasındaki namaz, gece namazları, Cumanın on Sünneti gibi namazlar...

Cumanın adabına da riayet etmelisin: Yıkanmak, camiye erken gitmek, Kehf sûresini okumak, Peygamber (S.A.V.)e bolca salât-selâm getirmek Cumanın adablarındandır.

O gün on iki rekât hacet namazını altı selâmla kılarsın. Fatihadan sonra (o namazda) bir ayetül-Kürsî ve üç ihlâs okursun. Namazı tamamlayıp fariğ olduktan sonra secde edersin ve secdende şunu söylersin: «Sübhanellezi Lebisel-izze, ve kale bihi, Sübhanellezi tatifu bilmecdi ve tukrimu bihi, Sübhanellezi ahsa kulle şeyin bi ilmihi, Sübhanellezi lâ yenbeğittesbihu illâ lehu, Sübhane zilizzi vel-keremi, Sübhane zittavli verrahmeti, Es'elukellahumme bi maakidil-izzi, min arşike, Ve munteharrahmeti min kitabike, Ve bismikel-azemi ve Ceddikel-Alâ ve bi kelimati-

(1) Hanefilerde ezan Sünnet-i Müekkededir. En doğrusu İmam Gazâlî'nin bu fıkhî meselelerini malûmat kabilinden okumalı, tatbik bakımından herkes kendi mezhebinin icaplarını yapmalıdır. **(Mütercim)**

kettammati külliha elleti lâ yücavizhunne birrun velâ facirun, en tusalli alâ Muhammedin ve Ali Muhammedin.»

Bu duadan sonra mümkün olan şeyleri dilersin.

Necisli yerlerde, gasp edilmiş topraklarda, ipek elbisenin içinde, altın yüzük giyinik olarak namaz kılamazsın!

Namazı, son derece tevazu ve huşu içinde kıl!

İnsanlar cemaatle namaz kılmak için bir araya gelince sanki kıyamet kopmuş da bir araya gelmişler sanacaksın.

Ezan okuyan kişinin sesini, İsrafil'in sûr sesi olarak telâkki edeceksin.

Hatibin konuşmasını da, Cenab-ı Hakk'ın kullarına tevbih ve itabla tecelli etmişcesine kabul edeceksin.

Namazda hep beraber ayakda durmağı, arafattaki Allah'ın huzurunda durmak gibi sayacaksın!..

Sonra topluluğun camiden ayrılıp dağılmasını, kıyametteki dağılmağa benzeceksin! Malûm olduğu veçhiyle oradaki insanların bir fırkası cennete giderken diğer bir fırkası da cehenneme gidecektir.

Abdestin sırrı ve hikmeti: Azaları temizleyip terbiye etmektir.

İnsan tıpkı bir ağaca benzer: Nasıl ki ağacın terbiye ve bakıma ihtiyacı varsa işte insanın da terbiye ve bakıma öyle ihtiyacı vardır..

Evet ağaçları budamak, molozlarını almak, tıpkı traş olmak ve tırnakları kesmeğe benzer.

Zaman zaman ağaçların sulanması aynı insanların yıkanıp temizlenmesi için abdestle gusla benzer.

Ağaçların etrafını temizlemek, insanın ruh yapısını ayakta tutmak için güzel huylarla süslenmesine ne kadar da benzemektedir!...

Evet insanın, dünyevî tortuları atması, ruhan gelişmesini engelleyecek manialarıarkaya atması, marifet baklalarını bitirir, kalbi bir takım çirkinliklerden, temizler.

İnsan ağacını haşyet göz yaşları ile sulamak, akıl nehirlerinin kenarlarına fazilet pınarlarını akıtmak, o ağaca, muhabbet kuşlarının ötmesini tevhid bülbüllerinin şakımasını kazandırır.. Marifetin tümü, bereket havuzlarında parıldayan yakın nurlar, sadakat melteminin safası, marifet bahçelerinin geçidinde iman nuru ile alev alev olur...

Ezel Münadisi, müritlerin kalbleri ile şöyle çağırır:

«— Başka kalıplardan, ne şarklı ve ne de garplı olan ateş değmeden bile yanmak hassasını taşıyan mübarek zeytin ağacına bürünün!»

Şu kudsî hadîs, bu gerçeği ne kadar güzel dile getirmektedir:

«— Mü'min kulum, bana nâfile ibadetlerle yaklaşmağa devam eder. Tâ ki ben onu severim. Bir de ben onu sevdim mi, artık onun gördüğü gözü, duyduğu kulağı olurum. Benimle duyar, benimle görür.. Benimle gören, benimle duyan kuluma vereceğim mükâfat'ın en azı şudur: benimle kendi arasında olan perdeyi kaldırır, ve misalsiz beni temaşa eder. Ona öyle bir nur bahşederim ki, gerçek hakikatları -batıllardan- ve gerçek malûmatları -cahilden- ayırd eder..»

Açıklaması :

Nâfile namazlardaki huşu ve vecd içinde olan kalbleri, onları mukaddes sınıra eriştirir. Rubûbiyet celâlini müşahede ederler, kalp hakikatlar semasından marifet güneşi doğmağa başlar, akıl mizanı, yakın köprüsü gibi ahiret halleri bizatihî zahir olur.

İşte bu, Peygamber (S.A.V.)in: «— Onunla bizi, rahata erdir ey Bilâl!» sözü ile, Cenab-ı Hakkın: «Secde et ve yakınlık elde et!» kavlinin açık bir ifadesidir!

Cafer Essadık der ki:

«Bir ârif, yüceliler sahibine secde edince -aradaki- perde kalkar, temiz kalpler sidre-i Münteha'ya yükselir, Mukaddes nurlar tecelli eder, Hakkın harem bahçelerinin kapıları açılır. O, bu halet içinde yaşıyanlara istediklerini verir.»

Tevhid ehlinden bazıları bunu, şöyle ifade etmişlerdir:

«Ondan bir şeyler istiyorum, o da benden istiyor. İstediklerimi, onun isteği uğrunda terke hazırım!»

Namazda, kalpler hayvanî hislerden arınınca, kalb sahalarından vesvese karanlıkları, gam bulutları bertaraf edilmesi için müşahede hasıl olur.

O sayede felekleri, melekleri aynelyakın görmek işden bile değildir.

El-Kazı Elbestî der ki:

«— Hakkı görmek, ancak ondan başkasından kör kalmakla mümkündür! Onu, gözleyen gözler mutlaka onu görürler. O, her şeyde zahirdir. Ne var ki, maişet derdi ve manâsız hevesler araya perde geriyor..»

Evet, kalb, içinde bir ağacı bulunan arsaya benzer. Biri o ağacın altında namaz kılmak ister. Fakat üstünde onu kıraat ve münacatının lezzetinden mahrum edecek fazlasıyla cıvıldayan, yüksek sesler çıkaran kuşlar var... Kalkıp kuşları kovacak olursa namaz vaktini ve o derunî zevkleri kaçıracak.. O derûnî lezzetleri elde etmek için ağacı kökünden yıkmaktan başka çare bulamaz..

İşte sen de kalbine dünya sevgisi ağacını diktin! Ağacı vesvese ve gam keder kazanmakla doldurdun. Kurtulmanın çaresi kalbine dikmiş olduğun o dünya sevgisi ağacını kesmektir. (Sen de öyle yap işte!)

Cüneyd: «Dünya üzüntüsünü bıraktım işim yoluna girdi, ahiret üzüntüsünü terk ettim, kalbim düzeldi.»

Namazdaki hikmet, hadimin mahduma takarrup etmesi şeklinde tecelli eder. Çünkü onu mahdum, daima zül ve inkisar kalıbında görür.

Sen de hiç farkına varmadan, Allah seni namazda böyle durduğun için Makam-ı mahmuda yükseltir.

Sokrat'ın: «İbadet şekillerinden ve tezahürlerinden yükselen nameler, dönen afak-ı Semayı çın çın çınlatır.» sözü gayet doğrudur. Çünkü dua ve niyaz kapıları açıktır. Bunu Kur'an-ı Kerim'de anlatmıştır: «Güzel kelimeler ancak ona yükselir. Onu da iyi amel yükseltir.» (1)

Davud Peygamberin mizmarı malûmdur. Bir şeye ihtiyaç duyduğu zaman, nefisleri ile mücadele eden kişileri çağırıp mihraplarında durdururlardı.

O mizmar, Müritlerin kalblerini teshir etmek ve Davudun ihtiyacının biran evvel karşılanmasını sağlamak için, onların himmet ve niyetlerini bir noktada toplamak amacıyla durmadan çalınırdı. Ve bu suretle Davud'un ihtiyacı derhal görülürdü.. İstiska için yapılan duaların icabeti gibi..

Kalbî ölçüler, ancak mahallin taharetiyle zahir olur. Kalplerden perde kalkarsa, engeller de kalkar. Orada Hak yolu uzanır, marifet cennetlerinin kapıları da açılır. Dünya sevgisi ile kararmış ve lekelenmiş ard duygular, yerini iyi ve makul duygulara terk eder. Durum bu olunca, ihtiyaçlarını mevlâna arzetmekte bir sakınca görme!

Kalbine nedamet gömleğini giydir, yüzünü tevazu toprağına koymakta da beis görme.

Şunu da iyi bil ki, her şeyin bir vezni vardır. Şiirin vezni ise Aruz'dur.

---

(1) Fatır Sûresi, âyet: 10.

Mümeyyizin ölçüleri bir şey incelemekle olur.

Yiyecek ve içecekler kaplarla ve avuçlarla ölçülür. Sofilerin ölçüsü de ibadet için gündüz ve gece vakitlerini iyi ayarlamakla olur.

Hatiplerin ölçülü konuşması, sözleri iyice ayarlamak ve insicamlı konuşmakla olur.

Kıyametteki mizan da, yapmış olduğun amelleri ölçecektir.

Günah kefesi yaptığın kötü işlerin zulmetiyle, sevap kefesi de yaptığın iyi hareketlerin nuru ile dolacaktır. Öyleyse durumunu iyice incele ve davranışlarını da doğrult. (Doğru yoldan ayrılma!)

İbrahim Aleyhisselâm, tetkik ölçüsü kendisine zahir olunca önce tetkik yoluyla gördüğü şeye «bu benim Rabbimdir», dedi.

Sonra kendisini, iki kefe arasında dimdik durmak imkânına sahip olduğunu görünce: «Yüzümü (Allah'a) yönelttim!» demekten kendini alamadı.

ONYEDİNCİ MAKALE

Havas'ın sayısı, sayılmayacak kadar çoktur, çözümü için tefsiri yoktur. Müshil ilâcı ile Kabız ilâcı gibi... Bu, niçin ishal yapıyor, bu niçin kabız yapıyor diye soramayız.

O halde Şeriat Tabibine, helâl, haram, mubah ve benzeri şeyler gibi vazetmiş olduğu esaslara nasıl itiraz edebiliriz?..

Kuranın havassının şifasında neye tereddüt edersin? Onda özel anlamların özel kaideleri vardır.

Vakie sûresi gibi.. Bu, zenginlik ve mal elde etmek için okunur. Gam, kederi bertaraf etmek için Duhan sûresi, belâ ve başkalarından gelecek her türlü zararları gidermek için de Kehf sûresi okunur.

İlâçları tek kullanmak mümkün olmadığı gibi, âyetleri de tek okumak -ona bir sûre katmadan okumak- matlubu hasıl etmez.

Müneccimi susturmak için bir mesele..

Şu Küre noktasında doğan bir kulda tasarruf sahibi olan şu yıldız onda nasıl tasarruf etmiştir? Tab'i ile mi, yoksa cinsi ile mi?..

Yoksa Hasiyyeti ile mi?..

Eğer Tab'i ile tasarruf etti, dersen biliyorsun ki tabiatlar çeşitlidir. Eğer Cinsi ile dersen, o, semavîdir, bu ise Turabîdir (topraksal)dır diye karşına çıkarız. Eğer Hasiyyeti ile dersen, Hasiyyet, bakâsı olmayan bir arazdır.

Hasiyyet ile olduğunu kabul etsek bile, sana şunu sorarız:

Hasiyyet, yıldız da mı yoksa şahısta mıdır? Bunu mutlaka açıklaman ve isbat etmen gerekmektedir.

ONSEKİZİNCİ MAKALE

İnsanlar havas hususunda ihtilâf etmişlerdir. Yani farklı fikirler ortaya atmışlardır. Bitki ve hayvanların hasselerine gelince, bunlar, sayılmayacak kadar çoktur.

Tavşanların ciğerleri, ciğerlere iyi gelir, gözleri de gözlere iyi gelir. Domuzun iç yağı, hayvanların yemine elverişlidir.

Eşeğin beyni öldürücüdür.

Hudhud'da birçok yararlar vardır ki, bunu, (Kitabül-Hayvan) sahibi geniş olarak anlatmıştır. Fazla hararet ve fazla soğuk öldürücüdâr. Yemekten sonra su içmek zararlıdır. İdrar iğnesi telef edicidir. Hıyarın özünden azı yararlıdır. Tahıl seks gücünü artırır. Et yanisi de çnk faidelidir.

Nar suyu içmek mideyi rahatlatır. Karpuzun faidesi de çoktur.

Meyvelerin en iyisi, en olgunudur. En iyisi yemekten önce yenendir. Armut müstesna yemekten sonra azı bile zararlıdır.

Yemekten sonra hemen su içmek mekruhtur. Azar azar içilmesi müstahabdır.

Yaz günleri acı yemek çok faidelidir.

İncir ve üzüm gibi meyveler insana çok yarar. Narın azı, yemekten sonra yararlıdır.. Uyku zamanında yemek de makbul sayılır. Narın azı, yemekten sonra, uyku zamanı zararlıdır. Bilhassa ekşisi, seks severler için zararlıdır..

ONDOKUZUNCU MAKALE
İçecekler hakkında

Skencebîn, Zül-Karneyn için yapılan ilk şaraptır. Bunun en iyisi en çok bekletilenidir. Nar suyuna gelince, mideyi rahatlatır, ciğerleri soğuk serin tutar. Haşhaş, menekşe, nilüfer şarapları da bilhassa zihin açıklığına iyi gelir. Elma suyunda firçok faideler vardır. Bilhassa kalbin takviyesinde yararı görülmüştür.

Gül şarabına gelince, bu da safra bulantılarını önler. Ayva'da da çeşitli faideler mevcuttur. Daha doğrusu her vücuda, neye alışmış ise onu vermelidir. Mide alıştığı şeylere mahal olmalıdır. Şayet saydığımız meyve suları bazı midelere zarar veriyorsa o zaman içeceklere tahammülü olmıyan midelerin sahipleri perhiz yoluna gitmelidir. Hadis-i şerifte varit olmuştur:

«— Mide, hastalıklar yurdu, perhiz ise ilâçların başıdır. Öyle ise, her bedene alıştığı şeyi veriniz!»

Şerbet içmeğe alışmış vücutlara ihtiyaç anında şerbet verilmelidir.

Ebu Talib El-Mekkî der ki:

«Sağlam iken ilâç içmeye yanaşmayın. Çünkü o, sağlığınıza zarar verir. İlâçları son baharda kullanmak, ilk baharındakinden daha iyidir. Çünkü o mevsimde meyve bol olur, ilâçların tevlid edeceği zararları o, bertaraf eder..

Baklalara gelinc, en yararlısı Helyun ile İstinaçtır.

İbni Kuteybe Peygamber (S.A.V.)in şöyle buyurduğunu rivayet eder:

«Dört haşişe vardır ki Cennettendir. Üzerlerine her gece cennet suyundan bir damla damlar. (Onlar şunlardır): İsfinaç, Hindibâ, Helyun, El-His..»

Helyun, vücudu yaş tutar, El-His kan yapar.

Yumurtanın en yararlısı, rafadan olandır. Hıyarın en iyisi, içidir..

Allah'ın Resûlü (S.A.V.) buyurmuşlardır:

«— Yaş olsun, kuru olsun incir yeyin! Çünkü o, cüzzam, frengi ve nukres hastalığına iyi gelir..»

Doktorların iddiasına göre, incir hayz kanına da iyi gelmektedir.

İlk çıkan karpuzlar sona kalan karpuzlardan daha iyidir. Son baharın hıyarı hummadır.

Sonbahar rüzgârları nezle yapar. Herkesin içtiği kaptan su içmek birçok hastalıkları tevlit eder. İdrar iğnesi mesanede taş vücuda getirir.

Karpuz çekirdeği yemek, idrarı zorlaştırır. Hamam ve pis yerlerde mercimek suyu ile yıkanmak mekruhtur. Mercimek suyu ile kapları yıkamakta beis yoktur. Çöven, bedende hasıl olan rutubetleri kurutur. Kişiyi şişmanlatır ve aynı zamanda esmerletir.

Susam macunu, saçı diri tutar, teni yumuşatır. Ayaklardaki çatlamaları önler, Cüzzam hastalığını da önler.

Kabak, kara bulantıyı önler, kabak tatlısı ise ağızdaki kurumaya çaredir.

En yararlı tatlı, hamuru şekerinden fazla olandır. Tatlıların en güzeli yumurta tatlısıdır. Kadayıf tatlısı, tatlıların kıralıdır.

En yumuşak tatlı, sabuniye ve kâfuriye tatlılarıdır.

Badem ezmesi ağırdır. En iyisi iyice olanıdır.

Et yahnisine gelince: En iyi pişenidir. Bunun en lezzetlisi, keçi ve koyun etinin tazesinden yapılanıdır. Risalet-penâh efendimiz (S.A.V.) şöyle buyurmuşlardır:

«— Kardeşim cebrail'e cinsî gücümün azaldığını şikâyet ettim; bana et yahnisini yememi tavsiye etti. Onu yeyince eski cinsî kudretime kavuştum..»

Tavuk etinden fazla yemek, vücudun hemen her yerinde hararete sebep olur.

Kızarmış kuzu eti biraz ağır olmasına rağmen yemeklerin en güzelidir.

Buraya kadar bazı ilâç ve yiyecek, içecekler hakkında bilgi verdik. Şimdi biraz da zenginlerin yemeklerinden bahsedelim:

Bir defasında Osman bin Affan (R.A.) Resulü Ekrem'e (S.A.V.) fındık ve fıstık'tan yapılmış kadayıf takdim ve ikram etti.

Efendimizin mübarek yüzü buruştu ve «bu zengin yemeğidir!» diye söylendi..

Sonra kendilerine süt ve hurmadan yapılmış bir yemek takdim edilince Aişe (R.A)ya dönerek şöyle buyurdular:

«— Ondan ye ey Aişe! bu, insanı semizletir...» Peygamber (S.A.V.) umumiyetle bal yerlerdi.

Dünya zevk ve lezzetlerini elde etmeye gücü yettiği halde bunları terk eden kimse sayısız ecir ve mükâfata mazhar olur. Çünkü o, nefisle çekişmiş, nefsin güzel ve cazip gösterdiği şeylerden uzak durmuştur..

Bu çelimsiz dünya ve karanlık hapishaneyi terk ettiğin zaman neye üzülyorsun? Sen aslında zelil olan şeyleri terk etmiş oluyorsun.. Sen bunu yapmakla yüceliklere yükselmiş oluyorsun. İlmi, tevhid gibi yüce bir ilim elde etmiş oluyorsun ki o, Allahı bilme ve tanıma ilmidir..

Aklî ve naklî delillerle Allah'ı bilirsen, sana öyle bir kanad takılır ki onunla melekût âlemine uçar gidersin. Çünkü ruhlar üç sınıftır:

1 — Arif ruh,

2 — Nazik (ibadet eden) ruh,

3 — Zahid ruh...

Bu üçünü bir araya getirebilen kimseye ölüm ve dünyadan göçüş zarar vermez. Çünkü o, artık kemale ermiş, daha doğrusu kemal âlemine yükselmiş, sonsuz mükâfatlara nail olmuştur. Ona öyle yüksek makamlar, mukaddes nurlar lûtfedilir ki, ruhanî meleklere orada komşu olur. Onlara yanına gelip, hiç duymadığı, görmediği birçok ilimleri ona öğretirler.

Böylece o, bu tefessüh etmiş dünyadan ayrılır, hiç bozulmayan ve nimeti bitmiyen bir âleme karışır gider.

Bir Hadîs-i Kudsî :

«Kullarım için cennette, hiç bir gözün görmediği, hiç bir kulağın duymadığı, hiç kimsenin hatırı hayaline gelmediği mükâfatlar hazırladım.»

Bu kudsî hadîs; Cennette, cennet nimetlerinin ötesinde, insanların görmeden yaşamadan, idrak edemiyecekleri bir nimet olduğunu göstermektedir.

Çünkü onu, tanımadan, görmeden tarif etmek imkânsızdır..

Cinsî ilişkiye gücü yetmiyen bir hadım, nasıl onun lezzetini bilemezse, Kudsî hadîsde anlatılan Cennet nimetleri de görmeden, tatmadan bilinemez..

Şu halde onu, ancak, gören ve tadan bilir..

İşte o büyük nimet, kerim olan Yüce Allah'ı müşahede etmektir.

İmdi sen, görmeden müşahede lezzetini idrak etmek mi istiyorsun. İşte bu imkânsızdır.. Korkaklar harbin lezzetini idrak edebilirler mi?

Bunca gaflet ve masiyet içinde, aradan perdenin kalkmasını nasıl istiyebilirsin .. Duymuşundur:

Zeynel-Abidin (R.A.) namaza durdukları zaman, kendisi ile mahbubu arasındaki perde kalkardı. Kalbi ile yüce melekût âleminde seyran ederlerdi...

Mü'minlerin emiri Ali (K.V.)nin:

«— Semavat yolunu sorun bana da size haber vereyim!» sözünün anlamı bundan başka nedir ki?..

Sen ey gafil! Ey nefsinin kulu ve şehvetinin azat kabul etmez esiri! Demek ki, ebrar ve mukarreplerle beraber olmak istiyorsun?..

Olanca cehalet ve Evliyanın kerametine dil uzatmakla mı istiyorsun bütün bunları?.. Heyhat!.. Şiir:

«Yüceliklere ucuzca ermek istersin, hiç arı olmadan bal olur mu? Sen cahilken, benim senden razı olmamı istersin, o cahil halinle sevgililer senden hoşnut olur mu?..»

Çalış! İnkâr etme! Hüsn-ü zannın atına bin! Biran evvel gaye ve hedeflerine ulaş! Şifâ gömleğini giy!

Şayet mülâkat, şerefli âlemin melekût zirvesine yükselmek istiyorsan daima az yemeği tercih et! Resulullah (S.A.V.) şöyle buyurmuşlardır: «— Zahitler, dünya şerefini ve ahiret nimetlerini elde etmeğe muvaffak olmuşlardır.»

Bir gün Mecnun Llyla'ya selâm verdi. Leylâ selâmını almadı. Mecnun nedenini sorunca Leylâ'dan şu cevabı aldı:

«— Dün gece birazcık olsun uyudun! Eğer aşkında samimî olsaydın uyumazdın!» Buna Mecnun şu mukabelede bulundu:

«— Bütün çalışma ve gayretlerime rağmen, sizleri göremedim. Belki rüyamda görürüm diye uyudum, bağışla beni!»

— Demek ki beni unuttun da hayalimle uğraştın..

— Ne yapayım seni göremeyince bari timsalini göreyim, dedim.. Bunun üzerine Leylâ şöyle bir şiir söyledi:

«— Perişan halim, Mecnun'unkinden değişik değildi.

Aramızdaki fark ancak şu idi: Mecnun aşkını açığa vurmuştur,

Ben fakir Leylâ ise, aşkı içinde saklıyarak ölmüştü...»

Rasulullah (S.A.V.) dediler ki:

— Bişr ile Hind, aşk uğrunda ölmüşlerdir..

— Bilâkis aşkı taşıyamadıklarından ölmüşlerdir, diye izah etti. Bunun üzerine Aişe dedi ki:

— Bu sana da şevk ve sevgili ile kavuşma hasreti iras etmez mi? Bana gelince ben, sen öldükten sonra artık yaşayamam!

— Sen benden sonra yaşayacaksın; lâkin bana kavuşuncaya kadar üzüntü içinde olacaksın! dedi ve mübarek sözlerini şöyle bitirdi: «Birbirlerini seven çift ölürse, biri eşini, sanki gurbette olan birini bekliyormuş gibi beklesin...»

ŞİİR

«Gözden ırak olanların gelişini görüyoruz, onlarla görüştüğümüzde hasretimizi gideriyoruz.

Ayrılışınızla dünya bize dar olup, Fırat suyuna dalan kişi gibi olurum.

Aramızdan uzaklaştığın zamandır ki ben gerçek aşk dersini alırım.

Bir yere oturduğumuzda, aramızda yok olanı hatırlarız, öylesine ki, meclisin neresinde oturacağımızı bilemeyiz...»

Sıddık-ı Azam'a ölüm gelip yaklaşınca, hanımı şöyle haykırmış:

— Eyvah ayrılıyoruz!

— Bana gelince, ne mutlu banaki sevgililere kavuşuyorum, demiş..

Şu halde ey insan, eğer sevgililere kavuşmak istiyorsan ölümden hiç korkma, Darul-Bekada onlara muhakkak kavuşacaksın, hazırlan ölüme..

Gece ibadetlerle muzaffer olmaya çalış! Çünkü kişi ancak gece kaim olmakla menzile erebilir.

Allah'a güvenerek hareket edersen göreceksin ki, ölümden hiç yılmayacaksın!

Bir Sabinin şunu terennüm ettiğini duyunca Cüneyt üstünü başını yırttı:

«Zamanımı görüyorum da çok haşin geçiyor.. Mugalete boş sözlerle bitiyor...»

Zamanım beni bir hal üzere bırakmıştır. Halim nice olur: Ameller su yüzüne çıkıp, cisimlerde toprak olunca... Âşıklar uyumazlar, az yerler. Az uyurlar. Onlara iştiyak bostanlarının kapıları açılır, marifet güneşleri doğar. Perdeler arkasında kurbiyyet çiçekleri açar. Rab cemali'nin nurlarından kalb köşeleri tam manâsıyla aydınlanır. Aradaki perdeler kalkar, âşık maşuku çağırır: Kâinat sırları çözülmüştür! varlıkların hakikatleri tevazzuh etmiştir! Diye...

Bunun üzerine ona, çeşitli mükâşefeler hasıl olur, keramet serpintilerine mazhar olur ve nihayet en yüksek makamlarla tebşir edilir...

Ebul Hasan Ennûri der ki:

«— Ebi Yezid El-Bestamî'nin yanına girdiğimizde odasında yaş hurma gördük.» Bize:

«— Ondan yeyiniz. O, bize Hızırın hediyesidir, Allah Resulünün yanından getirmiştir.. Oysa ben onu ancak Allah'dan talep etmiştim.. Hızır vasıtası ile istememiştim onu. Bir de baktım ki hızırın ellerinde durmuyor mu onlar?..» dedi.

Sonra onu takip eden Cuma günü yanına girince, bu defa altın tabak içinde yaş hurma gördük..

— Bize ondan biraz ikram eder misiniz? dedik.

— Hayır, o bana aittir, sizin için getirilmiş değildir, diye mukabelede bulundular..

— Nasıl olur bu, anlatır mısınız?

— Gece oturup kur'an okuyordum... Ani bir ses: «— İşte hediyen! Bunu bizzat -vasıtasız olarak- bizden al! artık aramızda vasıta yoktur!..»

Marifet zevklerinden yoksun olan ey gafil! Şunu iyice aklına koymanı isterim: Allah dostları, Allah'ı, âşıkların, sevgililerini aradıkları gibi ararlar...

Rabia bir keresinde:

«— Dün aramızda geçen o ulvî olay hakkı için, bugün beni Şeyhim ubeyd oğlu Yunus ile buluştur!» derdemez hemen Yunus içeriye girdi ve:

— Mutlaka olacak bir şey hakkındaki duan boşa gitti... diyecek gibi olunca Rabia hemen şu talepte bulundu:

«— Ey Şeyh! şimdi bunu bırak da bana sevgililerin yolunu göster!»

Cüneyt çalıştırdığı dama ücret verirken, öte yandan bir adam atıldı ve:

— Bana da bir şey vermez misin, ey Şeyh, diye seslendi.

— Ey ahmak çalışmıyorsun, bir de bizden ücret talep ediyorsun, eğer sen de onlar gibi çalışsaydın mutlaka ücretini alırdın...

Şeyh Şiblî, bir evin önünden geçerken evin sahibesi kocasına şöyle çıkıştığını duydu: «Sana yaptığın şey kadar vereceğiz, her şeyi beleş istiyorsun!

— Tembel olan adam benden daha iyi çalışır, doğru söylüyorsun hanım, dedi ve sözüne şunu ilâve etti: «— Gayeme ulaşamadım, havam eridi.. Tembellik belâsı kıymetimizi hiçe indirdi. Çalışsaydım, elbette sevgilim benden hoşnut olacaktı. (Her kadın gibi o da bizden memnun kalacaktı...)

YİRMİNCİ MAKALE
YEME, İÇME VE SOFRA ÂDÂBI

Allah insanı yaratmış ve onun yaşaması için de gıdasını vermiştir.

Yeme hususunda insanlar çeşitli karektere sahibdir. Bir kısmı aza kanaat eder, az yemek, az içmek, az uyku ile son derece, kendisini ibadete verir. Ve bu suretle de meleklere benzer...

İmdi sen, ne kadar az yersen o kadar gök ehline benzeyebilirsin! Bunun faidesini de, kalbin yumuşamasında bulursun..

Gayesi göbek şişirmek, karın doyurmak olan kişinin sema ehlince pek değeri yoktur. Yemek ve meyvelerden az yemek, insan sağlığı için son derece yararlı bir davranış olur.. Çok yemek yemek hayre alamet olmasa gerek..

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellemin gayet az yediğinden haberin yok mu?.. Az yemekte tıp ve züht olduğunu sana haber vermediler mi?

Evet, karınlarda iç ateşleri vardır ki, içeriye giren her şey yakıp kavururlar..

Cehennemin yedi kapısı vardır. Karınların da o kadar kapısı var:

1 — Hırs kapısı,
2 — Şirret kapısı,
3 — Nemime kapısı,
4 — Durmadan acıkma kapısı,
5 — Hatalara az aldırış kapısı,
6 — Haram yeme sevdası kapısı,

7 — Ğiybet (Kişiyi arkadan çekiştirme) kapısı...

Ceseddin, cehenneme delalet edecek yedi kapısı var: duyma, görme, konuşma, karın, avret nahalli, iki el, iki ayak...

İşte bunlar, çirkinliklere sebeb olan, kişiyi kötü yola sürükleyen kapılardır. Bunların en elebaşısı hiç şüphe yok ki karınlardır..

Kötü işlerin en kötüsü ise, kullara zulm edip. Başkalarının haklarına riayet etmemektir..

İnsanlığın sağlık tabibi, yüce peygamber (sellellahu aleyhi ve sellem) buyuruyorlar: «— Herkim haramdan iki lokma yerse, tam kırk gün duası geri çevrilir.. Göbeğini (haramdan) şişirip büyütenin yeri hiç şüphe yok ki cehennemdir..»

BAZI HARAMLAR:

Gasp edilen (soygun) dan elde edilen mal, hırsızlıktan kazanılan mal, kiralık katil olmakla elde edilen mal, yol kesmek, rüşvet almak, haram olan şeyleri satmak veya satın almak, hak etmediği şeyi almak, gibi gayr-i meşrû usüllerle kazanılan bütün mallar.. (İhyâ) kitabımızdaki helal - haram bölümünde tafsılatla anlattığımız buna benzer haramlar...

HELÂL KAZANÇ:

Aslı helâl olan şeylerdir. Yumurta, yağmur, ot, odun taş gibi şeyler.. Ve meşrû usüllerle elde edilen ve kazanılan bütün mallar...

AVLANMA

Avlanma yolu ile elde edilen kazanç hakkında âlimler arasında görüş ayrılıkları vardır (bence): avlanmamak daha iyidir...

Dürüst çalışarak el emeğinle elde ettiğin mal, en helâl maldır..

Ebul-Huseyn Ennurî, Ebu Yezîd ve Sufyan bin Uyeyne birleşip, paralarının bir kısmı ile ekmek aldılar, diğer kısmını fakirlere sadaka olarak dağıttılar... Yemek yemek için sofraya oturduklarında, Sufyan:

— Acaba bu ekmek nasıl meydana gelmiştir? Bunun nasıl ekilip biçildiğini biliyor musunuz? Diye sorunca,

— Bilmiyoruz, dediler. Bunun üzerine ekmeği oracıkta bıraktılar, yemeden çekilip gittiler...

HARAM DENİLEN ŞEY? Muammadır, kolayca anlaşılmaz. Onun için sana birazını anlatayım:

Yaratıcı birdir. Mahlukat hep onun feyzindendir.. Bu feyz'in bir parcasına tecavüz, hepsine tecavüzmüş gibi kabul edilir. Nitekim Cenab-ı Hak kaatil hakkında şöyle buyurmuştur: «Kim bir canı, bir can mukabilinde veya yer yüzünde bir fesâd çıkarmaktan dolayı olmayarak, öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kimde onu kurtarırsa bütün insanları diriltmiş gibi olur.» (1)

BENZETME:

BİR ADAM, HANIMINA: «SAÇIN BENDEN BOŞTUR!» derse, kadının bütünü ondan boş olur...

Tasaddukta bulunduğun zaman bundan hem sanı'ı, hemde masnu'u (Yaradanı ve yaradılanı) memnun etmiş olursun.

---

(1) El-Maide: 32.

Helâl bir lokma, indellahda bir çok sadakalardan evlâdır..

Yemek yemek istediğinde, acıktıktan sonra yere yakın bir sofrada üç parmağınla ye! Sofradan doymadan kalk! Yemeğe otururken de birşeyi öğrenmek için Hocanın önünde oturur gibi saygılı ve hürmetkâr bir tavırla otur!

Şunu da iyi bilmiş ol ki, Allah haramdan bereketi kaldırmıştır..

Sıcak yemekte dört zarar vardır:

1 — Dişleri çürütür,

2 — Renkleri sarartır,

3 — Ciğeri hasta eder,

4 —Bağırsak iltihabına yol açar..

Yemekten önce ve sonra el yıkanır..

Karı - koca için, birbirlerinin izni olmadıkça, ağızda koku yapan şeyleri yemeleri katiyen caiz değildir.. Çünkü böyle bir hareket eşler arasında nefret uyandırır, gereken alaka ve sevgi bağlarının yavaş yavaş çözülmesine hattâ birbirlerinden kopmalarına yol açar..

Bunun aksine, güzel kokular eşleri, birbirlerine daha çok sevdirir, birbirlerine daha mükemmel bir şekilde kaynaştırır..

Gerek yemekten önce ve gerekse sonra elleri yıkamamak, elbiseleri kirletir çirkin, kokular meydana getirir.

Mademki helâldan gaye; kalpleri temizleyip günâhları azaltmaktır, öyleyse onu talep etmek, ilim talep etmek gibi farzdır..

Şuda muhakkaktır ki, insanı hayre iletmiyen ilim mutlaka zararlıdır.

Bir Hadis meali: «Herkim bir sene helal rızık yerse, ona arş tarzında bir (ufuk) açılır, kalbinin nurları parıldar.»

Bu, gönülleri açan, marifet nurları saçan, kalplerde hikmet pınarları fışkırtan, gâflet perdesini aralıyan, gurur sedlerini kaldıran ebedi seâdetin kimyasıdır...

Onun sayesinde, tevhid semâsının saffeti, levh-i Mecid'in zarafeti zahir ve münkeşif olur, kişiyi, mukarrep meleklerinin tesbit sedalarını işidir hale sokar...

Şunu da iyi bilmeni isterim ki :Ruhlar öldükten sonra, ancak kullara yapılan zulm ve haksızlıklar karşılığında rehin alınırlar. Bunun sır ve hikmeti; yek-diğerinden alacaklı olan kimselerin, adil, alim, bâki olan hakimin huzurunda davalaşmasıdır... Böylece iki kul arasında adalet ve müsavat sağlanmış olur. Allahın huzuruna selim bir kalple gelmek şerefine nail olan kimseler bu gibi hâllerden istisna edilirler... Çünkü onun zimmeti kullara haksızlık etmek gibi kötü ve çirkin işlerden tamamen kurtulmuş ve beri olmuştur.

Bu dereceye yükselmiş ve kemal bulmuş ruhlar, arzu ettikleri yerlerde ikamet edebilirler.

Hadis meali: «Şüphe yok ki, ruhlar, evlerini ve ailelerini ziyaret ederler, onları iyi yolda bulurlarsa, Allah'a şükr ederler; kötü yolda bulurlarsa, geri dönüp şöyle haykırırlar: Evladlarım, sakın dünyaya kapılıp, benim gibi aldanmayın!...»

Her türlü kir, günah ve zulümlerden arınan ruhlara gelince: Onlar, ya cevher, yahutta melek şeklinde, veya da cism-i latif olarak, istedikleri yerlerde (kuşlar kibi) uçarlar... Hepsi, müdrik hassas ve cisimlerden ayrılışlarının farkında olurlar...

Yine bir hadis meali: «zulmü bertaraf etmek için verilen bir dirhem Allah katında, dört bin kabul edilmiş hacdan daha iyidir...»

Hac ve çalışmaların, günahlardan korktuğun içinse, o günahların kökünü kazı!...

YİRMİ BİRİNCİ MAKALE
RUHLARIN TERBİYESİ

En büyük düşmanın, hiç şüphe yok ki nefsindir. Nitekim Resul-i Ekrem (S.A.V) bir hadisde bize bunu olanca açıklığı ile anlatmıştır: «— İki omuzun arasında bulunan nefsin, düşmanlarının en şidetlisidir!» (1)

(Ne mi yapar?) seni felâkete götürür, vebale sürükler... Seni aşağılıklara sevk eder... Lüzumsuz heva ve heveslere kapılmana yol açar... Sana yedirir, seni yuvarlar, daha sonra da öldürüp tam manasiyle sana hakim olur. (Ona fırsat vermemek için) onun kötü duygularını, çelimsiz uydularını, beyhude sataşmalarını, doymaz tama'larını, kökünden kazıyarak bertaraf et!

Hadis Meali: «— Allah nefsi yarattığı zaman sordu:

— Ben kimim?.. O da cevap verdi :

— Ben, ben kimim?... Bunun üzerine Allah onu çeşitli işkencelerle terbiye etti.

Ne zaman ona: «Ben kimim » diye sordu ise O, (Küstahca)» Ya ben, ben kimim » mukabelesinde bulunmuştur. En nihayet onu tevazu ve açlıkla terbiye etmiş ve ancak ondan sonradır ki ondan müsbet bir cevap almıştır:

— «Sen öyle bir Allahsın ki, senden başka hiç Mabut yoktur!»

Nefsin bir zenci kadınına benzer: Daima kendi (pis) şehvetini tatmin etmek için sana askıntı olur.

---

(1) Bu hadisi, El Bayhakî şu lafızla rivayet etmiştir: «Düşmanının en azılısı, iki omuzunun arasında bulunan nefsindir...»

Doyurduğun zaman, daha fazlasını ister... Ona boyun eğmediğin zaman da seni yüzüstü bırakır, gider. Kişiyi belâya sürükleyenin ta kendisidir nefis!

Evet O, bütün alçaklıkların ve bayağılıkların ana kaynağıdır! O, bir canavar, o bir köpektir, bazan da yırtıcı arslan ve saldırgan kaplandır!...

O, Amansız düşmandır! Onun hastalığı çok; ilacı ise gayet azdır!

Ondan kurtulmanın yegâne çaresi, başlıca yolu, ona muhalefet edip kapı dışarı etmektir:

«Nefis senden bir şehvetin tatmini için bir dilekte bulunursa, mutlaka ona bir yol bulunur, fakat sen, onun isteklerine mümkün olduğu kadar muhalefet et! Zira onun arzusu düşman, ona muhalefetse dostluktur!»

Bir hastayı düşün: ilâcın acılığına tahammül göstermeden şifa bulabilir mi?

El-Bustî kendi nefsi için bakınız ne söylemiş:

— «Akıllı kişi, durmaz beni alaya alır, inzivâ ise ahlâkımı güzelleştirir. Ne kadar güç bir durumdayım! zira nefis, canavar gibi üstüme saldırıyor...»

Onu terbiye etmeye niyet ettin mi, işkence kamçıları ile döv onu!

(Nasıl mı?) Tevazu kamçısı ile kibrini kamçıla! İmtihan ateşiyle iyice pişir! İlmi, onun en kıymetli dostu olarak kabul et! Salih bir amel daima samimi arkadaşı olsun onun... Ona güzel huyları öğretir, salih amelleri kazandırırsın... Ona karşı nazik davran, fakat sakın onun yüz göz olma!

Şunu da iyi bil: Allah lâtiftir. Lâtif olan kimseye azap etmek, Lâtif'in şanından değildir.

Nefsini cihad azabına uğratan kimseye hiç Allah azab eder mi? Hayır iş (Müslümanlarda güzel bir) adettir, Şer ise uçurum...

Onu nafile ibadetlerle terbiye et, Şeyhinin önünde ve murakabesinde iyice tehzib et!

Şunu da iyi bil ki: Hocaya itaat ana-babaya itaattan yektir. Zira Hoca, gerçek mânada bir babadır. Çünkü, O doğru yolu öğretiyor, öğrenciyi, cehalet karanlığından marifet ve ebedî saadet aydınlığına kavuşturuyor, tertemiz bir kurtuluşa, meleklere katılışa O eriştiriyor...

Şu halde hoca, öğrenciyi günahlardan uzaklaştırmak için en tesirli bir doktordur. Ana-baba ise; cinsî arzularını tatmin etmek için şehvet ateşlerini yaktılar... Sonra karşılıklı tatmin edilen şehvet senin gibi bir meyve verdi. Hulâsa yokluk karanlığından cehalet karanlığına, çile dolu dünyaya getirdiler.

Dünyaya taşınman cihetinden belki doğru yaptılar amma aklen pek de iyi başaramadılar bu işi...

Ben Şeyhul - İslâm Ali oğlu Yusuf'un sohbetinde genç bir delikanlı iken, Muarrî nefsi için şöyle bir şiir söyledi:

«Hayatım boyunca oruçluyum, iftarım benim ancak ölümdür. İşte ancak ogün kendime gelirim, sabah akşam derken ecel gelib, zaman beni yalnız bıraktı.

Dediler ki: Felân kes, arkadaşına karşı gayet samimidir. (inanmam çünkü) dünyada samimi kimse yoktur!

Zira başları, o mevkie hiyanetle gelmiş, müdafileri ise sekâbetle ileri atılmıştır.

İster iyi ol, ister kötü... Bir mevkie kavuştun mu mutlaka efendisin...

«Vallahi doğru söze kulak asmadılar... Çünkü Onu mübâlağa ve palavra sandılar..»

Bu şiir, lâzım olmıyan birşeyin lüzumu bahrindedir. Bunu anladığın şundan belli olur :Onlar işi, karıştırdıklarında, onlara kulak vermezsin, seninle eğlendikleri zamanda da asla sarsılmazsın! Nefsini, böbürlenmekten çekiver. Çünkü kibir, nefsin pek hoşlandığı huylardandır.

Büyük gayeye erişmek istersen o nefsi, kırk sabah veya dört ay inzivaya çekilip bir evde haps et.. En iyi davranış işte budur. Hiç bir şey'e ihtiyacı kalmıyan bir ölü gibi his et, kendini... Sana ve vücuduna uygun ve yarayan ne bulursan onu ye. Şeriat yoluna götürecek sebeplere tevessül et.

Nefsini iyice ezebilecek bolşuklarda yürü! Evin karanlık olsun zararı yok... İbadetlerin için kış daha elverişlidir. Farz namazlarını sakın terk etme! İyice uykun gelmeden uyumağa kalkışma.

Acıktığın zaman yemeğin üçde ikisini ye. Bunu ortalama olarak hesablarsak otuz altı lokma tutar.

Zikrin: (Lâ ilâhe illellâh El-Hayyul-Kayyûm) olsun.

Bunu dille söylemekten yorulursan, kalbinle devam et..

Üzerine gelenlerden korkma! Bakarsın, çirkin hayalet, cin, şeytanlar, melekler ve muallimler bir bir gelirler.. Sana kimya öğretelim, derler.

Diğer bir kısım da seni, şurada bir define var diye aldatmağa çalışır.

Onlardan biri vad ederken, diğeri de tehdid yoluna sapar, hiç birine kulak asma! Çünkü doğruluk sayesinde sana bir çok şeyler görünebilir. Kalbini perdeleyen maniler bir bir ortadan kalkar. Kalbin ile lavh-ı mahfuz arasına çekilen perdeler aralanır, oradakileri görmeğe başlarsın..

Herkese, müşahedelerini anlatmağa balşarsın, rüyada gördüklerini uyanık halde görmeğe başlarsın.. Kalp nurlanır, göğüs açılır, kâinat yırtılır, örtülü ve kapalı olan gizli sırlar açılır. Bu suretle bir nevi mucizeyi andıran kerametleri göstermeğe muvaffak olursun! Mucize ile keramet arasında tahaddî ve izhar bakımından farklar vardır...

Evet, Kul, temkin derecesine erişince, hemen hepisi

Cenab-ı Hakkın hükmü ile husûle gelir. Ve şu kavli celilinin sırrı tezahur eder: «Bununla beraber Rabbinin nimetini durmayıp söyle» (1)

Kavmi arasında bir şeyh, ümmeti arasındaki peygamber mesabesindedir.

Şeyhi olmıyan kişinin şeyhi, şeytandır!... Şeyhsiz ölen kimse, Cahiliyet devrinde ölmüş gibidir..

Çünkü Şeyh kişiye, doğruyu gösterir, hakikatı öğretir, Allah'a nasıl varılacağını anlatır...

Şunu da iyi bilmiş ol ki, halvet ve inzivaya çekilen bir kişiye, zamanla perdelerin içinden kurbiyyet meltemleri esmeğe başlar, yaratıkların kalp sınırları ona açılıverir. İyi insanlar, Hak ehli durmadan onu ziyaret ederler... Ona baktığın zaman, gayet nazik, lutufkâr, sözü sohbeti dinlenen mütevazi bir zat olarak görürsün.. Çünkü Allah, Onun kalbine tecelli etmiştir. Onu sözünü duymuş ve böylece murat ve maksadlarına erdirmiştir.

Artık bu safhadan sonra ona, müşahede güneşlerini açar, hafiyyat (gizlilikleri) bildirir, kâinatı gösterir..

Vasıl-ı Billâh olan kişinin belli başlı alâmetleri şunlardır:

Güzel huy, çok ilim, tatlı söz ve tevazu... Bu yolun yolcusu, çok alim olmasına rağmen, hiç bir zaman, kıskanç, kibirli, zalim, facir değildir!

Ve çok yiyen, çok uyuyan da değildir. O, melekûtî bir ruha sahibdir.

Cebrail himmetini takviye etmiş, İsrafil mutluluk sûrunu üfürmüştür...

Bu, ona verilen mânevî kuvvettir. O, marifet sahasında yürür. Tâ ki Celâl evi ona tecellî eder. Bu suretle ona öyle bir meleke hasıl olur ki, Su ve havada yürümek, uzak mesafelerin kendisine yakın olmak işten bile değildir.

---

(1) Ed-Duhâ: 11

İşte böyle bir adama yaklaşın, onun feyzinden, ayın, güneş nurundan faydalandığı gibi, faydalanın!

Velîlerin o akla durgunluk veren halleri, çoğu defa müritlerine ve öğrencilerine intikal der.. Peygamberliğin, Musa (Aleyhisselâm) dan Nun oğlu Yuşa'a intikal ettiği gibi... Şuna da bilhassa dikkatini çekmek isterim: Bu keyfiyeti, bu durum ve ehvali bilmiyen kimseler asla doğrulamaz.. Tıpkı kimyâ ilminden habersiz olan kimsenin bu ilmi doğrulamadığı gibi..

Kör olan kişi, ay'ı nereden görebilsin!

Ey insan! farkına varmadan nasipsiz olarak yok olursun, zavallı insan, o zaman yanında hiç bir dost ve ahbâb da kalmaz. Karnın şişmiş, gözü'nün feri gitmiş, dilin bağlanmış, ilmin azalmış, günahın çoğalmış, boş ümidlerin fazlalaşmış bir halde Rabbın durumunu görürken kıvranır durursun! Öyleyse yanındaki kişinin sana seslendiğini duy:

«— Mademki, nefsin tasallutundan, şeytanın tahakkümünden kurtulmuş hürler gibi olamıyorsun bari onları ayıplama! Murada ermişleri kötüleme!...»

Levhin ardından çağırana kulak ver:

«— Hüsn-ü zanda bulun: Sen attın da onun için atıldın, sen yaraladın da onun için yaralandın! Şayet sen ilgini kesmeseydin onlar da senden ilgilerini kesmez, mütemadiyen seni ziyaret ederlerdi. Hizmet etseydin behemehâl sen de hizmet görürdün! Lâkin ne yazık ki bir türlü doymak bilmiyorsun!

(Ruh yapın harab oldu) hiç bir şeyin kalmadı. Hepsi boşa gitti. Öldüğün zaman pişmanlık duyacaksın ama iş işten geçecek... Şunu da hatırdan hiç çıkartma: Allah daima, takvaya eren ve bir de ihsan edenlerle beraberdir

Şiir: «Bedbin kişiye de ki: (ne zamana kadar devam edecek bu halin? Ne hayatın arınıyor ne de bize görünüyor (sun!)...

YİRMİ İKİNCİ MAKALE
Z İ K İ R

Müminleri zikre çağıran ayet ve hadislerin sayısı pek çoktur. Biz bunlardan bir kaçını serd edeceğiz. Önce ayetler: «Öyleyse siz beni (taatle, ibadetle) anın, ben de sizi (sevable, mağfiretle) anayım.» (1) «Ey iman edenler, Allahı çok zikr edin.» (2) «Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak (fakat) yüksek olmayan bir sesle sabah ve akşam an. Gafillerden olma!» (3)

Görülüyor ki, Allah, bu ayetlerde zikirlerin mertebe ve vakitlerini beyan etmiştir. (Acaba bunların hangisi daha iyidir?) Bunların en iyisi ve en güzeli olan zikr-i hafidir. Çünkü onda dinleyiciyi rahatsız etmek diye bir problemle karşılaşmazsınız!

Sonra bu zikir, gösteriş ve nifak gibi iç hastalıklardan da tamamen arınmıştır.. O, aynı gizli oruçla, gizli verilen sadakalara benzer.

İslâmda buna çok teşvik edilmiştir.

Cihan serverine, Helâl maldan sadaka olarak veren kimse ile, sabah namazından sonra güneş doğana kadar zikirle meşgul olan kimse arasındaki üstünlük hakkında sual edenlere, şu cevabı vermişlerdir: «— Elbetteki Allah'a zikr etmek daha iyidir!»

---

(1) Bakares: 152.

(2) El-Ehzâp: 41.

(3) El-Arâf: 205.

Bir hadis meali: «— Her kim sabah vaktinden güneşin doğmasına kadar Allahı zikr ederse, kırmızı altın yüklü yüz kırmızı deveyi tasadduk eden kimsenin alacağı sevabı alır. Abdul-Muttalip oğullarından sekiz köle azat etmiş gibi sevab alır.»

Zikir üç çeşit olur:

1 — Dil ile yapılan zikir.. Bu, tilâvet ve ibadetlerde yapılan zikirdir ki, mustahabdır.

2 — Zikri - Hafi - Gizli zikir... Bu, ibadet ve sadaka çeşitlerinin en ileri geleni ve alâsıdır.

3 — Kalp zikri... İşte bu zikir sayesinde kişi, her şeyden el etek çeker, yalnız ve yalnız mahbubu ile meşgul olur...

Bir Kudsî hadis meali: «— Beni içinden zikr edeni kendi nefsimde, beni kalabalık bir topluluk arasında zik edeni, meleklerimin yanında anarım.»

Sonra birinci yok oluşu müteakip ikinci yok oluş hasıl olur. O da kişinin Hazret El-Kudsi görebilmek için, kendinden tamamen geçivermesidir.

Şu halde zikir senin için vaz geçilmez bir şiar olmalıdır. Ancak bu sayede, ölüm senin üzerindeki yükleri kaldırır, zikr eden meleklerle beraber olursun!

İyilik karşılıklı olduğuna göre, zikrin boşa gitmez, bilâkis zikrini yaptığın varlık tarafından kendine yaklaştırılırsın. Şerefli bir kurbiyyet ve mesud bir visaldır bu!.

Zikir; Önce Kuran okumaktır.. Sonra tesbih çekmek, sonra salavat-ı şerife getirmek, sonra da istiğfar daha sonra da duadır... İşte zikri kendine şiar edinen kişinin vazifeleri bundan ibarettir..

Buna devam et ki, O sana nubûbiyet sırlarını açsın, seni yüce bir hale soksun.

Bu sayede melekleri görmeğe başlarsın. Müslüman cinler de senin hizmetine koşarlar. Kendi organların bile

sana itaat etmeğe başlarlar. Kulağındaki pas gider de cemadatîn tesbihini duymağa muvaffak olursun.» Hiç bir şeyi hariç değil, hepsi ona hamd ile tesbih eder.» (1)

Evet, zikrin meyvasından sana çok şeyler verilir. Ruhunu o derece terbiye etmiş olursun ki, Zeynel-Abidin'e verilen o yüce makamların sana da bahş edildiğini görürsün...

Biliyorsun ki, Zeynel-Abidin bir gün ve gece içerisinde tam bin secde yapardı. (yani bin rek'at namaz kılardı) Bunun semeresini de görmüştür.

Çünkü O, Namaza durduğu zaman perdeler açılır, Hazreti Elkudsi (Allah'ı) görür olmuştur.

Zikir sayesinde nice makam sahibleri, mükâşefe derecelerine yükseldiler. Su ve hava da yürüdüler. Melekler de onun sayesinde, şeref ve saadetin zirvesine yükseldiler. Yemek içmek gibi nefsanî şeylerden azade oldukları için zikre devam ettiler. Fikir şarabından içmek için, dünya durdukça daimilik kazandılar.

Evet zikir, Melâikenin tenzih ve tesbih görevleridir.

Zikir sayesinde mütekebbir kırallar mütevazi zahidlerin yanına cezp edilir. Ancak o sayede aşıklar mertebesi elde edilir, sadıklar derecesine baliğ olunur.

Kalpleri cezp etme melekesi onunla elde edilir.

Sadakatle zikr eden, hüsn-ü edep kapısında bekler, zikirle bütü çareler elde edilir.

Ancak onunla, dünyanın ikbal ve ikdam pabucu çıkarılıp atılır ve derûnî vesveselere galebe çalınır.

Zikr eden kimse, kabinin safâ turun'da, mukaddes vadîde durur ve Rabbinin: «Şüphesiz ben Alemlerin Rabbı Allahım!» sözünü duyar..

İşte sana ibret alabileceğin bir Hikâye:

---

(1) El-İsra: 44.

«Ümmiye bin Ebıs-Salt Essekafî, kendisini peygamberliğe namzet görürdü. (bir gün) Kardeşine:

Ben buradayım, bana yemek yapıver! dedi. Kardeşi dedi ki:

— O, uyurken şöyle bir şey gördüm: Pencereden iki kuş gelip içeriye girdi, göğsünü yarıp içinden siyah bir nokta çıkardılar. Biri diğerine: sordu:

— Nasıl kafalı bir adammıdır?

— Evet, evvel gelenlerin ilimlerini tam manasiyle ezberlemiş.

— Nasıl ruhan temiz mi bari?.

— Hayır!

— Öyleyse kalbini ona geri çevir, çünkü ona peygamberlik yakışmaz... Peygamberlik ancak Abdul-muttalip Sülâlesine yaraşır, dedi.

Uykudan uyanınca kıssayı ona anlattım. Durumu öğrenince ağladı ve irticalen şöyle konuştu:

«— Gamlerim uydu, yolcuları geziyor.

Gözümü yumuyorum, yaşlar durmadan akıyor.. Bana yakın veirldi, faakt beraat asla! (Hiç belli değil) ya alev alev yanan çardaklarla çevrili ateşe atılacağım.. Ya da ebrâra vad edilen, cazip bahçelerle tezyin edilmiş cennete atılacağım.

Onlar (ahiret ehli) iki fırkadır: Bir fırkası yastık ve koltuklarla süslenmiş cennete, diğer bir fırkası ise alev alev yanan cehenneme girecek, kötü amellerini yanında görecektir.

İki menzil bir olmaz.. Çünkü yapılan işler bir değildir...

İnsanlar bir hayr yapmağa kalkıştılar mı, önüne engeller çıkar, Cennet yolunu arayanların yolunu dünya keser..

Kul var ki, nefsini kınamıştır. Zira kendini murakabe eden bir varlığı idrak etmiştir. Öyleyse neden devamlı yaşamağa özenirsin, madem ki ölüm gelip sana çatacaktır?.. Ondan kaçan kişi, bir gün mutlaka tuzağına düşecektir...

İsteyerek ölmezsen bile yaşlanarak öleceksin. Çünkü ölüm bir şerbettir, ki, insan onu er-geç içecektir!..»

Ciğeri parça parça olan kişi de ölmüştür! Şirk onun, maksadına ve gayesine ulaşmasına mani olmuştur!

Şehvetler, yol kesicidir! Zevkler, boş kuruntu ve hayaller birer mania teşkil ederler.

Susayan kimse, bulanığına da tahammül eder. Gece yürüyen kimse, gündüzün kavurucu sıcağından kurtulur.

Kendini şehvet ceryanına kaptıran kişinin savrılıp atılacağı yer, şüphesiz ki kęneftir...

Nefisle mücadele ederek ulvî yollar kat eden kişi, önüne gelen engelleri sabırla ber taraf ederek mutlaka yüce merteblere erecektir.

Çok yiyen ve zamanında tedbirini almıyan kimselerde asla iflâh etmiyecektir...

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MAKALE

NEFİSLE MÜCADELE ETMEK VE ONA KARŞI TEDBİR ALMAK

Allahın Resulü (Sallallahü aleyhi ve sellem) buyurmuşlardır:

«— Küçük cihad'dan büyük cihada döndük.

— Cihad-i Ekber nedir Ya Resulellâh? diye sordular...

— Nefisle mücadele etmektir, diye cevab verdiler (1) «—En büyük cihat, nefis ve kötü temayüllerinle çarpışmandır.»

Yine Allah elçisi (S.A.V.) şöyle buyurmuştur: «Düşmanların en büyüğü, iki omuzun arasında bulunan nefsindir!»

Bir hadis meali daha: «Ben ancak, en üstün ahlakı tamamlamak için gönderildim..» (2)

Nefsin ahlâkı çirkindir.. Onun hacminin küçük olmasına bakıp aldanma. Aslında O, yedi kat gök ve yerler kadar geniştir. O, alev alev yanan bir ateştir.

Onda, gözle görünmiyen bir çok canavarlar, şehvet köpekleri, öfke arslanları, muhalefet çakalları, hiyle ve desîse tilkileri, yatar!..

Çirkin vesvese, kötü temayüller askerleri ile sana

---

(1) Deylemî Allah elçisinin şöyle buyurduğunu nakl ediyor: «En büyük cihat nefis ve kötü temayüllerinle çarpışmandır.»

(2) Buharî bu hadisi, (El-Edeb) de Ebu hureyreden şöyle nakl etmiştir: «Ancak ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim..»

saldırmak için şeytan ancak orada pusu kurabilir.. İşte bütün bunlar o ufacık kal'e içinde tam tekmil seni saptırmak, dünyaya ve geçici menfaatlerine taptırmak amacıyla çöreklenmişlerdir.

Kalbe gelince: O, bir şehirdir, içinde de melek oturur. Aslında O, lâtif, idrak edici, bilici, Ruha üfürülmüş Çam kozası şeklini andıran o et parçasından ap ayrı bir şeydir! Muhatap olan O et parçası değil, Asıl muhateb olan akıldır. «Ey akıl sahipleri benden korkun, bunda kalbi olan için hiç şüphe yok ki bir öğüt vardır, kavrayan kulaklar» gibi ayetlerden kasd edilen mana işte budur!

Yukarıda işaret ettiğimiz nefis ise, Şehvetin esiridir. Gaflet zinciri ile kıskıvrak bağlanmıştır. Baş döndürücü hayal ve kuruntularla perdelenmiştir. Dünyaya son derece meyli vardır hattâ dünyaya delicesine aşık olmuştur. Bu suretle başı dönmüş adeta sersemleşmiş bir şekilde aşağılık çukurlarına yuvarlanmıştır.

Kendisini felâkete sürükleyecek olan cesedinin teğziyesi, geliştirip büyütülmesi ile meşguldur! Evet, ona ülfet etmiş ve aşık olmuştur.

Bir gün nankör cisim, onu unutacak, onu bilmemezlik ve tanımamazlıktan gelecektir. Hattâ ona iade edildiğinde, ondan nefret edecektir ve nihayet Rabbının şu seslenişini duyacaktır: «Dön rabbine, sen ondan razı, o senden razı olarak..» (1)

İşte bu hitab, muhatabın varlığını gerektirmektedir. Çünkü mevcud olmayan bir şeye hitab edilmez. Bir hadis meâli bunu ne güzel teyid etmektedir:

«— Her Perşembe ve Pazartesi günleri, ümmetimin amelleri bana sunulur. İyi gördüklerime sevinirim kötü gördüklerimin afv edilmesi için de Allah'a yalvarırım..

---

(1) Elfecr Suresi, ayet: 28

(Şunu bizzat hatırlatmak isterim:) Zanîlere karşı Allah' ın öfkesi son derece şiddetlidir!» (1)

Bir hadis meali daha:

«— Bana çok salat-ü selam getirin. Çünkü Salâtınız bana sunulmaktadır.»

Şimdi sen, ey yalancı, ey sersem, ey gafil, ey tevilci! Bakıyorum da sâni' ve kadir olan Allah'ı bundan aciz--miş gibi göstermeye yelteniyorsun da ruhların cisimlere avdet etmiyeceğinden söz ediyorsun! ve diyorsun ki: Ruhlar, san-ı kadim'e avdet eder...

Pekâlâ O ruhlar, onun zatımıdır, yoksa ondan başkası mıdır? Sualine ne diyeceksin Tabii böyle bir sorunun karşısında apışıp kalacaksın!

Sonra sen, nasıl olur da inkâr yoluna sapabilirsin? Nasıl tahakküm edip de onun sonsuz kudretini inkâr edebilirsin?

Seni, Annenin karnında büyüten, terbiye edip yetiştiren, kabir karnında terbiye edemez mi?

Birde şu iddiada bulunuyorsun:

— Kemikler çürüyüp bir birine karışınca bunlar bir birinden nasıl ayrılacak?

— Görmüyor musun: Her şeye gücü yeten O büyük Sanî nasıl toprakları birbirinden ayırmış, ondan altın, gümüş, demir bakır ve daha binlerce madenler meydana getirmiştir... Sen bunları yapamazsın Amma Allah Öyle mi ya? O, Her şeye kadirdir. Dilediği şeyi, dilediğinde hemen yapmaya gücü yeter.

(1) Bu hadisi Ed-Deylemî ile El-Hakîm şöyle nakl etmişlerdir: «Ameller; pazartesi ve perşembe günü Allah'a sunulur. Ayrıca, Cuma günü de ePygamberlere, baba ve annelere sunulur. Amelleri güzel olarak görürlerse sevinirler yüzleri sevinçten bembeyaz olur. Öyleyse Allah'dan korkun ve ölülerinizi üzmeyin!»

Sen acizsin. Bir şeyi yapmağa gücün yetmez... Hem sen Ebû Ali Bin Sînâ'nın sözlerine aldanıyorsun. O, mu doğru söylüyor, yoksa Muhammed (Sallallahü aleyhi ve sellem) mi? Her ikisinin yaptığı işe ve söyledikleri söze iyi bak! Ondan sonra bir şeyin doğruluğuna veya doğru olmadığına hükmet!

Bu hususta aklın hükmüne müracaat et ve davâyı ona götür.

— Bu akıldır, O nakildir, diye itiraza kalkışırsan, o zaman ihtiyaçlarına verecekleri cevabı gözden geçir. Sonra verilen cevapların isbatını kendilerinden istemen gerekir. Buna yine kendin cevab verecek olursan o takdirde sen, ya muariz, ya da tabib olursun! Sonra sen? Ahiret doktoruna nasıl itiraz edebilirsin?

Senden önce gelenler sana nisbetle daha akıllı ve görgülü idiler. İtiraz ya da taciz'in küfür olduğunu anlayanlar da ondan kurtulma çarelerini arayıp iman ettiler.

Öyleyse sen ey insan, seni ikide bir şek ve şüphelere sürüklemeye çalışan nefsine cihad ilân et! Şeriata uy, Peygamberin buyruklarına karşı dikilme! Allah'ın sana bir hediyesi olan Kitabına saygı duyman gerek...

Kişinin, kıralın hediyesine karşı çıkması ve onu hiçe sayması çok çirkin bir şeydir!. Nefsine ram olup dediklerini yaparsan, emirlerine boyun eğersen emin ol seni felâketlere sürükler...

Şu geceye, gündüze, yaza kışa, ilk bahar, son bahara, ölü haline gelen yerlerin tekrar dirilişine, ister istemez uyuyup uyanmana, bir bak! (Bunları kim idare ediyor, bu işleri kim düzenleyip yoluna koyuyor, hiç düşündün mü ..)

Daha nice böyle akıllara hayret veren açık deliller vardır ki sen onuları bilmezsin! (daha doğrusu bilmek istemezsin..) İşte bunları idrak etmeğe çalış ve sonra ne-

fisle mücahede etmeğe devam et! Göreceksin nefsinin kötü arzularını yerine getirmek şöyle dursun, bilâkis onu kınıyacaksın! Onun güzel sıfatlarını da elde edeceksin..

(Çaresi mi?) Çaresi, şöyle: Öfkeyi hoşnutlukla, kibri tevazula, cimriliği cömertlikle, hasisliği bağışlamakla, sükutu zikirle, uykuyu, uykudan fedakârlık yapmakla tokluğu açlıkla, gafleti intibahle, herkesin yanında oynayıp zıplamağı halvete çekilmekle, mudaheneyi sıdk ile, şehveti ezmekle, batılı hakla yenmekle elde edilir, nefis terbiyesi Ruhun kemalı, aşağılık ve bayağı duyguların zevâlı ancak bunlarla mümkün olur..

Varlığın için tehlike arz eden afetleri bertaraf edersen emin ol ki gaflet perdesi aralanır. Belki de büsbütün ortadan kalkar.

Şeytanın iğvâsına tabi olmak sevdasındasın. Bir de kalkıp Allah'ı sevdiğini iddia ediyorsun.

Hani tevhid halvetinin eserleri nerede?..

(İbret verici kısa bir kıssa:)

Bir gün Davud aleyhisselâm vaaz verirken biri uyudu. Bunun üzerine Allah:

— «Ey Davud! Bir kimse beni sevdiğini iddia edip de sonra uyursa, bil ki O, yalancının tâ kendisidir!» buyurdu.

(Kısa bir Kıssa daha:) İbrahim Aleyhisselâm, Rüyasında oğlunu kurban etmekle emr edilince Oğlu ona:

«— İşte babacığım, dedi Bu kişinin, dostunu unutarak uyumasının cezasıdır!..»

Adem (aleyhisselâm) uyuyunca Havvâ yaradılıp vücud alemine geldi...

Şair:

«— Hayret doğrusu, bir aşık nasıl uyur? Her uyku ona yasak (ve ar) olur....». demiştir.

Şunu iyi bil: Yukarıda anlatmıştık... Kalbin bir şehirdir. Nefsinin şeytanı; Çirkin arzu ordusuna, dünya sevgisi askerlerini, vesveseleri, boş ümitleri, kötü zanları, Boş meşgaleleri, muhalefet silâhları, ki bir boruları kötü şöhret davulları, hakaret kılınçları, hokkabaz adamları, toplayıp kalp şehrini yıkmak için hücuma geçer. Bu askerler, bu şehri kuşattığı zaman, eğer o şehrin azığı manevî gücü, güzel ahlâktan meydana gelen adamları bulunmazsa, Şehir yıkılır.

Evet, şehrin gereği gibi savunması yapılmazsa, zikir bekçisi, uyursa sadakat ve samimiyet kaleleri yıkılır. nefis Şeytanı kalp sırlarının üstüne çömelir, ameller hazinesinin perdeleri yırtılır, bütün ülkede şek, şüphe avenesi dolaşır, muamele ağaçları kesilir, amellerin malları yağma edilir. Emellerin meyvaları yenir, kitab hakkında şüphe vaki olup, insanlar dostlarına, arkadaşlık yapmaktan nefret duyar. Herkes mevlâsına asi olur.

Onların her birerleri hava ve hevesine tabi olup böylece hepisi burunları üstünde cehenneme sürüklenip giderler: «(Azgınlar) derler: kendilerini (dünyada) bayağılardan saydığımız adamları neye görmüyoruz? Biz onları eğlence edinirdik. Yoksa gözler (imiz) onlardan uzaklaşıp kaydı mı?» (1)

Sende onlardan olmak istemzesen hazırlıklı ol, İman nurunun şerefine bak, gönlünü düzelt, dirileceğin gün elbet meyvasını görürsün! Kendini nereye alıştırırsan, ahirete de onunla gidersin!

Evet şunu bilhassa kulağına küpe yap:

Nefsini terbiye edersen ruhanî bir melek; gaflet ve şehvet peşinde koşarsan, Huzur-i İlâhî'den koğulmuş bir şeytan olursun..

---

(1) Sad sûresi, ayet: 62,63

Devamlı olarak kötülüğü emr eden nefsinle mücadele et ki, sana arz ettiği tehlikelerden kurtulup «levvâme» haline inkılâp etsin.

Sonra (çalışmak sayesinde) onu levvâme halinden «Mutmainne» makamına yükselt! Tıpkı

Sultanın, basit bir memurunu, kâtip makamına oradan da vezirlik makamına nakl edip yükselttiği gibi...

Sonra onun davranışlarına bakar, inceler. Çünkü Onun işleri başkasının işlerine benzemez. Başkalarınca kusur sayılmayan işler onun nazarında kusur sayılır. İşte nefsi terbiye etmekle meşgul olan kiiş de böyledir.

Bir makamdan bir makama yükseltir ruhunu.. Zira Ebrarın hasenatı - iyilikleri - Mukarrebeleri (Onlardan daha ileri derecede olanların) seyieleri (kötülükleri) mesâbesindedir..

Kişiyi Allah'a götüren (yol kolay kolay kat' edilmez!) Zira Mesafe yaratıkların nefes sayısı kadar çok (uzak) dır. Makamlar, ruhların durumuna göredir... Peygamber sallallahu aleyhi vesellem, bir makam'dan bir makama yükselirlerdi.. Onun yükseldiği makamlar, hep mükâşefe makamları idi.. Nitekim Cihan Peygamberi (S.A.V.) buna bilhassa dikkati çekmiştir:

«— Kalbimi, şüphesiz şehvet kuşatabilir. Bu yüzden ben günde yüz defa Allah'a istiğfarda bulunurum!» (1)

Müminlerin emiri Ali (R.A.), nefis hakkında bir nazmında şöyle buyurmuştur:

«— Dünya lezzetlerinden kendimi çektim, nefsimi buna alıştırdım..

Nefsim, zamanın şatafatına karşı değerli idi. Sarsılmaz azmimi görünce zillete boyun eğdi..

---

(1) Bu hadisi, Ahmed, nusnedinde, Müslim sahihinde, Ebu Davud ve nesai El-Eğer El-Müznî'den rivayet etmişlerdir.

Ona şöyle haykırdım:

«Ey nefis şerefli olarak öl! Dünya önce yüzümüze güldü, sonra arkasını döndü.. Geldiği zaman cömertlik onu tüketemez, arkasını dönüp gittiği zman da cimrilik onu geri çeviremez...

(Evet!) nefis, yiğid'in bıraktığı yerde durur: doyurursan başı dik, aç bırakırsan başı eğik olur...»

İmdi sen de onu terbiye et, sakın ona yüz verme!

Peygamberler, (aleyhisselâm) veliler (ve salihler) in makamlarına bak! Sevap ve senâyı ganimet bil. Sadıkların zikri hiç bir zaman fasıkların zikri gibi değıldir! Zamanla bunu mutlaka anlıyacaksın!

Boş sözleri ve yersiz davranışların çirkinliğini duymuşundur. Duymazsan bile az sonra meydana çıkacak duyacaksın.. Çünkü insanlar uykudadır. Öldükleri zaman uyanacaklardır!

Sen, meyvası olmıyan hiç kimseye gölgesiyle faidesi bulunmayan bir ağaç gibisin!

Evet sen, yalancı saçlarla başını süsleyen dazlak kafalı kadınlar gibisin. Emanet saç, başlarından düşünce dazlak kafaları meydana çıkacaktır!

Ne yazık ki sen, üzerindeki kılık kıyafetinin düzgünlüğü, göz alıcılığına kapıldın! Yarın kâfile kalkınca yol da kalacaksın zavallı!...

Azığın da olmayacak ve kâfile çavuşuna, ne olur beni geri yolla da biraz azık tedarik edeyim kendime, diye yalvaracaksın...

Yalvaracaksın amma heyhat!...

Allah elçisine (sallallahü aleyhi vesellem) e, ölünün yanağındaki yaş damlasının sebeb ve hikmetinden sual ettiler... Şöyle cevab verdiler:

«— Küçük çocuk Levh-i mahfuzda ana-babasının acıklı durumunu müşahede ettiği için, Büyükte kendi işlerini bizzat müşahede edip, hanımı, çocukları ve mallarını geride bırakıp gittiği için, gözlerinden yaş akıtırlar ve bu yanaklarında görülür..»

İşte ey gafil! bundan öğüt al, durumunu bir kerre daha gözden geçir!

Seni uyanmaya davet ettim... Gönlünü ve himmetini uyanık tut! Şüphe yok ki zafer senindir...

Bütün gayesi yemek yeyip karın şişirmek olan kimsenin değeri, karnından çıkardığı şey kadardır.

(Sözlerimi) anlarsan, uyanmış olursun! (evet) sen kenidni daha iyi bilirsin. Ben (lâzım gelen) öğütü verdim.. Amma siz (ey insanlar) öğüt verenleri sevmezsiniz!

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MAKALE

Aşk, Şevk, Müşahede, Mükâşefe, Öğütler, Naklî ve Aklî Nehiyler

Şurası muhakkaktır ki, Muhabbet Allah ile velîleri arasında mümkün ve carîdir: «İman edenlerin Allaha ait sevgileri ise (herşeyden) sağlamdır.» (1)

Habis nefsin seni kışkırtarak:

«— Göremediğin ve senin cinsinden olmayan birini nasıl seversin?» dersen, cevabımız hazır

«— Sen, Sanii hakimin yaratmış olduğu şu muazzam varlığı görmüyor musun? O güzelim bağlar, bahçeler, ağaçlar, kayalar taşlar, yeşillikler, ne güzel yaratılmış!. Bir bak ne güzel döşenmiş bu yeryüzü!. Gece, gündüz, yıldızlar, güneş, ay, büyük yıldızlar, tüm gezegenler ne kadar akla şaşkınlık ve hayret vermektedir.

Sanı'ı hakimin bu güzel sanatı, kendi varlığına delâlet etmez mi?

Mahlûkatı yaratan, kâinatı donatan O ulu varlık ne yüce bir varlıktır! Onu, bütün mevcudiyetimle tesbih takdis ve tenzih ederim!...

Kendine bir bak: Eğer düşünürsen, kendi nefsinin, mükemmel, akla hayret verici bir nizam ve intizam içerisinde yaratılmış oluşun, senin için şu boşluklarda gördüğün ve duyduğun varlıklardan daha muknî bir delil teşkil etmez mi,?...

---

(1) Bakare sûresi, ayet: 156

Evet kendi varlığın bile, Allah'ın var olduğuna en büyük ve en canlı bir delildir! Çünkü Allah seni sevdi de yarattı.

Konuşan bir kimsenin konuşması, kendisinin mevcud olduğunu göstermez mi?

Şairler ne demiş: «— Yetişkin genç bir kız kavmine hitaben: (Görmediği kişiye insan aşık alur mu?) sözü tuhaf değil mi? Dedi ve ilâve etti: Gözlerim, yaşdan iki çeşme olmuş... Gözüm onu görmezse, mutlaka gönlüm onu hayal eder...»

Şeyh Ebul-Ulâ El-Muarrî kendi nefsi için şöyle demiştir:

«Ey millet, kulağım, bir canlıya aşıktır. Kulaklar, çoğukez gözlerden önce aşık olur. Etrafında hastalık olan gözler, bizleri öldürmüştür. Bizi öldürenler tekrar, bize can vermemiştir. Çünkü onlar, Vücud bakımından, Allah yaratıklarının en zayıflarıdır!»

Bu hususta varit olan Hadisler pek çoktur. Hemen hepisini (ihyâ) kitabımızda serd etmiş bulunuyoruz. Burada yalnız bir kaç tanesini nakl etmekle yetineceğiz:

«Beni seven, yalancının biridir. Çünkü gece olunca benden (Gafil bir halde) uyumuştur!»

«Kulum, bana nâfile (ibadetlerle) yaklaşmaya gayret eder. Ve ben de onu severim. Bir kerre de onu seversem artık ben onun duyduğu kulağı ve gördüğü gözü olurum!...»

Sevgi ve aşk aynı şeylerdir. Bunların en üstünü, aşıkın maşuka bağlanmış olmasıdır.

Sevgide esas olan samimiyettir. Maşuk'un sözlerini güzel görmektir. Böyle olunca, taleb himmeti, şevk ateşlerinin kıvılcımı ile alevlenir.

Aşk hali, insanda şiddetlenince, kişiyi adeta divâne'ye çevirir.

Maşuku daha iyi görünsün diye kalp semâsının kapıları açılır. Emeller gelinleri, visaller meclisinde raks etmeğe başlar. Temenni kavalları, çalar, temenni davulları da vurmağa başlar.

Eski adamlar şöyle demişlerdir:

«Onu arzuladım. Hayâl gücümde canlanınca, sanki onu çağırmış da yanıma gelmiş gibi, sevincimden oynamağa başladım..

Çağırdım, «Buyur!» dedi. İstedim, onu görünce, nerede ise ölecektim...

Keşke onun namaz kıldığını, girip çıktığını zevkle seyr eden mescid'in duvarlarının taşları olsaydım!»

İşte böylece toz havaya kalkar, Temenni buharını görürsün. Yorgunluk buharı takviye olur. Kalplerdeki o belirli bölünmeyi his edersin. Ondan sonra da sende ne uyku kalır ve ve ne de rahat..

Bunu müteakip de zayıflama ve sararma devresi başlar. Uykusuzluk belirtileri görünüp o kocaman, şişman vücutlar yavaş yavaş erimeye başlar...

El-Muğnî:

Aşık olan, yüzünden tanınır. Çünkü yüzü sararmıştır.

O kendisine kurban edilen kimse değildir. Çünkü O, sanki kurban olmak için yemlenip beslenmiştir!...» demiştir.

Hadisde: «— Her gece bir münadi şöyle seslenir: Dikkat edin! Allahın lâneti çok yiyen, çok uyuyanlardır. (ey) ademoğlu! sen, bunun için mi yaratıldın? Hesabın hafif olmasını, cesedinin sağlığını, hastalıkların azalmasını, arezlerinin münsalih olmasını, uykunun azalmasını, zikrinin çoğalmasını, murad edip de mahbûbunun seni ona iletmesini, seni kendisine karşı masiyetten alıp da taata getirmesini istiyorsan nâfile (ibadetlerine) hız ver. (Böyle yaparsan) felâh bulur, selâmete erersin!

ŞEVK VE MUKÂŞEFE

Şunu bilhassa iyice bilmeni isterim:

Şevk, Kişiyi, mükâşefe haline kavuşturur...

Şevk, Maşuka kavuşma ve onunla buluşma arzusudur! Maşuka kavuşmak, ancak mükâşefe ile elde edilir..

Mükâşefe, ya ayan beyan bir halde olur, ya da kalbî bir keyfiyet arz eder...

O, maşuk'un, aşıkı görmeğe tahammül edebilecek bir halette tecelli etmesidir.

Lâkin ayan beyan tecelli etmesi, kalp ve gözle görmek olur ki bu hal, bütün hallerden daha iyi ve zevklidir.

Allah Elçisi (Sallallahü aleyhi vesellem) in durumu gibi...

O, onu, İsrâ gecesi, hem kalple hem de gözle görmüştür..

Bu babta, Aişe, İbni Abbas ve Ali (Allah cümlesinden razı olsun) dan nakl edilen iki rivayetin sıhhatında en ufak bir şek ve tereddüdümüz yoktur!

Şunu da iyi bil ki, gerçek mükâşefe, Mahbûbu tam manasiyle görmektir. Bu ise sevenlerin derecelerine göre değişir... Tabii ki herkesin bakıp görmesi bir değildir.

Bunun en az derecesi kalben görmektir. Gözle görmek, bazılarına göze gelip giden bir arazdır. Bunun en yüksek derecesi, hem gözle hem kalple (her kisi ile) müşahede etmektir..

Gaflet ve hava perdeleri ortadan kalkınca, mahbûb tecelli eder; 3 aşk, tam mânasiyle beşeri libâs ve cismanî manialardan sıyrılıp bambaşka bir hal alır. Perde arkasından hitabı duymağa başlar: «Bir vahiy ile, ya bir perde arkasında yahut bir elçi gönderip de kendi izni ile dileyeceğini vahy etmesi olmadıkça Allah'ın hiç bir beşe-

re kelâm söylemesi olmamıştır. Şüphesiz ki O, çok yücedir, mutlak bir hüküm ve hikmet sahibidir. (1)

Bu mertebeye bir erdi mi, o zaman kâinatta bütün olup bitenler hakkında bir hitap uzanır kendi ne... Ve İsa Aleyhisselâmın halini alır: «Evlerinizde ne yiyor, ne biriktiriyorsanız size haber veririm. Elbette bunlarda sizin için, eğer iman edicilerseniz, kat'i bir ibret vardır.» (2)

Melekler ve bütün müslüman cinler onun emri altında ve itaatında olurlar. Allah ile arasındaki perde yırtılır. Bu sayede kâinat esrarının hulâsasını bilmeğe başlar...

Evet lûtuf meltemleri esince, gaflet perdeleri kalkar, kâinat dilediği şekle inkılâp eder. Zira iki irade bir birine karışınca, bir olarak tezahur eder...

Yukarıda, Sofiyehin durumunu anlatırken geçmişti:

«Görünce onu gördüm.. Onu görünce (birbirimizi) gördük..»

Nasût alemi, onun için, ona gayb'den haber veren, ona bir çok varidat getiren lâtif bir anlam olur, ki o varidatlardan bazıları, keramet meyvaları, ve gaybî şeylerle konuşma melekesidir. Onu ancak bilen bilir. Bilmiyen kimseler onu inkâr eder.

Bozuk arazilerin gitmesiyle nefis cevherleşir. Kudsiyyet kesp edip, gaybî işler artık ona ayan beyan olur...

Bir itiraz:

Bu anlattıkların peygamberlere ait şeylerdir. Nasıl olur da buna Allah velîleri ortak olabilirler?..

Cevab:

Aslında gayib ilmi, Kadîm olan Allah'dan başka hiç kimse bilemez.

---

(1) Es-Şurâ: 51.

(2) Al-i İmran: 49.

Ancak, Allah razı olduğu kullardan bazılarına bunu bildirebilir. Duymadın mı Bir ayette Allah ne buyurmuştur: «(O) bütün gaybı bilendir. Öyle ki gaybına kimseyi muttali etmez O. Meğer ki beğenip seçtiği bir peygamber ola. Çünkü O, bunun önünden, ardından gözetleyiciler dizer.» (1)

Ayetteki (Meğerki bir peygamber ola) sözü, avam halkın, gaybi bilmek, Allah ile kulları arasında ortak bir iştir diye sanmamaları içindir.

Ayetin tefsiri de ortaya attığımız bu ihtimal uzak olmasa gerek...

Çünkü Kıralların hazinelerine, memlûklar muttali olabilir. Maşukun bazı gizli taraflarını, gerçek aşık müşahede edebilir.

Çok güzel yapılmış bir tablo gibi... Bunu (her ne kadar başkaları görebilir, ondan bir hisse kapabilirlerse de) ancak onun gerçek şeklini tam manasiyle sahibi bilebilir..

İşte buna dair bir ayet:

«İşte misaller! Biz onları insanlar için irâd ediyoruz. Alim olanlardan başkası onları anlamaz.» (2)

Cuneydînin şöyle dediğini duydum: «Herkes hallâçtır, lâkin herkes harrac değildir!»

Ebu Yezîd El-Bestamî :

«— Temkin derecesine ulaşan, öyle bir doktordur ki, halkın sır kürsülerinde oturup, malikinin (Allahın) izni ile memlûkun (Kulun) sırlarına mûttali olur. Selmaslı Fatıma, Selmaslı müezzin ezan okuduktan sonra, evinden çıkıp öğle namazını Bestamda cemaatle kılmaz mıydı?...»

---

(1) El-Cin sûresi: 26, 27.
(2) El-Ankebût: 43.

Şayet, bu mümkün değildir. Çünkü böyle bir hal peygamberler için bile varit değildir, nasıl olur da başkaları için varit olabilir, dersen, cevabımız hazır:

Sen Allah'a karşı mı, yoksa kendine karşı mı hükm ediyorsun?

Eğer Allah namına hükm ediyorsun, küçüksün buna aklın ermez.. Kendi damar ve kemiklerini hattâ sarığındaki kıvrımlarını saymaktan bile aciz olan, nasıl olur da Allah ile salih kulları arasına girebilir?

Sonra, Allah peygamberlerine ne verdiğini, sen ne bileceksin .

Nakil tarıkı ile şayet bazı ilimlerini bilebilirsen, herşeyi didikleyen akıl karşına dikilir...

Senin iç sırlarına, çocuğun ve komşun bile vakıf olamaz... Ancak asıl sahibin Olan Allah bilebilir.

Allah (Seçmiş olduğu Resulüne) gaybi bildirir, buyurmuş, sen ise henüz vusul perdesini aralayamamışsın. Bu halinle mi Allah ile Resulu arasında ceryan eden olaylara vakıf olacaksın?...

Önceden seni uyarmış, bazı şeylere dikkatini çekmiştik:

Nefsinle savaş, ikide bir inkâra kalkışma! Zira nefisle savaşman, gözündeki gaflet perdesini kaldırır. Oysa senin gözünü dünya bürümüş, himmetin gayet zayıflamış...

Hamam böcekleri nerde, o yüce ve şerefli makam nerde?...

Hüsn-ü niyet ve iyimserlik, en büyük iksirdir! Hem öyle bir büyük iksir ki her cehli ilme inkılâp ettirir. Ona sımsıkı sarılan kişi, vicdanen müsterih olur...

İşte sana özet olarak (anlattıklarım) bir nevi muhabbet, şevk ve mükâşefedir.

BÖLÜM

Kişiyi, sefalet ve sefahatten alı koyacak zecrî tedbirler, yukarıda geçen vad ve veîd'i anlatan, serapâ bir öğüt mahiyetini taşıyan ayetler, ilginç hikâyeler, kişiyi korkutan veya teşvik eden şiirlere gelince, (bunlar sayılmıyacak kadar çoktur..)

Öyleyse daha kalben tekâmüle erememiş olanları korkutun! Ruhan yükselmeğe ilk adımını atan kimseyi de daha fazla ilerlemesi için teşvik ediniz! Zira yeni başlıyan kişi, cehalet yurdundan henüz çıkmıştır! Kaynaması, sapmaması, batıl uçurumlarına yuvarlanmaması için gereken sedler çekilir.

Ruhî tekâmül babında ilk adımını atıp ilerlemeğe başlıyan kimseye gelince:

Onun günahı afv edilmiş, kalbi rikkate ermiş, mücahede aşkı güçlendirilmişdir.. Öyleyse dar geçidi geçebilmesi için hızlı adımlar atabilen bir deve lâzım...

Nefis Mücahedesi, derunî terennümler, kalbi, kuraktan heryeri çatlamış adeta ölü haline gelmiş bir yeri, şiddetli yağmurların canlandırdığı gibi, canlandırır. Ona nev-i Nema verir. Güzel güzel amellerle onu adeta yeşertir...

İşte bu, Müride bambaşka şevk aşılar, ayrı bir reng verir...

(Biraz da Ebu Hıyyan Ettevhidî'yi dinleyelim:)

«Güzel nağmelerin faidesini anlamıyorsan, senden daha kaba olan develere bak: Kuşların cıvıltısı ile uzun

saharları zevkle nasıl adımlıyorlar, uzun mesafeleri günlerce yürüyüp kat' ediyorlar?..

Acem meşayihinin, «Helvât-ı Erbaniyye kırk inzivâ» diyee adlandırdıkları inzivâya çekilmen lâzım.. Onlara göre O inzivâ celâ (ayrılış bir kenara büzülüş) dür.

İşte bunu adet edin!

Sonra yemeğin de ölçülü olsun.. Hergün bir lokma eksilt! Yahut yemek yerken ölçülü ye! Yemeğini hergün biraz daha azaltır, hafif yemekler saffına katılırsın.

Bir Hadis meali:

«— Dünyada en çok doyanınız, kıyamet günü açlığı en uzun olanınızdır!»

Bunu başarabilirsen, nefsini yani kendini Allah'dan başkasından alıkoymuş olursun.

Dünya sevgisi ve çizgisine meyl etme ki, sana Muhammedi (Sallallâhu aleyhi vesellem) sıfat intikal etsin.. Şöyle buyurmuşlardır:

«— Hiç biriniz gibi değilim: Devamlı olarak Rabbimin yanında kalırım. O, bana yedirir, içirir...»

İşte bu, sadık ve samimi olan kimselerin halidir. Zinhâr yalanlayıcı sapıklardan olma!

Mukarrebler (Allah'a yaklaşmak şerefine nail olan kişiler) den olamazsan, bari ashab-ı yemin (Sağcılar) dan ol! Hamd, Alemlerin Rabbı Allaha mahsustur.

YİRMİ BEŞİNCİ MAKALE
İLİM VE AMEL

Allahın yaratmış olduğu insanlar içinde (Havas) unvanını ancak üç sınıf kazanmıştır:

1 — Alim

2 — Arif

3 — Nasik (İbadete kendini veren..)

Alim, ilme kendini verib de zahirî ilimler elde eden, ve elde ettiği ilimleri tatbik eden kimseye denir. Allah, Onun, işlediği güzel ve yararlı işler sayesinde batınî ilimlere de varis kılar. Muhabbet, Şevk, Rıza ilmi, kader, mükâşefe, murakabe ilimleri gibi çok üstün ilimlerin varisçisi kılar...

Aslında bu ilimler, Sofiye, Sâfiye, Sadıka ve Vafiye taifesinin ilmidir.

Bu ilme eren havasdan bazı isimler verelim:

El-Hasen, Süfyan, Fazl bin İyaz, Ebî yezid El-Bestamî, EbulHasen Ennurî, Habibul-Acemî, Maruf El-Karhî, Şakik El-Belhî, Muhammed bin Hafif, Bişr bin Saîd, Ahmed El Havarizmi, Ahmed Eddarânî, Haris El-Muhassibî Siressakati, Ebil Hüseyin bin El-Mansur El-Hallâc, El-Cüneyd, Eş-Şiblî, Ebû Nuaym El-Kadî...

İşte Kalplerinden Allahın zikri fışkıran bu Allah adamları, Zahiri ilim şöhreti ve şehveti ile meşgul olan, Himmetlerini Zeydilere sarf eden, nam ve gösteriş için beyaz elbiseler giyen, Kitabı tevillerle karartan, yırtıkları kapatmağa uğraşıp da bir türlü yırtıklardan kurtula-

mayan, kötülüklerden kurtulamayan cinsden insanlar değildir.

Onlar, feyiz ve bereket zenbilleridir. Gerçek kandillerdir onlar...

Şahid olan, varlığın aşkına dalan ve o aşkın derinliklerine inen onlardır!...

Dünyanın geçici ve göz kamaştırıcı Mülkünde gözleri olmayan, her türlü boş itibarlara karşı karnı ve gözü tok olan yine onlardır!...

Birde dünya'ya kendisini kaptıranlara gelelim:

(İhlâs) esasları onlara göre, fuzulî şeylerdir.. Bütün hüner ve marifetleri, raks ve eğlenceden öteye geçemez.

Akrabalıkla, Shabîlik arasını ayırt edemezler.. İrtikâp etikleri vebâl ve ayıpların en korkuncu: Maşuklarını unuttular, geçici menfaatlerle uğraştılar. Gerçek ibadet ve taat merdvenlerini unuttular da halka gösteriş için seccadeler serdiler. Allah'ı ve hakikatı unuttular. Gerçeğe bel bağlamadılar.

Bir hadis meali:

Şüphesiz Allah (Müraîlerin elbiselerini çıkarıp Cennetin kapıları üzerinde) işte yalancıların elbiseleri! «İbâresi bulunduğu halde asar..»

Çünkü onlar, Dünyada sırf şöhret kazanmak için ibadet yapmışlardır.

Bu tip kimseler üzerlerindeki elbiseleri, Ehl-i Kehf'in sadık köpeklerine bağışlayacaklardı ve kendileri de onun derisini aralarında taksim edip kendilerine elbise edineceklerdir...

İşte Dünya sofîlerinin mükâfatı! Perişan hali!

İşte Ahiret sofîlerinin mutluluk fışkıran hali!

Çünkü Ahiret sofîleri ilimle ameli bir araya getirebilmiş ve zafere kavuşmuş kimselerdir. Dediler, dediklerini yaptılar. Samimi oldular dâvalarını gerçekleştirdiler.

Öğrendiler, öğrendikleri ile de amel ettiler.

Sözleri, özleri bir oldu. Asıl ilim ve mağfiret ibadet ve tekva ehli bunlardır işte!

Onlara bu hale ulaştıran içlerindeki parıldayan yüksek imanları ve yüce himmetleridir. Bu sayede iştiyak kanadları ile Mukaddes ve zevali olmayan bahçelere uçtular. Gayip ilimlerinin çiçeklerini bir bir toplamağa hak kazandılar. İşte bunlar, Ahiret için (bir lokma, bir hırka) deyip de fakirliği şiar edinen, ve sebebleri bir tarafa iten fakir sofîlerdir!..

Ahiret bilginlerine gelince: Onlar hakkında da bazı isimler açıklayayım: El-Hasan El-Basrî, Süfyan bin Üyeyne, Mezheb sahibi Essevrî, Ettai Ettahirî, Ebu Said El-Hudrî, Ebu Hanife Ennu'man bin Sabit El-Kufî, Malik bin Enes El-Medenî, Muhammed bin İdris Eşşafî El-Muttalibî, Ahmed bin Hanbel Eş,Şibanî, El-Muznî, İbni Şureyh, El-Hed'dâd, El-Kaffâl, Ebuttayyip, Ebu Hamid, Üstazimiz Ebul-Maalî, Elcuveynî, Şeyh El-İmam Ebu İshak, İbrahim El-Firuz Âbadî, (Şirazi) adı ile tanınan.. Bu zatın Şeyhimizle, Sultanın yanında bir tartışması olmuştur. Bende yanlarında oturuyordum. Gördüm ki: Munazareden maksadları, bir birlerine üstünlük taslamak, yekdiğerini mat etmek değil, bilâkis hakkı izhar etmek meselenin derinliklerine ve hikmetlerine nüfuz etmek idi..

Sözlerini süsleyip hasmını mağlup etmek, ayetin metnini bozup bin bir tevile kalkışmak, Peygamber haberlerini tezyif etmek, ez cümle muhaseme ve demegoji gibi pek çirkin, âlimlere yakışmayan davranışlardan tamamen arınmışlardır bu gibi alimeler..

İşte bu nitelikleri taşıyan kimseler, ahiret alimlerinin ta kendileridir.

Bu tip alimler, aynen peygamber eshabına benzerler: Fetva vermeye yetkili iken daima fetvayı bir birine havâle ederler. (O, benden bu hususta daha lâyıktır!) deyerek arkadaşını, kendinden üstün görüp fazilet örnekleri gösterirler... (1)

Bize gelince: Biz kötü alimleriz. Birbirlerimizi karartmağa çalışırız, gerek lisan ve gerekse kalemle birbirlerimize hücum ederiz..

Şu taife ve fırkalara bölünen kişilerin haline bir bak!

Bir hadis mealî:

«— Her kim hak ettiği halde gösterişi terk ederse Ona cennetin en yüksek yerlerinde bir köşk yapılır!» (2)

(Bu hadisin ışığı altında kendimizi inceliyecek olursak) Ahirette bize ne ev verilecektir, nede hurî...

İmam Şafiî, (R.A.) Ebu Yusufla bir mesele hakkında tartıştıktan sonra bir rüya görmüş. Rüyasında, cennete girmiş ve nurundan bir tarafı pırıl pırıl, olan bir hurî görmüş ve ona sormuş:

— Sen kiminsin? Hurî,

— Hak ettiği halde gösterişi terk eden kimseye aitim, demiş ve şu şiiri ilâve etmiş sözüne:

«— Hakkı çirkinliklere karıştırdılar. Sonrada batıla ve gösterişe bir kartal gibi hucüm ettiler.

İlâh'dan kaçtılar, Kabirler adedince yalan söylediler.

Nasıl İlâh'dan ecir isteyebilirsiniz ki, siz gösterişden kendinizi kurtaramadınız!»

Bu beytinden sonra Şafiîe demiş ki:

---

(1) Şimdiki, yarım kalmış ilimleri ile, diğer meslekdaşlarına üstünlük taslayan, kimseyi beğenmiyen, rakibini sırf gözden düşürmek için, yapıcı tenkidden ziyade yıkıcı faaliyetlere baş vuran bazı meslekdaşlarımızın kulakları çınlasın!.. (Mütercim).

2() Bu hadisi Tirmizî ile ibni Mace rivayet etmişlerdir.

Ey Şafiî, kıl-ü kal ile, zahiri gösterişlerinle bu makama nail olamazsın!

Eğer sen, gerçekten samimi isen ve cennete sahip çıkmak istiyorsan, ilmle amel etmen gerekir. Ülkelere sahip olmak istiyenin, tehlikeleri göze alması gerekir. «Uyandığım zaman anladım ki, gösteriş için yapılan ibadet, kendisine bilgin süsü vermek için elde edilen ilim, kişiye ahirette hiç bir faide temin edemez.

Bir ayet mealî: «Rabbinin katında, ahiret Müttakiler içindir».

İşte ahiret alimleri, işte dünya fakirleri! İşte ahiret fakirleri! İşte dünya alimleri!.. İşte ahiret alimleri! (Hepisini bir bir izah ettik..)

Sen, o tembelliğinle kerametlerden bahs edersin! Bunca kusurlarınla yüksek köşkler istersin! (Buna imkân var mı hiç?...)

Sen, tabii bir başka kişisin. Bütün çabanı, şüpheler uyandırmak, gerçekleri yalanlamak gibi şeylere harcıyorsun.

«Tozlar kalkınca göreceksin: Ardından gelen at mıdır, yoksa merkeb midir?» diyen şaire hak vermek gerek..

İlim kollarına gelince, sayılmayacak kadar çoktur. En faidelisi, ahireti anlatan ilimdir: Şeriat ilmi, El-Vahidi'nin tefsirleri, Sahih hadisleri içine alan kitablar, Kur'an okuma ve öğrenme gibi..

Akideni güzelleştirmek ve kuvvetlendirmek istersen, Şeyhimizin İmam El-Haremeyn'in (Levakihul-Edille) kitabını okuman lâzım.. Daha olmazsa (Kavaidül-Akâid) kitabını okumalısın..

Selef-i Salih yoluna sulük etmek istersen mutlaka (Necâtul-Ebrâr) kitabını okumalısın! —O kitab, din esasları hakkında en son telif ettiğimiz kitabdır..

Bu kitabın içinde, sana hayli teliflerden bahs ettik.. İstediğini oku, dilediğinle amel et! İnşallah yakında buluşuruz..

Senenin mevsimleri bilinen şeylerdendir: Yaz, sonbahar, kış, ilkbahar...

«Güneşi ziyalı, ayı nurlu yapan, yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için Ona (ayın seyr-ü hareketine, muhtelif) menziller tayin eden Odur.» (1)

Müminlerin emiri Ali (K.V.) dedi ki:

«Bu (güzel) hava ikbal edince, onu alın, arkasını çevirip gidince de ondan sakının! Zira ağaçlarınıza yaptığı zararı, derilerinize de yapabilir. Çünkü önü iyi ve güzeldir. Sonu ise yakıcı ve zarar vericidir..»

İlimler içinde, sihir, kehanet, bakırı gümüşe boyamak gibi zararlı olan da vardır.. Bunları yapan ve uygulayan kimse mutlaka ahiretini yitirmiş demektir..

Kazançlar'dan ruhların tiksinti duyduğu çeşitler de var:

Cenaze yıkamak, mezar kazmak, süpürkecilik yapmak gibi..

Ahiret ilimlerini talep etmekte sana yardımcı olacak ilimleri tahsil etmekte en ufak bir tembellik gösterme! Bilgili ve bildiğini tatbik edici ol ki, Allah'ın güzel yurdunda en büyük gayeye erişesin..

İşte orada, Melik-i Muktedir'in yanında, Cennet ve cennet nehirlerinin kenarlarında, ruhun en ufak sıkıntı duymadan gayet rahat ve komfor içinde istirahata çekilirsin!..

---

(1) Yunus sûresi ayet: 5.

ACAYİP FENLER VE SEFERLER BÖLÜMÜ

Cihan serveri? kainatın Peygamberi, peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa (sellellahu aleyhi ve sellem) efendimiz buyurmuşlardır:

«— Kaf dağı arkasında batıda, güneşin kırk yıl varamadığı beyaz bir yer vardır» Ashap sordu:

— Ey Allahın Resûlü (S.A.V.) Orada yaratıklar var mıdır?

— Evet, orada Allah'a göz ucu kadar asi gelmeyen, Adem ve Şeytanı tanımayan, aralarında, kendilerine Şeriatimizi öğreten, hüküm veren, ayrıca kitab-ı azizi talim ettiren meleklerin bulunduğu çok muhlis müminler vardır..

— Ey Allahın elçisi bize, biraz bu garip ve acip şeylerden bahs etmez misiniz?..

— Mümin cinlerden bir hanım arkadaşım vardı, birkaç yıl benden uzaklaştı, nerede olduğunu sorunca bana şu açıklamada bulundu: «Kaf dağı arkasındaki Beyaz bir yerde ikamet eden kız kardeşimin yanında idim..

Pekâla onlar Mümin midir? Diye sorunca, şu cevabı verdi:

«— Evet, onlara kitabını okudum, iman ettiler. O yerin ardında ne var?» soruma da:

«— Kar, su hava, karanlık dağları vardır.!» diye cevab verdi..

«Pekâlâ oraya güneş çıkabiliyor mu?» sorumu da: «Evet!» le karşıladı..

Temim bin Habib Eddari'nin hadisesi de pek gariptir: Onu bir gün, cinler kapıp gitmişler. Vardığı yerlerde bir çok garip şeyler görmüş, hattâ Deccâlın bağlı bulunduğu köşkü de görmüş.. Ona sormuşlar: «Sen hangi Millettensin?» diye.

— Muhammed sellellahu aleyhi ve sellem'in ümmetindenim, diye cevab vermiş..

«— O, Peygamber olarak gönderildi mi?» sorularına da, «Evet!» diyerek mukabele etmiş.. Daha sonràda onlardan «Şimdi gidebilir miyim?» deyip izin istemiştir...

Akabede vukua gelen cin olayı bundan da garibdir: Abdullah bin Mes'ut dedi ki: Resûlüllah (Sellellahu aleyhi vesellem), ben ve Ali bir karanlık gecede yürüyorduk. Birden kendisi durdu ve bizi de durduttu.

Biraz sonra ne görürüz, oracıktan bir adam çıkıp, «Buyur Ya Resûlellah demez mi»?

Bunun üzerine bana, üstündeki fazlalık olan elbisesini verip, Alinin (K.V.) elinden tutup yerden görülen bir delikten aşağıya indiler.

Beni yerimde oturttular. Sabah şafak açınca beraberlerinde Zat'a benzer adamlar olduğu halde döndüler. Resûlüllah sellellahu aleyhi ve sellem, işte bunlar Cin Taifesinden mümin kardeşlerindir, dedi. Yanımda hurmadan yapılmış su vardı. Ondan biraz içti ve abdest aldı.. Bu olay da üzerinde en ufak bir münakaşa yapılmayan bir olay olmuştur. (1)

Kendini bilmez bazı nefis mahkûmları bunu tevile kalkışmışlardır, arzularına göre yorumlamışlardır. Bu ve benzeri olayların içyüzünü anlamak isteyen varsa, lütfen eserlerimizden (Meğayibul-Mezahib) adlı kitabımıza başvursun.

---

(1) Sahiheyn ve diğer (hadis) kitablarında bunu teyid edecek haberler mevcuttur..

Zaim bin Bel'am'in hikâyesine gelince, o da garip ve akla hayret veren bir kıssadır: Bir gün Nil'in nereden çıktığını merak etmiş ve yola koyulmuş. Yolda giderken Hızıra rastlamış ve hızır ona, bir yerlere gireceksin demiş ve o yerin alametlerini vermiş.. Nihayet bir dağa vasıl olmuş ve o dağda yakuttan dört direk üzerine kurulmuş bir kubbe görmüş. Bakmış ki, Nil (nehri) onun altından akıyor. Orada hiç bozulmamış meyvalar da görmüş... Dedi ki: Dağa tırmandım, arkasında, bir çok bahçeler, köşkler, evler ve alemler gördüm..

Saçına ak düşmüş bir ihtiyardım. Başıma meltem esdi de saçımı simsiyah yaptı, ve beni gençleştirdi. O köşklerden çağrıldım:

«— Bize gel efendi, bize gel! Burası tekvaya erenlerin yurdudur!» Ben öyle manevi bir hava içerisinde mest olmuş bir vaziyette dururken hemen beni Hızır geri çekti ve oraya girmekten menetti..

Bunun hikmetini, Resûllüllah sellelahu aleyhi ve sellemin şu mübarek hadisinden daha iyi anlamış oluruz:

«—Yedi nehir, Cennetten gelir: Ceyhun, Seyhun, Dicle, Fırat, Nil, Burdunda bir pınar ve Kudüsdaki Silvan.. Çünkü Zemzem suyu onlardandır..»

Bu anlattıklarımdan daha garip olan, Bilokya ile Affan'ın hikâyesidir.

Bu hikâye gayet uzuncadır. Biz birazını anlatalım:

«Onlar yolculuğa çıkmışlardı. Giderlerken Süleyman aleyhiselâmın bulunduğu yere vasıl oldular. Bilokya, parmağındaki yüzüğü almak için ileri atıldı. Orada muvekkel bulunan (Ettenin) ismindeki bir cin ona üfürüp yaktı. Affan ona Karûresiyle vurup diriltti. İkinci ve üçüncü defa elini uzattı ve aynı akibete maruz kaldı. Affan onu ancak üç defa diriltmeğe muvaffak oldu.. Dördüncü defasında tamamen yanıp helâk oldu..

Affan:

«— Onu Şeytan öldürdü!.. Şeytan öldürdü!..» diye bağırarak çıktı..

Bunun üzerine (Ettenîn) ona yaklaşıp bir de sen dene bakalım, dedi ve şu sözü de sözlerine ekledi:

«— Bu yüzük Muhammed Sellellahu teala aleyhi vesellemden başka hiç kimseye verilmez! Peygamber olarak geldiği zaman ona deki:

Mele-i âlâ ehalisi, seninle diğer peygamberlerin fazileti (üstünlüğü) hakkında tartıştılar. Allah seni bütün peygamber den üstün kıldı..»

Sonra bana emretti, yüzüğü Süleymanın parmağından çıkartıp işte gördüğün gibi sana getirdim.. Allah elçisi sellellahu aleyhi ve sellem yüzüğü alıp, Ali'ye (K.V.) verdi. Ali (K.V.) Onu parmağına geçirince, bütün kuşlar, cinler ve insanlar yanına akın ettiler. Onu seyr etmeğe başladılar.

Sonra Eddimiryat denilen O meşhur Cin de geldi. (Bunun bahsi epeyce uzundur.)

Öğlen namazına durunca, Cebrail bir dilenci kılığında gelip safların arasında dolaşmağa başladı. Rukua vardıkları zaman, Alinin arkasında dilenmek maksadiyle durdu, derken yüzük Ali'den sail halinde gelen Cebraile uçup geçdi.. Bunun üzerine melekler hayretten kala kaldı. Sonra Cebrail kendi suretinde gelerek şöyle dedi:

«— Siz Allahın kendilerine in'am etmiş olduğu ehli beytsiniz! Allah sizden ricsi gidermiş ve sizleri tertemiz kılmıştır.. «Peygamber sellellahu aleyhi ve sellem bunu Ali'ye haber verince Ali şöyle dedi:

«— Geçici nimetleri, mutlaka zail olacak mülkü, helalına hesab, haramında ikap bulunan dünyayı ne yapalım biz?..»

«— Madem öyle, neden Muaviye ile dünya için savaşdı?» diye bir itiraz varit olursa cevabımız hazır:

«O, dünya için değil, kendisini Hakka ulaştıracak bir Hak için savaşmıştır!»

Tahkime gelince: Bu, batıldır. Çünkü tahkim, mevcud, mahdud, maruf, malum üzerine olur.. İşte fıkıh ve şeriat dediğin budur!..

Söyleyin bakalım, başka ne istiyorsunuz? Olan bitenler hakkında daha geniş açıklama arzu edenler, (Nesimüttesnim) diye ad verdiğim eserime baş vursunlar. Orada bunlar ve zil-Karneyn kıssasından kâfi derecede bilgi vardır..

İbni Ebiddünya'nın (Riyazunnedim) kitabı ile, (Kitabul-Ekâlim ve Kitabul-Mesalik vel-Memalik, Musullu Maverdi'nin kitabları) na baş vursunlar...

Feleklerin birbirine nisbetle genişliğini bilmek istersen, sana bu hususta şu bilgiyi verebiliriz:

Yer göğü bir gecede kat' eder. Havai felege gelince, Onu ay, bir ayda kat' eder. Bir gece ile bir ayda kat etme arasındaki fark gayet açıktır.

Ateş feleğine gelince onu da güneş tam bir senede kat' edebilmektedir.

Zuhal feleğine gelince: O, en büyüğüdür.. O, feleğini otuz altı sene içinde ancak kat' edebilmektedir. Bu anlattıklarımızın üstünde, yedi cennetin-onlardan birinin genişliği yedi kat gök ve yer kadardır. Tavanını teşkil eden Kürsî ile Arş vardır..

Bu anlatılanlardan bir şeyler elde edebilirsiniz!

Ne oluyor da, himmetin böyle noksan ve kısır oluyor?.. Bir türlü yüksek merdivenleri tırmanamıyorsun, saadet okunu kucaklayamıyorsun?..

Çünkü Sen, nefsine yem vermekle ve onun hizmetine canla koşmakla meşgulsun! Kancık bir eşeğe gönlünü

kaptırmış bir zavallıya nekadar da benziyorsun.. O kimse, o kancık eşekle meşgul olurken kâfile kalkarda hiç farkına varmaz ve sonra da Eşkiyaların kurdukları tuzağa düşüverir.

Evet, bu, rüyalar ülkesidir. Peygamberler de bu rüyaları yorumlamak için gelmişlerdir.

Sen bu uykudan uyandığın zaman, o yorumların doğru olduklarını göreceksin.. Şu ikazı duymadın mı:

«— İnsanlar uykudadır, öldükleri zaman uyanırlar!..»

Dünya hayatında sen, bir batında yatan şu iki çocuğa benzersin:

Biri, arkadaşına: ....

«— Buradan çıkayım, belki daha geniş bir alem görürüm!» der ve çıkar. Annesinin karnından daha geniş olan dünyayı görünce o çocuk tekrar annesinin karnına dönmek ister mi?.. İşte sen de tıpkı o çocuk gibi, ahiret alemine göçünce orasını buradan daha geniş bulunca tekrar bu daracık dünyaya dönmeği arzular mısın?.. (elbetteki hayır..)

Sen Mevlanın kapısında, kıralın yanına girmek isteyen aç bir adamın halini andırırsın:

Kapıda bir ekmek bir de köpek görür. Köpek onu kıralın sarayına sokmak istemez..

Şimdi O adam eğer azim ve gerçek büyük bir himmet sahibi ise. Kıralın huzuruna girmeği, orada bulunan ekmeğe sahip olmağa tercih eder. Çünkü O, kıralın yanına girdiği zaman, o ekmekten daha yumuşak ve üstelik çeşitli yemeklere sahip olacaktır.. Ve böylece kendi çektiği açlık ve sefaleti de unutmuş olacaktır.. İçeriye girmeği başaramayıp da, bütün gayesi o ekmeği yemek olursa ve yerse netice ne olur? Netice ekmek karnında kokar küflenir daha sonrada dışarıya çıkarır.

İşte (Arkadaş) dünya O ekmektir. Köpek ise Şeytandır.. Seni Kâinatın halıkı olan Allah'ın huzuruna girmekten alıkoymak istiyor. Öyleyse O ekmeği o köpeğe atıver de huzura kavuş! Sana, ahiretini kazandıracak her biri bir cevher olan güzel ameller kazanmağa bak'k'i, ahiret köşklerinin kapıları sana ardına kadar açılıp hurîlerle zevkle zifafa girebilesin!..

Senin durumun şuna benzer:

Bir topluluk karanlık bir vadiye gider: O vadi hakkında bilgisi bulunan biri: «— Bunun taşlarından yüklenip çıkarsanız kazanırsınız!» diye seslenir.

Hüsn-ü zan sahibi olan alır, kötü zan sahibi tembellik ederek almaz.

O karanlıktan güneş aydınlığına çıkınca ne görseler: Taşlar birer inci ve yakut değiller mi?.. Bunun üzerine taşı yüklenenler kazançlı çıktıkları için sevinir, yüklenmiyenler de zararlı çıktıkları için yerinirler..

İşte bu bir misaldir: Dünyadaki hareket tarzını anlatmaktadır: Evet ya tembellik yapıp gulâm olursun, yahut da çalışıp Allahın sevgi ve selamına mazhar olursun.

Kibirliliği bırak, az doymağa bak, karnını haramdan temizle, gözünü de fazla uyumaktan alıkoy! Böyle yaparsan belki alacağını alırsın. Sen ki, teninin ter kokutur, vücudunu tahta kurusu yer de zayıflatır, da bunlara karşı gelemezsin.. Nasıl olur da elbisen ipek, tatlın hurmanın çeşitli tatlısı, ekmeğin Francala olabiliyor? Hiç düşünmedin mi yarın üstünün toprakla örtüleceğini?..

Duymadın mı; Cenabı Hakk'ın, Nebisini, arpa ekmeği ile bir kerrecik karnını doyurduğu için muhasebe ettiğini ve ona şöyle buyurduğunu?:

«Sonra and olsun, o gün elbet ve elbet nimet (ler) den sorulacaksınız.» (1)

---

(1) ETTEKÂSUR: 8.

YÜCE HİMMETLERE VE GAYELERE NASIL ERİŞİLİR?

Şunu iyi bilmiş ol ki: Himmet, niyet ve kasd eden kimsenin, kalbini gayeye vasıl olmak için olanca gücü ile ona (Allaha) tevcih etmesidir; başkasına değil...

Himmet erbabının hemmi (kasd) ayrı ayrı birçok şeyleri elde etmek için olmamalıdır! Mesela: Birçok işi bir arada yürütmek isteyen kişi, hepisini birden yürütemez. Onun için onları sıraya koyar bir bir yapar.

İşte manevî alandaki hayatın da böyledir. (Bütün ibadetleri bir arada yürütemezsin. Önce farzları yapacaksın, sonra nâfile ibadetlere geçeceksin..)

Şunu da iyi bil ki, himmetler nefsin kollarıdır. Bu da ancak nefsin irtifai ile ölçülebilir. (Buradaki nefisden murat ruhtur.)

Herkesin himmeti, ruhî kudsiyyet ve yüceliğine göredir. Görmüyor musun: Kenefci, süpürgeci, derici, gessal gibi basit ve adi sanatlarla iştiğal eden kişilerin basit himmetlerini.. İşte bunların himmet ve azimleri kendi basit ve hasis himmetlerine göre olmuştur!

Saadet şerbeti dağılırken, ona talih hamurundan düşen pay o kadar olmuştur.. Bu ise acizlerin mazeret beyan edebilecekleri bir keyfiyettir!

Onun için kişinin himmeti alî olmalı, Melik (Allah) senin maşukundur.

Basit şeylere ülfet etme! Bu, baba-ana gibi belirli neseb ve asalet işi hiç değildir! Buna ancak himmet yüceliği ile erişilir!

Âlimler ve meliklerin himmetleri, Küllî ruhdan fışkıran ilk feyazan olmuştur. Sonra ana kaynaktan uzaklaştıkça diğer himmetler o himmetlere oranla alçak olmuştur. Nitekim hayvan derecesi insan varlığından sonra gelmektedir.

Görmüyor musun: Fil ve merkebin himmetleri, yeme ve içme hususunda değişmektedir. Biri prinç yerken, diğeri saman ve arpa yemektedir.

Babası dokumacı olan, Heyelan'dan doğma Zul-Karneyn'in himmetine bir bak: Himmetinin yüceliği sayesinde basit şeylere iltifat etmemiş, yüksek mevkiler ve hakimiyetler elde etmiştir! Yeryüzünde bunun örneği gayet çoktur:

Eski insanlar, Musiki makamlarını elde ettiler. Onun feleklerin seyr ve devranından meydana geldiğini iddia ettiler. Felek dönünce ondan usul ve vezin bakımından mükemmel nağmeler işitildiğini ileri sürdüler. Onlar öyle nağmeler ki, onları, Musa'ya (Aleyhisselam) Vadîde verilen nağmelerin dışında mutalaa etmek imkânsızdır!

Diğer bir kısım insanlarda Ud'un, bir dağda asılı bulunan ve burnunda uddaki olan delikler adedince delikler bulunan bir kuşun şeklinden alındığını iddia etmişlerdir. İşte bunlar, size sunduğum himmet kollarının bir kaçıdır..

Demek ki himmet olmadan gayelere erişilmemektedir.

Alimler için, himmetleri elde etmek, gayelere ulaşmak, okumağa devam etmek açlığa ve benzeri bedenî ihtiyaçlara karşı sabır ve tahammül göstermekle mümkün olur.

Memlekete sahib olmağa talip olan kimsenin himmeti de artık ona göre olur.

İtiraz:

«— Bu anlattıkların, ezelî saadetler zincirinin değişmez, eskimez halkalarıdır, Kaderde kime yazılmış ise ona nasip olur. Kulun alın yazısını kim değiştirebilir ki?..

Cevab:

«— İtirazın yerindedir, doğru söyledin, fakat kaderde hakkında ne yazılmış olduğundan haberin olmadığı için, Şeref ve haysiyet peşinde olmalısın, en iyisini elde etmek, en şerefli mevkilere yükselmek için çaba sarf etmelisin. Bunları elde etmek için adeta erilmelisin. Tabii bunlar, şehvet ve zillet mezbeleliğinde kazanılamaz! Nitekim bu gerçeği yukarda geçen bir şiirde belirtmiştik:

«— Şerefi ve haysiyeti alevler içinde dahi olsa ara! Ebedî istirahat ve refah karargâhı olan cennette olsa dahi zilleti terk et!»

Muaviyenin sözünü duymuştun:

«— Yüce işleri elde etmek için himmet gösterin! Şüphe yok ki, ben hilâfet ehli değildim. İstedim, çalıştım ve elde ettim..»

(Sirru hezânetil-Hudâ vel-emedil-Aksâ ila sidretil-Müntehâ) adlı kitabında şöyle bir hikâye anlatmıştım:

«Eski kırallardan biri ölmüş, şehir kapıları kapanmış, her taraf kitlenmiş.. Sonra şu karara varmışlar: Biz bu şehrin anahtarını, kolunda Şa-şâ-nî'nin nurunu taşıyan kimseden başkasına vermeyiz..» Aradan biraz geçtikten sonra, kolunda eski kırallarınınkine benzeyen bir nur taşıyan bir fakir çıka gelmiş.. Vezirin ince tedkikinden geçtikten sonra onu melik yapmışlar. iBr gün Vezir, Ona Ud-i Kanârîden yapılan büyük bir tabak gibi olan bir hediye ile yanına girmiş.

Melik:

— Bunu nerede buldun?

— Bunun gibisini bizim nehir çokça getirir..

— Bunun nereden geldiğini hangi memlekette bulunduğunu bana haber vermedikçe, vezarette bir dakika bile duramazsın, ihtarında bulunur. Bunun üzerine Vezir, bir ata binip yola koyulur, bir dağın eteğine gelir orasınıda geçer. Öbür tarafa geçince orada bir memleket görür ki ağaçları aynı kendi hediyesine benzemektedir. Sonra dağa doğru koşuşan bir kalabalık halkı görür.

— Bunlar ne yapıyorlar? Diye sorunca şu cevabı alır:

— Bunların hepisi hakimiyet ve memleketin idaresini elde etmek sevdasındadırlar. Çeşitli mücahede ve mücadelelerle bir senedir bunun peşindedirler. Kimin bileğinde beyaz bir nur belirirse onu melik olarak kabul ediyorlar. Sonra Vezir dönüp Kırala kıssayı anlatınca, ondan şu cevabı alır: Kimseyi hakir görmeki seni de hakir görürler.. Çalış çabala ki, herkes tarafından anılasın.

İşte açlık ve mücahede ile elde edilen yüce himmet!.. Alî himmet neticesini kendi gözlerinle gördün.

Sen de böyle yüce himmetler elde etmek istersen, aç kalmalı, ilim tahsil etmeli, inzivaya çekilmelisin! O zaman sana. Kâinatın sırlarına dair belirtiler görünmeye başlar. Önce İste, sonra çalış... Çalış... Zira çalışmadan, yorulmadan yüceliklere kavuşmak hayâldan başka bir şey değildir..

Hamd Alemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. Salatu Selâm Peygamberlerin ulusuna olsun. Amin...

Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adı ile (Başlarım).

Hamd; kendi zâtına devamlılık (ebedîlik) tahsis eden, kendisinden başkasına insırâm (yok etmekle) hükm eden, ölümü, küfür ehline de İslâm ehline de mukadder kılan, Ezelî ilmi ile hükümlerin tafsilâtını veren, Ahireti, dünyadan sonra bir halef kılan ve onu kullarından şerefli kimselere bahş eden Allaha mahsustur...

Cenab-ı Hak: «Her canlı ölümü tadıcıdır..» (1) Buyurmuş ve bunu Aziz kitabının üç yerinde tesbit etmiştir: Allah, Üç alemin ölümünü murad etmiştir: Dünya denilen alemde ikamet eden ölür. Melekût aleminde yaşayanlar ölür, Ceberût aleminde yaşayanlar da ölür.

Birinci nevi, Adem ve zürriyeti, üç nevi ile, hayvanlardır..

İkinci alem, Melâike ve cinlerdir.. Üçüncü alem ise, Melaikeden seçilmiş olanlardır.

Kur'anı Kerim'in bir ayetinde Allah, «Allah, hem meleklerden, hem insanlardan peygamberler seçer.» (2)

O seçkin melekler, Ruhanî olanlarla hamele-i arş ve birde Celâl çardaklarının sahibleridir. Onları Allah şöyle vasf etmiştir: «Göklerde ve yerde kim varsa, hep onundur. Onun huzurundakiler kendisine ibadet etmekten asla kibirlenmezler, yorulmazlar da. Onlar, gece gündüz ara vermeyerek onu tesbih (ve tenzih) ediyorlar.» (3)

Onlar Allahın yanında kıymetli varlıklardır. Bu kurbiyet ve şeref üzere ölürler. Ölüm, onların bu şereflerini asla azaltmaz. Önce sana, dünyevî ölümden bahs edeceğim. Bir halden diğer bir hale insan nasıl intikal eder? Onu anlatacağım.

Allah, Resûlü ve ahiret gününe gerçekten iman ediyorsan iyi dinle! Gerçekleri sana ayet ve sahih hadislerle isbat edeceğim, delil ve mesnedsiz hiç bir şey nakl etmiyeceğim...

Allah, Adem aleyhisselâmın sırtını sıvazlayınca, iki kabze aldı: Birincisini sağa ikincisini de sola alarak topladı. Sonra hepisini Adem aleyhisselâmın gözü önünde mısır danesi gibi serdi.

---

(1) El-Enbiyâ: 35.

(2) El-Hacc sûresi: 75.

(3) El-Enbiyâ: 19,20.

Adem onlara iyice bir bakıp gördü. Allah ona (Ademe) bunlar Cennet ehlinin ameli gibi işler yaptıkları için cennete girecekler, sen aldırma..

Bunlarda Cehennem ehlinin yaptığı işi yaptıkları için Ateşe atılacaklar, bunlara da aldırma! Dedi.. Adem,

— Nedir, Cehennem ehlinin ameli? diye sorunca,

— Bana şerik koşmak, peygamberlerimi yalanlamak, emir ve yasak hususunda kitabıma karşı çıkmak dedi.

— Kendilerine, kendilerini şahit göster, belki yapmazlar.. Bunun üzerine Allah, onları kendi nefislerine karşı şahit tutarak:

«Ben sizin rabbiniz değil miyim?» sordu.. Hepsi «Evet!» dediler.

Onların bu itiraflarını Meleklere ve Ademe de teyid ettirdi.

Onlar Allahın Rubûbiyetini ikrar etikten sonra, onları tekrar yerlerine iade etti. Böylece onlar Cisimsiz birer canlı ruhu oldular.

Onları Ademin sulbüne red edince onları tekrar öldürdü, ruhlarını kapz etti ve arş bekçilerinden bir bekçinin yanında muhafaza etti.O mahut nutfe rahme düşünce, rahimde karar kıldı, şekli oluştu oysa ruh ölü idi.

Melekûtî cevheri, Cesedin kokmasını önledi. Allah o cesede tekrar ruh üfürünce, zamanında alıp da arş bekçilerinin birinin yanında muhafaza edilen ruhu tekrar gönderdi ve Ana karnında çocuk kımıldamağa bağladı.

Nice Çocuklar anne rahminde kımıldarlar. Onların bu hareketlerini bazı kadınlar duyarlar, bazıları da his etmezler.

Buraya kadar Birinci ölümle ikinci canlanışı anlatmış oluyoruz..

BÖLÜM

Sonra Allah onu, ömrü boyunca dünya da durdurmuştur.. Tayin edilen eceli yaklaşıp, takdir edilen rızkı tamamlanıp da ecel gelip yakasına yapışınca, Dünyevî ölümle ölmesi kararlaştırılınca Allah ona dört melek indirir:

Biri, ruhunu sağ ayağından, diğeri sol ayağından, başka biri de sağ elinden, dördüncüsü sol elinden çekip çıkarır...

Halet-i nezide olan kişi, ruhunu teslim etmeden, çoğu defa Melekûti işler kendisine ayan olup, melekler, kendi alemlerinden ona dünyadaki amelinin gerçek yönünü gösterirler. Eğer dili çözülmüş ise, onların varlıklarından söz eder..

Bazen de kendi kendine birşeyler mırıldanır. Kendisine gösterilen şeylerin bir şeytan işi olduğunu sanır. Dili bağlanır, konuşamaz hale gelir.

Tam O sırada melekler, parmaklarının etrafından ve uclarından ruhunu çıkarmağa çalışırlar. Eğer iyi bir kimse ise ruhu, kapdan su boşanır gibi rahatça vücudundan boşanır..

Kötü kimse ise, Islâk yünden çöplerin ayıklanması gibi gayet güç bir şekilde çıkar..

Şeriat Sahibi bunu böyle izah etmiştir..

Ölecek adam, karnına diken doldurulduğunu sanır, sanki ruhu iğnenin deliğinden geçecekmiş gibi his eder kendini. Sanki Gök üzerine çökecekmiş gibi bir hal alır..

Ka'b (R.A.) a ölüm hakkında sordular:

«— O, bir adamın karnına sokulan diken dalı gibidir. O dalı kuvvetli bir insan çekmeğe başlarsa, o dalın bir kısmı kopar, çıkar diğer bir kısmıda içerde kalır..» diye cevab verdi.

Resûlüllah sellellahu aleyhi ve sellem buyurdular:

«— Ölüm Sekrelerinin bir sekresi, üçyüz kılınç darbesinden daha şiddetlidir! Ölüm anında insanın vücudu terler, gözlerinin feri gider, burnu şişer, barsakları büyür, rengi sararır..» (1)

Aişe (R.A.) Resûllüllah sellellahu aleyhi vesellem, odasında uzanıp yatarken ölüm anımdaki o hazin halini görünce şöyle demiş: «Bu acıları sen çekme» ben çekeyim.

— Bundan önce herhangi bir Cin çarpmasına uğramadın, yüksek şahsiyetin hiç bir şeyden korkmadı...

Şimdi ben neden yüzüne böyle bakaydım .. Ölecek bir adamın rengi çekilince o anda senin nurun hertarafı aydınlatırdı...»

«— Allahım, bana sekerat-ı mevtimi kolaylaştır!»

Ruhu gelip kalbe takılınca, dili tutulur.

Ruh göğüste toplanınca, kişiyi konuşurken görürseniz mutlaka iki yönden konuştuğunu bilin:

1 — Durumu son derece fecidir.. Zira biriken ruh, göğsünü tazyik etmiştir. Görmüyor musunuz: Kişi göğsünden ağır bir darbe yeyince, dehşete kapılıp bazen konuşur, bazen de konuşamaz! Değnekle döğülen kişi mutlaka ses çıkararak bağırır. Göğsüne vurulan müstesna, o ses çıkarmadan düşer.

2 — Konuşması, büyük bir hararetten ileri gelir ki, bu ruhun çıkmasına ve ölen kimsenin iki durumdan biri ile karşılaşmasına sebeb olur:

---

(1) Buharî ve Müslim Sahihlerinde, Aişe (R.A.) dan naklen, Peygamber aleyhisselâmın şöyle buyurduğunu rivayet etmişlerdir:

1 — İrtifa hali
2 — Burudet hali..

Çünkü O, o anda harareti yitirmiştir. Bu hal karşısında mevtanın durumları değişiktir: Kimine melek, ateşden zehirli bir topuz vurur. Ruh dışarıya çıkıp kaçar. Sonra zebanilere teslim ederler onu.

Kimi ölü de vardır ki ondan ruh, yavaş yavaş çıkar. Gelip hulkuma takılır. Sonra hulkumdanda -kalple müttesıl bir parçası müstesna- çıkar. Ruh, biraz evvel bahs ettiğimiz darbeden yemedikçe kalbi bırakmaz.

Bunun hikmeti şudur: O, ölüm denizine daldırılır. Sonra kalbe konunca sırrı, öldürücü bir zehir gibi bütün cesedine yayılır. Çünkü hayat sırrı ilk konurken kalbe konmuştur...

Bazı filozofların fikri:

«Hayat, ruhdan başka bir şeydir. Bunun mânâsı, Ruhun cesedle ihtilat halinde olmasıdır...»

Can hulkuma geldiği zaman, kişi imtihana tabi tutulur. Çünkü o anda İblis, bütün avenesini o insana gönderir. Onlar ona-kendinden evvel hayata gözlerini yuman, ana, baba, kardeş ve yakın akrabası kılığına girerek-şöyle diyerek iğvâ etmeğe çalışırlar: Ey fülan sen mutlaka öleceksin. Biz biliyorsunki, senden önce öldük.. Yahudi olarak öl. Çünkü gerçek din, yahudi dinidir..

Bu tekliflerini şayet red ederse, o zaman başkaları gelir ve şu teklifte bulunurlar: Sen hiristiyan olarak öl, çünkü Allah katında en mekbul din, Mesih'in tebliğ etmiş olduğu dindir.. Musa'nın dini o dinle nesh edilmiştir.

Hulâsa Onun imanını çalmak için her dinin akidelerinden bahs ederler..

İşte Allah O anda dilediği kimsenin imanını kaydırıverir..

«Ey Rabbimiz bizi hidayete erdirdikten sonra, İmanımızı kaydırma!» mealindeki ayet işte bunu dile getirmektedir!..

Bunun aksine, Allah kulunu imanında sabit tutmak, onu, ondan kaydırmamak murat ettiği zaman, o anda ona rahmet gelir.. Kimisine göre bu rahmetten murat, Cebrail (aleyhisselâm) dır.. Ölüm döşeğinde yatan hastanın yanından şeytanı kovar. Hasta onu görünce sevincinden gülümsemeğe başlar...

Bu durumu bazı ölüm döşeğinde olan kimselerden çoğu kez müşahede ederiz..

Cebrail ona, ey fülan beni tanımadın mı, Ben Cebrail'im.. Bunlar da senin düşmanın olan şeytanlardır.. Korkma-ben burdayım-! Dini İslâm ve Muhammed (S.A.V) in Şeriatı üzere öl! Diye ikazda bulunur. Kişi için, o anda, bundan daha sevinçli ve sevimli bir şey tasavvur edilemez.. «Canibinden bize rahmet bağışla, çünkü sen, ziyadesiyle bağışlayıcısın!» mealindeki ayet de bu gerçeği dile getirmektedir!.. (Cebrailin bu tavsiyesi ve müjdesinden sonra) tabii ki o insan Fıtrat üzere ölür..- Yani müslüman olarak olür.-

Kimi insan da var ki, ani bir ölüm dardesiyle can verir. Ayakta, oturmuş bir halde, yahut işinin başında, yada Allahın yasak ettiği kötü yerlerde nameşru işlerle uğraşırken birden ölüverir.. İşte buna ani ölüm derler.

Bu şekil ölenlerin ruhu birden kabz edilir. (Yani cesedinden birden çıkıverir..-)

Kimisinin ölümü de şöyle: Can hulkuma gelir, yanında ağlaşan yakın akrabalarını görür. O anda öyle bir bağırır ki, insandan mada bütün varlıklar onu duyar. Şayet insan onu duyacak olsa tahammül edemez düşüp bayılır..

Ölen kimsenin en son gaip ettiği şey, duyudur. Çünkü ruh, bütünü ile kalpden ayrılınca göz görmez olur. kulakdaki duygu hassesi, ruh tamamen çıkmadıkça gitmez.. İşte bu sebebledir ki Allah elçisi (sellellahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

«— Ölecek olan kimseye Şehadet kelimesini telkin edin!»

Ancak ölecek kimse çok sıkıntılı bir halde olduğu için, ona şehadet kelimesini durmadan telkin edilmesini- yani devamlı olarak telkin edilmesini- yasaklamıştır.

Ölecek kimseye baktığın zaman, salyası akmış, dudakları takalluş etmiş, burnu kararmış, gözleri adeta yerinden fırlamış, bir halde görürsen bilki o adam Şaki-kötü-dir.. Anlaki ahiretteki bedbaht hayatı kendisine daha o anda gösterilmiştir.

Şayet ağzı kurumuş, yüzü mütebessim bir halde görürsen, bil ki, Ona, ahirette kavuşacağı nimetler ve saadetler müjdelenmiştir.

Melek, o temiz ruhu kabz edince, hemen, üzerinde güzel elbise, vücudlarında güzel koku bulunan iki güzel yüzlü melek alır, Cennet ipeğinden yapılmış bir ipek çarpafa sararlar. O bir arı kadar küçük bir insan şeklini alır. Dar-ı dünyada kazandığı ilim ve akıldan hiç bir şey yitirmemiş bir halde onu alıp semaya çıkarırlar.. -Bu keyfiyeti kimi bilir, kimisi de bilmez- Etrafa yayılan çekirge gibi çok olan geçmiş milletlerin yanından geçerek nihayet dünya semasına gelirler.

El-Emîn kapıyı çalar: Bir ses:

— Kimsiniz?

— Ebu Salsiyail yani Cibrilim... Yanımdaki de filân kimsedir..

— Ne güzel adamdır O, onun akidesi ve ameli de güzeldi. Ne mutlu ona, diye cevab verilir.

İkinci Sema'ya gelince: Yine kapıyı çalar. Bir ses:

— Kimsiniz?

Cebrail ilk verdiği cevabı verir.

— Hoş geldiniz, safa geldiniz. Ne mutlu yanında ki adama ki, beşvakit namazını kılmış, orucunu tutmuş, Allahın bütün emirlerini yerine getirip, neyh ettiği şeylerden de kaçınmıştır..

Sonra üçüncü semanın kapısını çalır, «— Sen kimsin?» diye sorulur ve Cebrail birinci ve ikinci gibi cevab verir. Yanındakinin ismini söyledikten sonra üçüncü semadan duyulan ses şu olur:

«— O çok güzel bir adamdı. Allahın kendine ihsan ettiği malın hakkına riayet ederdi. Onu gereği gibi harcardı..»

Nihayet dördüncü semaya gelirler.- Sen kimsin, diye sorarlar, birinci defasında olduğu gibi gayet nazikâne bir cevabda bulunur. Onlar da kendisine şu sözlerle güzel bir muabelede bulunurlar:

«— Şu orucunu şartlarına riayet ederek, yalan, giybet ve orucun yüksek manasına zıd düşen kötü huylardan arınarak tutan adamla beraber hoş geldiniz!..»

Beşinci semaya vasıl olunca, yine kapıyı çalar, kim olduğu sorulur, Cebrail kendini ve yanındakini tanıtır. Bunun üzerine onlar da şu karşılığı verirler:

«— Hoş geldiniz, safa geldiniz. Ne mutlu yanındakine ki, Hac farizesini, gösteriş ve her türlü art düşüncelerden arınarak, tam bir mümine yakışır şekilde eda etmitşir..»

Altıncı semaya gelince, yine kim olduğu sorulur, cevab verir ve onlar da:

«— Merhaba! Seher vakti çok istiğfarda bulunan, tasaddukda bulunurken gizliliği muhafaza eden şu yanın-

daki adam ne mutlu ve şanslı kimsedir, bir bilsen!» diye taltif ederler..

Sonra kendilerine kapılar tam ardına kadar açılır ve ilerlemeğe başlarlar.

Celâl ve azemet çardaklarına gelince Cebrail mutadı vechiyle kapıyı çalar. Kendisine, kim olduğu sorulur. Cevab verdikten sonra, bir ses duyulur:

«— Temiz bir ruha sahip olan, istiğfarı bol, marufu emr edip, kötülüklerden neyh eden, yoksulları doyuran şu salih kulumla hoş geldiniz!»

Ordan ayrıdıktan sonra, melekler topluluğu yanından geçerler, hepsi onlara müjdelerde bulunup, cenneti tebşir ederler. El sıkışırlar, derken kendilerini sidre-i müntehâda bulurlar. Cebrail kapıyı çalar, yine karşılıklı aynı konuşmadan sonra duyulan ses bu defa şudur:

«— Sırf Allah rızası için işlenmiş, salih bir amelin sahibi bulunan mutlu bir adamla geldiniz. Merheba size!..»

Açılan kapıdan geçerler:

Ateş, nur, karanlık, su, kar, buz denizlerini geçerler. Her deniz'in kat'i tam bin sene tutar.

Rahman'ın arşı üzerindeki perdeler yırtılır, seksen bin çardak görülür. Her çardağın seksen bin Şerefesi vardır. Her bir şerefe üstünde, Allahı tehlil, tesbih ve tenzih eden bir ay vardır ki, bunlardan bir tanesi dünya göğüne değecek olsa onu yakıp kavurur.

Çardakların ardından mukaddes bir huzurdan bir ses duyulur:

«— Buraya kadar getirdiğiniz zat kimdir?

— Felanoğlu felandır..

Celil (Celle Celaluh):

«Onu bana yaklaştırın, der ve kuluna hitaben, Sen ne güzel bir kuldun! Dedikten sonra onu bazı günâhları ile kınamağa başlar, kul da cezaya çarptırılacağını zan eder.

Derken Allah onu afv eder ve sonsuz sevinç ve neş'e ile geçirir günlerini..

Kadı Eksüm oğlu Yahya hakkında bir hikâye naklederler:

Biri, onu rüyasında görür ve sorar:

— Durumun nasıl geçti?

— Allah beni huzurunda durdurarak, ey kötü Şeyh şunu şunu yaptın diye çıkışınca bana, ben «Yarabbi bunları anlatmadım.. Pekâla neleri anlattın öyleyse??.. Diye sorunca, dedim ki: «Zuhrî, Mamer'den, Oda Utveden, Aişeden, Peygamberden, Cebrailden, ve nihayet Zat-i Kibriyan'dan şunu nakletmiştir: «İslâm yolunda saçını, sakalını ağartan kimseye azab etmekten hayâ ederim!..»

«— Sen, Zuhri, Ürve, Aişe, Muhammed, Cibril, hepiniz doğru söylediniz, haydi git, afv ettim seni!..»

İbni Benâne hakkında anlatırlar:

Bir defasında biri onu rüyasında görür, ve ona nasıl muamele gördüğünü sorar, şu cevabı alır:

— Allah beni huzuruna çağırıp sordu: «Sen, ne güzel konuşuyor, desinler diye veciz sözler söylerdin..» cevab verdim: Allahım, Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ben dünyada sadece senin varlığından bahs etim..

— Öyleyse, dünyada söylediğin gibi söyle bakalım:..

— Onları yaratan öldürdü, konuşturan susturdu. Yok ettiği gibi, var edecek, dağıttığı gibi tekrar bir araya toplayacak onları...

— Doğru söyledin, bağışladım seni, serbestsin, haydi gidebilirsin, diye lutufda bulundu..

Ammâroğlu Mansur hakkında anlatmışlardır:

Onu rüyada görüp, Allah tarafından nasıl müamele gördüğünü sordular. Şu cevabı verdi:

«— Allah beni huzuruna çağırıp, bana ne ile geldin ey Mansur diye sordu.

— Otuz altı kere Hacce gittim, o ibadetlerle geldim huzuruna..

— Hiç birini kabul etmedim, başka ne getirdin söyle bakalım?

— Sadece senin rızan için okumuş olduğum üçyüz altmış hatim, getirdim..

— Onlardan birtanesini bile kabul etmedim, başka getirdiğin bir şeyin var mı?

— Sana, Rahmetinle geldim, rahmetine güvendim..

— Şimdi oldu işte, haydi git, bağışladım seni!..

Bu hakikatları dile getiren daha nice böyle güzel hikâyeler vardır ki,- hepisini burada sert etmek imkânsız..-

İnsanlardan kimi de var ki, Kursî-Ye geldiği zaman:

«— Geri çevirin onu!» diye bir ses duyulur ve perdelerden geri çevrilir.

Allah'a vasıl olacaklar, ancak Onun arifleridir! Onun huzurunda duracaklar ise Dördüncü makam ehlidir...

KÖTÜ KİMSEYE GELİNCE

Kötü kimsenin ruhu cebir suretiyle işkence ile kabz edilir.

Yüzü hanzel yemiş kimsenin yüzüne benzer.

Ölüm meleği ona:

«— Ey habis ruh, habis cesedden çık!» diye bağırır. O da, merkep anırması gibi pek çikin bir sesle ağlamağa başlar. Tam o anda Azrail, yanında sert bakışlı, simsiyah yüzlü, korkunç bir şekilde zabaniler bulunduğu halde başına dikilmiş, kıldan yapılmış bir aletle ruhunu zorla çekmeğe koyulmuşlar.. O, Ruh çekirge şekilde bir insan şahsına inkılâp eder. Kâfirin cismi, mümine nisbetle ahirette daha büyük olacaktır.-

Sahih bir hadisde varit olmuştur:

«— Kâfirin bir dişi kıyamet günü ateşte Uhud (dağı kadar) büyük olacaktır.» (1)

Kayayıl adında bir melek alıp onu göğe çıkartır. Dünya semasına çıkınca kapıyı çalar. Ordan bir ses:

— Kim o

— Ben Kayayıl'ım..

— Beraberindeki kim?

— Falan oğlu falan..

— Söze merhabe yok. Ona gök kapısı da açılmayacak.. «Onlar için gök kapıları açılmayacak, Onlar, deve iğne deliğine girinceye kadar cennete girmiyeceklerdir.» (2)

Emin bu sözü duyunca onu elinden atıp fırlatacaktır...

---

(1) Bu hadisi, Ahmed, Müslim, Tirmizî rivayet etmiştir. Bazı rivayetlerde kayd şöyledir: «Kafirin dişi kıyamet günü Uhud gibidir.»

(2) El-Araf sûresi, ayet: 40.

Ne perişan ve korkunç hal bu! Yukarıdan fırlatılıp yere inince hemen zabâniler kapacak onu büyük bir kayadan yapılmış hapis-haneye atacaklar.- orada kâfirlerin ruhu barınmaktadır.-

Yahudi ve nesranîlere gelince:

Onlar, Kürsî'den kabirlerine red edileceklerdir.. Bu, kendi dinleri ve şeriatleri üzerine ölen kimsenin halidir.. Kendi yıkanışını ve defnini de seyr edecektir.

Müşrike gelince:

O, bunlardan hiç birini göremiyecektir. Çünkü O, fırlatılıp atılmıştır.

Münafığa gelince:

O da, ikincisi gibi, memkut ve mebğuz bir halde çukuruna red edilecektir.

Müminlerden, amelde kusur edenlere gelince: Bunların durumları değişik olacaktır:

Kimini, kılmış olduğu namaz: «Allah seni, beni yok ettiğin gibi yok etsin!» diyerek red edecektir. Çünkü O, namazını hırsızlama, tavuk yem toplar gibi kılmıştır..

Kimini de, vermiş olduğu zekât red edecektir. Çünkü O, zekâtını desinler için vermiştir. Çok defa, kadınlara, kendini beğendirmek için vermiştir.

Kimisini, Orucu geri çevirecektir. Çünkü O, kendini yemekten alı koymuş amma kötü sözlerden, çirkin davranışlardan uzaklaşamamıştır. Koskoca bir ay, orucu onaylamadan çıkmıştır, de farkında olmamıştır..

Kimini de Haccı geri çevirecektir. Çünkü O, desinler için Hacce gitmiştir. Veyahut mukaddes yerleri haram para ile ziyaret etmiştir.

Kimisini de, ana-baba hakkı geri çevirecektir. Daha nice böyle sırlar vardır ki, alimlerden başkası bilemez onları..

Bütün bu anlattıklarımız hakkında eserler ve haberler varit olmuştur.

Amellerin reddi hakkında Muaz bin Cebelin nakl ettiği haber gibi..

Gayemiz, kitabı muhteser yazmak olmasaydı, bu babta cildler dolusu, sahih hadisleri ihtiva eden kitablar yazardım.

Şeriat ehli, bunun doğruluğunu, evladlarını bildikleri gibi bilirler..

Evet Ruh cesedine iade edilince, Onu, yıkanırken cesedinin başı ucunda oturduğunu görürsün. Çünkü salihlerden bir çok kimse için perde açılır, onu dünyadaki kılığında görmeğe başlar..

Çocuğunun cenazesini yıkayan biri anlattı:

Çocuğu yıkarken bir şahsın gelip başı ucunda oturduğunu görür. Onu görmemek için, başka bir yöne döner. Bir de ne görsün O şahısı karşısında görmez mi?

Bu vaziyet, ölü yıkanıp kefene sarılıncaya kadar devam etti. Kefene sarılınca, herkes, onun na'şı üzerinde oturmuş bir halde gördü..

Salih kimselerin bir çoğundan nakl edilmiştir:

Biri Naşa seslendi:

«— Falan nerde? Ruh nerde? Bu ses etrafı çınlatınca kefen göğsünden doğru üç kere açılıp kapandı..»

Rabî Bin Haysem hakkında anlatılır:

O, yıkayanının elinde kımıldamıştır..

Sıddîk'ın zamanında bir ölünün konuştuğu dillere destan olmuştur.

Ömer (R.A.) nın güzel ahlâkı ve ölümünden sonraki macerası anlatıla anlatıla bitirilememiştir..

Ruh, Melekûtî olan işleri müşahede edebilir. Allah bunu dilediğine duyurabilir..

Cenaze kefene sarılınca, Ruh göğsüne yapışmış halde dışarıda kalır ve korkunç bir sesle bağırır:

«— Çabuk olun, Rabbimin hangi rahmetine götürecekseniz götürün! Nereye gideceğimi bir bilseniz, beni hemen oraya götürürsünüz!..»

Eğer kötü bir kimse ise, «— Ne olur, biraz yavaş olun! Benim ne gibi bir azaba sokulacağımı bir bilseniz, olduğum yerde bırakırsınız beni..»

Bu sebeblerdir ki Allah elçisi (sellellahu aleyhi vesellem) yanından geçen bütün cenazelere kalkardı.

Sahihde varit olan bir hadis meali:

«— Yanından bir Cenaze geçti, saygı göstermek üzere hemen ayağa kalktı.

— O, bir Yahudidir! dediklerinde,

—O, insan değil midir? Diye karşılık verdiler.

Resûl-i Ekrem (S.A.V.) efendimiz bunu, zat-ı Risaletlerine bütün melekûti sırlar ayan-beyan olduğu için yaparlardı.. Yanından geçen cenazelere şefkatle bakar, sevindirirdi. Çünkü, onların dilinden anlardı..

Cenâze kabre indirilip üstü örtülmeğe başlayınca kabir ona şöyle konuşur: «Üzerimde gururla yürürdün şimdi karnım kederli olacaksın, üstümde çeşitli renkte meyvalar yerdin, şimdi ise içimde, kurtlar senin etini yiyecekler.» daha buna benzer hakaret dolu sözlerle onu azarlıyacaktır..

Üzeri toprakla kapanınca ona (Ruman) denilen bir melek nida edecek..

İbni Mesuddan nakl edilen bir hadis meali:

Dedi ki: Ey Allahın Resûlü! Kişi kabre konunca ilk karşılaşacak olduğu şey nedir?

— Ey ibni Mes'ut, bunu bana ilk defa sen soruyorsun. (anlatayım):

İlk defa ona: (Ruman) adlı bir melek şöyle çağıracak: «Ey Allahın kulu yaptıklarını yaz bakalım. O diyecek ki: Ne kağıdım var, ne de defter..

— Senin avucun kâğıdın, tükürüğün mürekkeb'in, kalemin ise parmağındır.

Bunun üzerine, Kefeninden bir parça koparıp, kul,- dünyada iken yazı bilmediği halde- orada yazmağa koyulur. Bir gün içinde bütün iyilik ve kötülüklerini yazar.. Sonra melek onu dürer ve boğazına asar. İşte «Herkesin (dünyadaki) amel ve (hareket) ini kendi boynuna doladık.» (1)

Ayetini okudu, Allahın elçisi..

O melek'in işi bitince hemen kabre iki melek daha gelir... Azı dişleri ile yerleri yaran, yerlere kadar dökülen uzunca sarkmış saçları, ve yıldırım kadar kasıp kavuran sözleri, Şimşek gibi çakan gözleri, her tarafı kasıp kavuran fırtına nefesleri ile iki siyah ve korkunç melek... İkisinin elinde, bütün cihan bir araya gelse kaldıramıyacak kadar ağır bir topuz! O topuzla en büyük bir kayaya vursalar paramparça yaparlar.

Ruh onları bu halleri ile görünce korkusundan titremeğe başlar. Kaçacak bir delik bulamayınca doğru gelir ölü cesedinin içine girer. ölü göğsünde dirilir. Haleti nezideki halini alır, hiç kımıldayamaz lâkin onları görür ve söylediklerini de duyar. Hemen sual yağmuruna tutarlar:

«— Rabbin kimdir, dinin nedir, peygamberin kimdir? Kiblen neresidir?« diye..

Eğer Allahın, muvaffak kılmış olduğu kullarından biri ise kolaylıkla cevab verir: Sizi bana gönderen kimdir? Allah, rabbimdir, peygamberim de Muhammed Mustafadır. İslâm da dinimdir! Kıblem Kâbedir.

---

(1) İsra sûresi, ayet 13

Bundan sonra melekler, birbirine «Doğru söyledi biz adama beyhude hakaret ettik.» derler ve ona kabrini bir kubbe halinde hazırlayıp Cennete bakan bir pencere açarlar. İpekten gayet konforlu bir döşek hazırlarlar.

Cennetin güzel kokulu meltemi yüzüne esmeğe başlar.. Dünyada işlemiş olduğu güzel hareket ve ilşeri güzel bir arkadaş şeklinde gelip kıyamete kadar ona yaranlık ederler.. Kabri nurla dolup kıyamete değin neşe ve sevinç içinde olur.. Kıyametin kopmasını biran evvel arzular, bu arzusundan başka hiç bir keder ve endişesi de olmaz..

İlmi ve ameli az olan müminin derecesine gelince:

Onun gerçek ilim ve melekût sırlarından hazzı yoktur.. Kabre ilk giren (Ruman) ismindeki melek'den sonra, kendi ameli gayet iyi giyinmiş ve güzel kokular sürünmüş bir halde ona gelir ve:

«— Beni tanıyamadın mı? der.

— Benim yalnızlığımı kabirde giderecek olan, bu güzel şeklinle acaba sen kim olabilirsin ..

— Ben senin dünya da yaptığın salih amelinim.. Üzülme, korkma, biraz sonra yanına, Münker, nekir isminde iki melek gelip sana soru soracaklar, sakın onlardan korkmayasın, temkinli ve cesur ol, sorularına soğuk kanlılıkla cevab ver!

Sonra yanına Rumanın dediği iki melek gelir-birisinin adı Münker, diğerinin ismi Nekirdir.- Onu kaldırıp oturttururlar ve (rabbin kimdir?) diye sorarlar.

Hemen:

«— Rabbim, Allah, kitabım kuran, peygamberim Muhammed, kıblem Kâbe, atam İbrahim, milletim onun milleti...» diye cevab verir. Ona da öteki gibi «doğru söyledin» derler ve ona ilk defa bahs ettiğimiz salih kula yaptıkları muameleyi yaparlar. Ne var ki, Ona, sol tarafdan, cehennemden bir kapı açarlar. Orda yılanlar, çiyan-

lar, akrebler ve sair korkunç şeyler görür. Ve korkmağa başlayınca bu sefer de melekler ona:

«— Bu senin yerin değildir. Önce bu senin yerindi, amma Allah, onu, yapmış olduğun güzel ameller sayesinde cennetteki bir yerle değiştirdi» diyerek açtıkları o cehennem kapısını tekrar kaparlar..

Kimi insanda var ki durumu bundan başka olur: İnancı sarsık olduğu için bir türlü (Rabbim Allahtır!) diyemez ve bundan başka lafızlar geveler durur.

Ona bir darbe indirirler. Kabiri yanmağa başlar. Ateşler içinde alev alev olan kabir birkaç gün sonra yine eski haline gelir. Sonra yine yanmaya başlar. Hulâsa kıyamete kadar o hal, böyle devam eder.

İnsanlardan kimi de var ki Asi bir hayat yaşadığı için dinim, İslâmdır! demesi güç gelir kendine.. Onada bir darbe indirirler, kabri önceki anlattığımız insanın kabri gibi ateş olur.

İnsanlardan kimisi de var ki, (Kur'an kitabımdır!) diyemez. Çünkü onu okumuş, fakat içindekilerle amel etmemiş, nasihatları ile öğütlenmemiş-yasaklarından kaçınmamıştır.. Ona da ilk ikisi gibi muamele yapılır.

İnsanlardan bazı kimselerin ameli de köpek şekline girer, kabirde durduğu müdetçe o köpek tarafından azaba tabi tutulur.

Haberde varit olmuştur:

«— İnsanlardan kiminin ameli domuz yavrusu şekline girer..»

Bazıları da (Peygamberim, Muhammeddir!» diyemez... Çünkü O, sünneti unutmuştur.. Peygamberin yolunu takip etmemiştir..

İnsanlardan bazıları, kıblem, Kâbedir, diyemez. Zira namazında, gereği gibi kiblenin araştırmasını yapmamıştır.. Yahut abdesti doğru almamış ve yada namaz kılar-

ken sağa sola bakmıştır. Yahut da Rukû ve secdeyi doğru yapmamıştır.

Allah, üzerinde namaz borcu bulunan kimsenin namazını kabul etmez, haram bir elbise içinde namaz kılan kimsenin de namazını kabul etmez..

Bazı kimseler de var ki, Atam İbrahimdir, diyemez. Çünkü İbrahimin Yahudi veya nesranî olduğu hakkında şaşırtıcı bir söz duymuş ve şüpheye kapılmıştır..

O da, son iki zayıf amelli insanlara revâ görülen cezalara çarptırılır..

Biz bu çeşit bilgileri, daha tafsilatlı olarak (İhya) adlı kitabımızda anlattık...

Kötü insana gelince:

Ona melekler sorarlar:

Rabbin kim?

Bilmiyorum!

Zaten dünyada iken anlamadın bilmedin derler..

Sonra ona demir kamçı ile vurup yedi kat yerin dibine indirirler yer onu tekrar üste çıkarır sonra tekrar vururlar o tekrar çıkar böylece bu yedi defa devam eder!

Allaha asi gelmiş kimselerin durumu şüphe yok ki değişiktir. kimi kimse varki ameli köpek şekline inkilap edecek ve kıyamete kadar onu ısırıp duracak! Bu sınıf insanlar şüpheci olanlardır! Hulâsa kabir azabı kabir ehline çeşitli şekildekinin ameline göre taddırılacaktır.

Biz bunu özet olarak anlattık aslında kabir azabı kişiye dünyada korkmuş olduğu şey şeklinde tecelli eder bu konuda insanların karekterleri ve huyları muhteliftir.

Pişmanlık günü gelip çatmadan cenabı haktan mağfiret ve selâmet dileriz.

Eski kimselerden rüyalar nakl edilmiştir:

Bir adam rüyasında birini görmüş ve nasılsın diyerek durumunu sormuş.

Ondan şu cevabı almış:

Ben abdestsiz namaz kılardım bu yüzden Allah bana bir canavar musallat etti durmadan beni ısırıp duruyor onunla halim ne olacak bilmem!

Başka birini rüyada görüp durumunu sormuşlar şu cevabı almış:

Dünyada iken hiç cunupluktan yıkanmazdım bu yüzden Allah bana ateşten bir gömlek giydirdi galiba kıyamete kadar bu gömlek içinde işkence göreceğim..

Başka birine yine rüyada sorarlar: Senin durumun nasıl kabirde diye..

Cevab: Beni yıkıyan adam şiddetle beni kıpırdattı ve tabutta bulunan bir çivi fena halde beni yaraladı onun acısını halâ vücudumda his etmekteyim sabah olunca onu yıkayan adama sordular evet onu sarsmak ve kımıldatmak işi gayri ihtiyarî olmuştu diye cevab verir..

Yine rüyada başka birini görürler ve halini sorarlar..

«Ben iyiyim ancak üzerimi örterlerken bir büyük taş koptu ve dişimi kırdı hâlâ onun acısını çekmekteyim» diye cevab verir..

Onun bu sözü üzerine kabri açıp bakanlar ve hâlâ o taşın orada durduğunu görürler.

Bir çocuk çok önce vefat eden pederini rüyada görür ve rüyasında babası ona:

— «Ey vefasız evlâd, git babanın kabrini düzelt! yağmur ve sel onu fena halde yıkmıştır!» der. Sabah olunca çocuk, babasının kabrine baktırmak üzere bir adam gönderir. Adam gider bir de ne görsün, babasının dediği gibi yağmur ve sel suyu kabri yıkıp perişan bir hale sokmamış mı?

Bir Arabî ölen oğluna,

«Allah sana nasıl muamele etti?» diye sorar.. Oğul:

«— Bir şey olmadı, yalnız falan kimsenin mezarına yakın bir yerde defn edildim. Meğer o fasıkmış.. Ben onu azab edilirken ve çeşitli işkencelere uğratılırken görüyorum da fena halde korkuyorum..» diye cevap verir..

Kabir ehlinin işkence ve çeşitli azaba uğradıklarına dair daha nice böyle ilginç hikyelâer vardır.. (Hepsini burada serd etmek imkânsız, tabiî..) bunun için burada Şeriat sahibi Hazreti Resûlullah'ın bir sözünü nakl etmek kâfi gelir sanırım:

«— Ölen bir kimse kabirde, diri kalan kimsenin elem duyduğu gibi elem duyar..»

Ayrıca yüce Peygamber (S.A.V.), ölmüş kimsenin kemiklerinin kırılmasını yasak etmiştir..

Bir defasında kabrin üzerinde oturan birine:

«— Ölülere kabirlerinde eziyet etmeyin!» diye çıkışmıştır..

Peygamber (S.A.V.) annesinin kabrini ziyaret etti ve ağladı. O kadar ağladı ki yanındakileri de ağlattı. Ve dedi ki:

«— Ona istiğfarda bulunmak için, rabbimden izin istedim vermedi, sonra yalnız ziyaret için izin istediğimde, ziyaret edebileceğime müsaade etti..» Siz de kabirleri ziyaret edin! Çünkü O, kişiye ölümü hatırlatır..

Kabirleri ziyarete gittiklerinde şöyle derlerdi:

«— Müslüman ve mü'minlerin diyar ehline selâm..» İnşaallah biz de size iltihak edeceğiz. Siz bizden evvel gittiniz biz de size tabi olacağız.

Allahım, bizi ve onları mağfiret et! Afv (ve keremin)le bizim ve onların günahlarından geçiver!

Hanımlarına, kabir ziyaretine çıktıklarında bu duayı öğretirlerdi..

Salih El-Muzni: «Âlimlerden birine Mezarlıkta namaz

kılmak neden yasak edilmiştir?» diye sordum. Şu cevabı aldım:

«— Bu babta hadîs varit olmuştur.» Sonra şu hadîsi okudu:

«— Mezarlıkta namaz kılmayın! Çünkü bu, sonu olmıyan bir hasret (nedamettir..)» (1)

Bazıların şöyle dediği nakl edilir:

Bir gün sıcak basmıştı. Kabirde namaz kılmak istedim. Tam namaza durmuştum ki babama benziyen bir şahısın kabrin üzerinde oturduğunu gördüm ve bana şöyle çıkıştı: «Yeryüzü sana dar mı geldi? Çoktandır geliyor bizi burada rahatsız ediyorsun!»

Bir hadîs meâli:

Allah'ın Resûlü (S.A.V.), bir yetimin yanından geçerken, onu, babasının kabrinde ağlarken gördü. Buna dayanamadı, kendisi de ağladı. Ve şöyle buyurdu:

«— Ölü, ona ailesinin ağlamasıyla azaba uğrar..» (2)

Yani bu, onu üzer ve kötü duruma sokar demektir.

Birini rüyada görüp sorarlar:

— Nasılsın?

— Berbat! Halimin berbat olmasına falan adamla, falan kadın sebep oldu. Çünkü durmadan bana ağlıyorlar..

Zındıklar bunu bir türlü kabul etmek istemedikleri için inkâra kalkışırlar.

Bir hadîs meâli:

«Hayatında tanıdığın bir mü'min kardeşinin kabrinden geçerken selâm veren kişiyi o, mutlaka tanır ve selâmını alır..»

Bir defasında Resûlü Ekrme (S.A.V.) defn ettiği ce-

(1) Etteberâni Rivayet etmiştir. Resûlullah (S.A.V.) şöyle buyurmuşlardır: «— Kabirde ve kabire karşı namaz kılmayın!»

(2) Buharî ve Müslim Sahihlerinde Ömer (R.A.) dan hadîsi, şöyle nakl etmişlerdir: «Ölü dirinin ağlaması sebebiyle azaba uğrar..»

nazenin kabrinden ayrılmışlardı. Buyurdular ki: «— O bizim ayak seslerimizi duymuştur. Zira onlar, başkalarını çok daha iyi duyarlar..»

Fukehâdan biri, bir şey vasiyet etmeden vefat etti. Sonra gece ailesini ziyaret ederek şöyle dedi: «Falan kimseye şu kadar buğday verin, falan kimseden de emânet olarak kitap almıştım. O kitabı bulun ve kendisine verin!» Sabah olunca kardeşler gördüklerini birbirlerine anlattılar. Ve derhal babalarının vasiyetini yerine getirmek için, dediği adama buğday verdiler. Sonra kitabı aradılar bulamadılar. Aradan zaman geçti ve nihayet kitabı evin bir kenarında buldular, getirip sahibine teslim ettiler..

Eskilerden biri anlattı:

Babamız, bize yazı öğretmek için bir öğretmen tuttu. Aradan biraz geçtikten sonra adam öldü.

Altı gün sonra kendisini ziyaret etmek amacı ile kabrine gittik. Orada aramızda Allah'ın emrini müzakere ediyorduk. Derken oradan bir yemişçi geçti ve biz biraz incir alıp yedik, kabuklarını da kabrin üzerine fırlatıp attık.. O günün gecesinde babam hocamızı rüyasında görür ve halini sorar..

Hoca:

— İyiyim çok şükür.. Lâkin çocukların kabrimi mezbele yaptılar.. Gelip orada küfre benzeyen sözler ettiler, der.

Bunun üzerine babam bizi hesaba çeker, böyle böyle yapmışsınız! Hocanızın kabrinde küfre benzer sözler etmişsiniz! diye çıkışır.. Biz buna karşılık hayretimizi gizleyemedik ve şöyle haykırdık:

«— Sübhanallah! Ne büyük bir zatmış meğer, dünyada bizleri terbiye ettiği gibi, ahirete de göçtükten sonra bizleri uyarmaktadır!..»

Bu çeşit hikâyeler çoktur. Biz, konuyu uzatıp dağıtmamak için bu kadarı ile yetindik...

KABİRDEKİLERİN DURUMU

Kabir ehlinin dört hali vardır: Kimi, dizi üzerine oturur, gözleri ufalanır, cesedi çürür, toprak halini alır.. Bundan sonra kendisi dünya semasının dünündeki bir melekût âleminde seyr etmeğe başlar.

Kimi, de var ki Allah ona bir uyku verir. Uyumağa başlar ve kendisine yapılanları duymaz, his etmez ve sonra birinci nefha ile uyanır.

Kimisi de kabirde bir veya iki aydan fazla kalmaz, ruhu, kendisini cennete uçuracak bir kuş üzerine biner, cennete uçar gider..

Sahih bir hadîsin meâli:

«— Mü'minin ruhu, cennet ağacına konan bir kuştur!»

Şehitlerin ruhlarından soranlara cevabı şu olmuştur:

«— Şehitler, cennet ağacına konan yeşil kuşların kucağındadır!»

Kimisi de kabirde gözleri yok olunca «sûr»un yanına çıkarılır, «sûr» öfürünceye kadar yanından ayrılmaz..

Dördüncüsü: Peygamber ve velilere has olan bir mazhariyettir! Onlar hareketlerinde serbesttirler. İçlerinden, yeryüzünde kıyâmete kadar dolaşıp gezenler vardır. Bunlar çoğu kez gece görünürler.. Sanırım ki, Ebu Bekir ile Ömer el-Faruk bunlardandır..

Allah'ın Resûlü'ne gelince:

O, üç âlemi de dolaşıp gezmekte muhayyerdir.

Bu yüce irade sebebiyledir ki, bir gün buna işaret ederek şöyle buyurmuşlardır:

«— Ben Allah katında çok değerliyim. Bu yüzden yeryüzünde beni üçden fazla bırakmaz!»

Evet, O, onüç sene idi: Zira Hüseyin otuzuncu senenin başında öldürülmüştü. (Bu sebeple Ulu Peygamber yeryüzüne) kızıp göğe çıkmıştır.. Salihlerden biri onu rüyada gördü ve sordu:

«— Ya Resûlullah? Anam babam sana feda olsun, ümmetin fitneleri hakkında ne düşünüyorsun?»

— Allah onların fitnesini çoğaltmıştır.. Benim hatırımı saymadılar da Hüseyni öldürdüler..

Peygamberlerden bazıları da yedinci kat gökte kalmayı tercih ederler: İbrahim Aleyhisselâm gibi..

İsa Aleyhisselâm ise beşinci kat göktedir.

Göklerin her birinde bir peygamber kalmaktadır. Tâ «sûr» üfürülünceye kadar onlar oradan ayrılmazlar.

Halil (İbrahim Aleyhisselâm), Kelim (Musa Aleyhisselâm), Ruh (İsa Aleyhisselâm), Habîb (Muhammed Aleyhisselâm)dan başka hiç biri muhayyer değildir. Kaldıkları yerden ayrılamazlar. Amma bu saydığımız peygamberler serbesttirler, istedikleri yerlere gidip gezebilirler, dolaşıp oturabilirler..

Velilere gelince:

Dünyevî bize üzerine duranlar vardır: Ebî Yezid gibi.. O arşın altında durup muntazaman yemek yer..

İşte kabirdekilerin durumu bu dört halden ibarettir: Kimi azaba uğrar, kimi rahmete kavuşur, kimi azarlanır, kimine de ikramda bulunulur.

Yukarıda izah ettiğimiz bu dört keyfiyet için, gece ve gündüzler gibi mefhumlar tasavvur edilemez. Ancak gözü yukarıya çıkamayan kimseler hakkında düşünülebilir bu gibi mefhumlar..

Onlardan bazılarının da Cuma ve bayram günlerinden haberleri olur.

Dünyadan biri ölüp geldi mi, hemen yanlarına üşüşürler. Kimi babasından, kimi evlâdından sorar. Herkes kendi akrabasının durumu öğrenmeğe kalkışır..

Bazan da insan ölür, fakat tanıdıklarından hiç kimseyi göremez. Çünkü fecî ve son derece tehlikeli bir ölüm geçirmiştir: Yahudi veya hıristiyan olarak ölmüştür.. O, doğru onların koğuşlarına gider.

Dünyadan biri göçüp geldi mi komşularından sorar: dünyadan ne haber? diye.

Birini rüyada görürler ve kendisine sorarlar:

— Allah, sana nasıl muamele etti?

— Ben, falan, falan -tam beş kişi sayarak- kimseler hep cennetteyiz, diye cevap verir. Onu haricîler arkadaşları ile birlikte öldürmüşlerdi..

Cabir (R.A.)ya bir adam hakkında sordular. Cevap verdi:

— Onu görmedik.. O kendini yüksek bir yerden atıp boğmuştu. Allah kendi katillerini, (yani intihar edenleri) cezalandırır, dedi.

Bir hadîs meâli:

«Her kim kendini demir parçasıyla öldürürse, kıyamet gününde onu, karnına saplamış bir halde, cehennemin tâ ortasına ebedî kalmak üzere atılır..

Kendini, bir dağ tepesinden atarsa, öylece cehenneme yuvarlanıp gider.»

Zina cezası ile ölen kadın, sûr üfürülünceye kadar aynı acıyı his eder. Ondan sonra ikinci hayat başlar..

Musa ile Âdem Aleyhisselâm arasında geçen bir muhavere:

— Allah seni kendi eli ile yarattı, ruhundan üfürdü, bütün melekleri sana secde ettirip, seni ayrıca cennette iskân etti. Neden ona asî geldin?

Âdem (Aleyhisselâm):

— Bir günâh işlenmeden, kaç sene önce takdir edilir?

— Elli bin sene önce..

— Elli bin sene önce, hakkımda takdir edilen bir günâhtan dolayı beni nasıl kınıyorsun?

Bir hadîs meâli:

«İsra gecesi Peygamber (S.A.V.) bütün peygamberlere iki rek'at namaz kıldırdı. Haruna (Aleyhisselâm) selâm verdi. O, ona ve ümmetine hayırla dua etti. İdris (Aleyhisselâma) selâm verdi, o da ona ve ümmetine hayırla dua etti..»

Onlar ölmüş, gözleri gaip olmuştu. Öyleyse bu ancak ruhların hayatıdır.

Bundan sonra üçüncü bir hayat ~~salar.~~ başlar,

Birinci hayat, Allah'ın ruhları, kendi varlığına şahit tuttuğu anda başlar ki bu dünya hayatı sayılmaz. Hz. Alî (K.V.) den nakl edilmiştir: «— İnsanlar uykudadır. öldükleri zaman uyanacaklardır..»

İşte ölülerin hayatları ve durumları bundan ibarettir: Kimi bir yerde kalır, kimi dilediği yerleri gezer, kimine sopa atılır, kimi de azaba uğratılır..

Kabir azabını isbat edecek sahih bir delil:

(Azabdan biri de) ateşdir ki onlar, sabah, akşam buna arz olunacaklar, kıyametin kopacağı gün de «Firavun hanedanını azabın en çetinine sokun» (denilecek.) (1)

---

(1) El-Mü'min: 46.

KIYAMET KOPARKEN NELER OLACAK?

«Sûr»un üfürülüşünden sonra, Cenab-ı Hak, kıyametin kopmasını murad ettiği zaman, Dağlar birbirine kaynaşcak, güneşin ziyası sönüp kapkara kesilecek, Denizler birbiriyle kaynaşmağa başlıyacak, Dağlar, gök âlemi gibi birbirine girecek, âlem yıkılıp gidecek, Yıldızlar bir tesbih dizisi gibi yerlerinden kopup dağılacak, Gök, gül yağı gibi eriyecek, değirmen dönüşünü andıran bir dönüşle dönecek.. Yer şeiddetli bir deprem halinde sallanmağa başlıaycak, kâh kapanacak, kâh açılacak, Allah bütün bütün feleklerin yerlerinden sökülüp dökülmesini emredecek..

Yedi kat yerler, yedi kat gökler, Kürsî ve sair canlı, cansız hiç bir varlık kalmıyacak...

Yer ve gök, sakinlerinden tamamen boşanacak.. Sonra Allah makama tecelli edip, yedi kat göleri sağına, yedi kat yerleri soluna alıp şöyle selenecek:

«— Ey dünya, ey alçak dünya! Hani sahiplerin, hani arkadaşların nerede?.. Hani cilvelerinle ümid verdiğin, geçici zevklerinde ahiretlerinden alıkoyduğun dostların nerede?..»

Daha sonra Ebedîliği ve sonsuz azameti ile kendi kendine öğünerek şöyle buyuracak: «Bugün hâkimiyet kimindir?..»

Cevap veren yok!... Sonra bu haykırışına yine kendi kendine şöyle cevap verecek: «— Bir olan, Kahhar olan Allah'ındır!..»

Bunu müteakiben, varlıkları şaşkına uğratacak, daha büyük bir iş yapacak: Bir parmağına (kudretine) yerleri, diğer bir parma,ına (kudretine) gökleri saracak, şiddetli bir sarstıktan sonra şöyle diyecek:

«Melik-i deyyân benim! Nerede benden gayri bir sürü şeylere tapan puperestler? Nerede bana şirk koşanlar .. Nerede benim ihsan ettiğim rızıkları yeyip de bana karşı nankörlük yapanlar? Nerede rızkımı na meşru yerlerde sarfedenler?..

Nerede cebbarlar? Nerede kendini beğenenler?.. Hani mülk kiminmiş şimdi?.»

Aradan böyle sessizce bir zaman geçer.. Arştan makama kadar hiç bir düşünen ve duyan canlı bir varlık yoktur..

Hurîler ve vildanlar, barındıkları cennette o an için sağır olmuş ve duymaz hale sokulmuştur..

Sonra Allah,Sakar adlı cehennemden bir kuyu açar. Ondan ateş alevleri yükselir her tarafı kuşatır. Atılmış yüne sarılır gibi tam ondört denize yayılır. Onlardan bir damla su bile kalmaz.. Yerler simsiyah kesilir, gökler erimiş bir bakır gibi kavruk zeytin yağı haline sokulur. O muazzam ateşin alevleri gök kubbesine saldırmak istediğinde Allah onu meneder ve geri püskürtür. Söner. Bir daha alev çıkmaz olur.

Bundan sonra Allah Arş Hazanelerinden bir hezâne'yi açar orada hayat denizi denilen bir deniz vardır.

O deniz, ölmüş ve kurumuş yerlere yağmur yağdırır ve yer canlanmağa yüz tutar. O kadar yağmur yağar ki suyu yerde kırk arşın kadar kabarır. Cisimler yeniden dirilmeğe yerden bitmeğe başlar.

Bir hadîs meâli:

«— İnsanlar, bel kemiğinden yaratılır, yine bel kemiğinden avdet edeceklerdir!» Başka bir rivayette «kişinin her tarafı eskir, bel kemiği eskimez, başlangıç ve dönüş noktası orasıdır..» olarak varit olmuştur..

O bel kemiği dediği şey, nohut kadar özü olmıyan bir kemiktir.

İşte kabirlerinden insanlar bir bakla gibi o kemikten bitecektir.. Hem de birbirlerine girmiş, kiminin arkası kiminin başında, kiminin başı da kiminin ayaklarında olduğu halde bitecekler. Çünkü o gün insanlar yerlerin alamadığı kadar çok olacaktır. İşte «Toprak, onlardan neleri (yeyip) eksilttiğini biz muhakkak bilmişizdir. Nezdimizde de (her şeyi) hıfz (ve tesbit) eden bir kitap vardır..» (1) âyetinin sırrı meydana çıkmış olacak..

Bu hususta (İhyâ) kitabımızda geniş malûmat verdik..

Neş'et -yerden dirilme işi- genç, yaşlı, kadın, erkek herkes ve her varlığın neş'eti tamamlanınca Allah arşın altından lâtif bir rüzgârın esmesini emr edecek.. Bunun üzerine yerler, hiç bir inişi yokuşu olmıyan dümdüz bir yer halini alacak.

Sonra Allah ilk defa İsrail Aleyhisselâmı diriltecek ve ona Beytil-mukaddeste bir yerden (sûr'a) üfürmesini emr edecek..

---

(1) Kaf Sûresi, âyet: 4.

SÛR NEDİR?

«Sûr», ondört dâiresi bulunan nurdan bir boynuzdur. Her bir dâirede Karada yaratılmışların ruhlarının adedince delik vardır. Bütün ruhlar arı uğultusu gibi bir ses çıkararak dirilecek, yerle gök arasını dolduracak, sonra her ruh kendi cesedine girecek.. Ondan sonra insan, hayvan, kuş ve her varlık dirilecek. (Birinci) «Sûr»a üfürülmüş (üfürülecek), artık Allah'ın diledikleri müstesna olmak üzere, gökler de kim var, yerde kim varsa hepsi düşüp ölmüştür. (ölecektir). Sonra ona bir daha üfürülmüştür (üfürülecektir). O anda görürsün ki (ölüler dirilip) ayakta bakınıp duruyorlar. (1) âyetinde belirtildiği gibi ayakta!...

Zecre-i Azime: Sayha, demektir. Nitekim Allah: «Fakat o bir tek haykırıştır. Ki o zaman onlar (görürsün ki) hemen (diri olarak) toprağın yüzündedirler.» (2) Buyurmuştur. âyette (Zecre) kelimesinin anlamı açıklanmıştır..

Essahire, alçak yer demektir. Herkes kabirden kalkınca, kabirleri üstünde alabildiğine düzlük, inişi yokuşu, bayırı olmıyan bir arazide, çırıl-çıplak şaşkın bir halde, gayet düşünceli bir durumda oturacaktır..

Bir hadîs meâli:

«— Çıplak ve sünnet olmamış bir vaziyette dirilecekler. Yalnız gurbette mü'min olarak ölüp de kefene sarılmamış kimseler, Cennetten kendilerine elbise verilip giydirilmiş bir halde dirilecekler. Şehit olarak ölenler de öyle giyinik olarak dirilecekler.»

---

(1) EZZÜMER: 68.
(2) En-Nâziat: 13, 14.

Bir de Peygamber Efendimizin Sünnetine sımsıkı sarılanlar, bir iğne deliği kadar bile ona İhanet etmiyenler giyinik olarak dirilecekler.

Bir hadîs meâli:

«— Ölülerinizi, iyice kefenleyin! Çünkü ümmetim, kefenleri ile dirilecektir.. Diğer ümmetler ise çıplak...» Bu hadîsi Ebu Süfyan müsned olarak rivayet etmiştir..

Yine bir hadîs meâli: «— Ölü, kendi elbisesi içinde dirilir..»

Bir adam ölürken, falan elbisemi getirin, demiş, dinlememişler onu iç çamaşırları ile gömmüşler. Sonra onu rüyada görüp de halini soranlara şu cevabı vermiş:

«— Sizden elbisemi istedim, vermediniz böylece benim böyle iç çamaşırımla baş başa kalmama sebep oldunuz. Onun için de çok üzgünüm..»

İKİ NEFHA (SÛR ÜFÜRÜMÜ) ARASINDA BEKLEME

O, ikinci bir ölümdür. Çünkü bu ölüm, insanları iç hislerden alıkoymuştur. Cismanî ölüm ise kişiyi zahirî hislerden alıkor.. Zira cürümler hareketi gerektirmektedir. Bu halde onlar, ne namaz kılarlar, ne oruç tutarlar, ne de ibadet ederler. Allah bir meleği bir Cusseye idhal etseydi mutlaka orada ikamet ederdi.. Çünkü O, kendi âleminde bir his sahibidir.

Ruh, basit bir cevherdir. Cesede girinci hayat ve hareketi düzenler.

Bilginler, iki nefha arasındaki süre hakkında ihtilâf ettiler.

Cumhura göre bu süre, kırk yıldır.

İlmine ve marifetine güvendiğim birinden dinlediğime göre bu süreyi Allah'dan başka hiç kimse bilemez..

O, bunun Rubûbiyet sırlarından biri olduğunu ileri sürdü..

Bazı istisnalar olabilir deyince atıldım şu soruyu sordum:

— Pekâlâ Peygamber Efendimizin «Kıyamet günü toprağın ilk diriltecek olduğu kişi benim.. Yalnız kardeşim Musa (Aleyhisselâm)ın arş sütununa yapışmış bir halde görünce (şaşacağım..) O, benden evvel mi dirildi yoksa O, Allah'ın müstesna kullarından mıdır, bilmiyorum..» sözünün anlamı nedir?

— Anladığımıza göre, bu hadîsin kapsamından cisim olmıyanlar hariç tutulur. Çünkü Musa'nın şimdiki durumu cisimsiz bir keyfiyet arz etmektedir, diye konuyu izah etti.

Ömer binil-Hattabın yanında, bu makamın dehşetinden bahs edilirken Kâ'p şöyle demiştir:

«— Bu yetmiş Peygamberin amelini işlemiş olsan dahi, Allah'ın istisna ettiği kullardan değilsen, onun dehşetinden kurtulamazsın, ey Hattab oğlu!»

(İşte kurtulacak olanlar) dördüncü makam ehlidir ki, Musa (Aleyhisselâm) da bunlardan biridir..

İstisna ettiği kulların durumu da bizce pek bilinmemektedir. Çünkü onlar duyacak his edecek olsalardı mutlaka Allah'ın «Bugün Hâkimiyet kimindir?» Sorusuna, «Ey Bir Olan ve Kahhar olan Allah, hâkimiyet senindir!» diye cevap verirlerdi..

KABİRDEN KALKIŞ

Her fert kabrinden kalkıp üzerine oturduğu zaman; kimi çıplak, kimi giyinik, kimi kapkara, kimi bembeyaz olacak.. Kimin de büyük bir lâmba gibi (Lüküs) nuru olacak, kiminin de nuru güneş gibi olacak...

Ne var ki, herkesin başı tam bin sene eğik olacak, ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini kestiremiyecek..

Nihayet herkesi mahşere sürecek olan batıdan uğultusu her tarafı kaplıyacak olan bir ateş doğacak..

İnsan, cin, hayvan -ehlî ve vahşisi dahil olarak- kuş bütün varlıkların başı o ateşi görünce korkudan daha da eğilecek, tir tir titreyecek..

Herkesi, dünyada işlemiş olduğu ameli tutacak ve ona:

— Haydi kalk, haydi mahşere, diyecek..

Ameli, salih olan kişi'ye, kendi ameli bir katır kılığına girecek, kiminin ameli merkep kılığına girecek, kiminin ameli de -bazan üzerinde taşıdığı, bazan da yere fırlatıp attığı- bir koç şeklini alacak..

Her birerlerine (ameli iyi olanlardan) her tarafı aydınlatan nur verilecek onun ışığı altında yürüyecekler. «Nurları önlerinde sağ taraflarında yürüyecektir» meâlindeki âyet bunu dile getirmektedir.

Sol taraflarında nur olmıyacaktır. Sol tarafları tamamen karanlık kaplıyacak, hiç kimse oraya bakamıyacaktır. Kâfirler, şüpheciler, o karanlıklar içinde kıvranıp duracaklardır. Mü'minler de onların o, içleri paralıyan hallerini görünce Allah'a hamd edecekler. Kendileri öyle feci durumlara maruz bırakılmadıkları için sevinecekler..

Mü'minlere bir cemile olması için. o gün Allah mü'minlere perdeyi aralıyacak Küffarın o meşum hallerini seyr ettirecektir.

Cennet ehline, nar ehlinin halini seyr ettirdiği gibi. Nitekim bir âyette:

Gözleri ehli cehennem tarafına çevrildiği zaman da: «Ey Rabbimiz bizi zalimler gurûhu ile beraber bulundurma» derler. (1)

Dört şey var ki ancak dört şeyle kıymeti bilinir:

Hayatın kıymeti ölümle, sıhhatin kıymeti hastalıkla, zenginliğin kıymeti fakirlikle, safanın kıymeti cefa ile takdir edilip bilinir..

Kimi insan da, ayakları ve elleri üzerinde yürüyecek, kimileri de bazan yanan ve bazan sönen bir nur ışığında -imanlarına göre- yürüyecekler.

Ba's (dirilme) günü, herkesin nuru, imanları miktarınca, atacak oldukları adımları hızı da amellerine göre olacaktır.

Resûlü Ekrem'e, nasıl dirileceklerini sordular, şöyle cevap verdiler:

«— Bir deveye bir kişi, bir deveye beş kişi, bir deveye on kişi bindirilmiş halde...»

Bu hadîsin anlamı (Allahu âlem) şöyle olsa gerek: İslâm dininde kader birliği yapmış insanlara, Allah acıyacak ve onlar için, amellerinde üstüne binecekleri deve yaratacak..

Bu amellerinin zayıf olmasından ileri gelmektedir. Bunu, bir örnek vermek suretiyle izah edelim:

Meselâ birkaç arkadaş bir olup yolculuğa çıkarlar. İçlerinden hiç biri, tek başına bir deve almağa gücü yetmez. İkisi veya üçü birleşip, kendilerini gidecekleri yere

---

(1) El-Araf: 47.

ulaştıracak bir deve satın alırlar. Ve münavebe ile o deveye binerek gidecekleri yere giderler.

İmdi sen de çalış ve ahirette yalnız başına binebileceğin bir deveyi hak et.

Takvaya erenlerin haline gelince:

Onların halini şu âyet ne güzel dile getirmektedir: «Müttakıyleri o çok esirgeyici (Allah) huzuruna (süvari elçiler gibi) toplayacağımız gün.» (1)

Resûlullah (S.A.V.) eshabına hitaben şöyle buyurdu:

— İsrail oğullarından bir adam var ki çok hayır işlediği için, sizinle beraber haşr olunacak..

— Ne yapardı, ey Allah'ın elçisi? diye sorduklarında şöyle cevap verdiler:

«— Babasından çok miktarda, kendisine mal kalmıştı. Bir bahçe satın alarak fakirler yararına vakf etti ve bu, Allah katında (ahirette) benim bostanım olacaktır, dedi. Ayrıca fakirlere birçok para da dağıttı. Ve bununla da ahirette kendime cariye satın alacağım, dedi.

Yolda, kâh yürüyen, kâh yerlere yuvarlanan bir amâ, gördü, dayanamadı ona da bir merkep satın aldı. İşte bu da ahirette benim binecek hayvanım olur. Nefsim yedi kudretinde olan Allah'a kasem ederim ki, şu anda sanki onu, arasatta binmem için, bana, eğerlenmiş bir vaziyette görüyorum... dedi.»

Bazı müfessirler : «Şimdi yüz üstü, düşe kalka yürümekte olan kimse mi daha çok hidayete erendir, yoksa doğru bir yol üzerinde düpedüz, (dimdik) yürüyen mi? (düşünün!)» (2) âyetinin tefsirinde, bunun, kıyamet günü, mü'minlerle kâfirlerin durumunu açıklayan bir misal olduğunu ileri sürmüşlerdir.. Nitekim Cenab-ı Hak «Müc-

---

(1) Meryem sûresi, âyet: 85.

(2) El-Mülk: 22.

rimleri yaya olarak cehenneme sevk ederiz..» buyurmuş ve günahkâr mücrimlerin orada yaya kalacaklarını açık açık anlatmıştır..

İşte bu, bazı müfessirlerin sözü ve görüşüdür. Kanaatımca, bu onların dedikleri gibi değildir. Çünkü Mücrimler kâh yüz üstü sürünerek, kâh ayakta yürüyeceklerdir. Binaenaleyh onların yorumu biraz uzak bir ihtimalden öteye geçmemektedir. Zira Kur'an'da varit olan bazı âyetlerde ayaklar da zikr edilmiştir...

Onlar (Kör, dilsiz, sağır) kelimelerinin bulunduğu âyeti de hatalı tefsir etmişlerdir. Yani onların tefsir ettikleri gibi büsbütün ahirette kör sağır ve dilsiz olmayacaklardır. Çünkü onlar ahiretin dehşet, vahşet ve fecaat dolu durumunu görecekler, duyacaklar, ve ağlayarak da dile getireceklerdir.

İyi yürüyemiyen, iyi duyamıyan veya konuşamıyan kimselere araplar, kör, sağır, ve dilsiz derler. Âyetten de bu anlam kasd edilmelidir, büsbütün körlük, sağırlık ve dilsizlik kasd edilmemelidir.. Çünkü onlar, yukarıda da arz ve beyan ettiğimiz gibi, bulutların parçalandığını, feleklerin yerinden kopup büyük bir hızla yere düştüğünü, göğün paramparça olduğunu, yıldızların tesbih dizisinin sökülüp dağılması gibi dağılıp gök yüzünden yere döküleceklerini göreceklerdir..

Kıyamet gününde ki dehşet ve yürek paralayıcı korkusunu şu âyet ne güzel anlatmıştır: «(peki) bu da mı sihir?! Yoksa (yine büyülendiniz de) görmüyor musunuz?!» (1)

Kıyametteki körlükten, zulmete boğulmak ve Allah'ı görememek kasd edilmiştir. Zira Allah'ın nuru, her tarafı aydınlatacaktır. Onların gözlerine perde çekildiği için göremiyeceklerdir..

---

(1) Et-Tûr: 15.

Gözleri gibi, kulakları da mühürlenmiştir onların: ne Allah'ın sözlerini ve ne de meleklerin haykırışını duyacak onlar?..

Artık Allah'ın (Size korku ve endişe, üzüntü ve keder yoktur. Siz ve eşleriniz hep birden cennete girin haydi!» sözünden de menedileceklerdir.

Onlar sanki birer dilsiz kesilmişlerdir. Bunu şu âyet ne güzel açıklar:

«Bu, hepsinin dillerinin tutulacağı bir gündür. Onlara izin de verilmeyecek ki özür dilesinler.» (1)

Kimi insanlarda, dünyada neye alışmış, neyi itiyad edinmiş ise onunla haşr olunacaklar. Ud ve sair çalgı âletlerini çalan ve bunları hiç yanlarından ayırmayan insanlar, yarın mahşerde onlarla dirilecekler ve onları sağ yanında gördüklerinde haydi gidin buradan siz bizi Allah'ı zikr etmekten, ona ibadet etmekten alıkoydunuz deyip kovduklarında onlar:

«— Hayır gitmem, çünkü ben senin arkadaşınım.. Allah aramızda hangimiz haklı, hangimiz haksız olduğunu bildirinceye kadar senden ayrılmam!.» diye direnecektir..

Sarhoş sarhoş olarak, Zurnacı zurnacı olarak haşr olunacaktır. Hülâsa herkes, kendisini Allah yolundan alıkoyan sıfatı ve işleri ile gelecektir, huzura...

Bir hadîs meâli:

«Şarap içen kimse, şarap fıçısı boynunda, kadeh de elinde olduğu halde haşr edilecektir. O, yeryüzündeki her leşten daha fena kokacaktır. Yanından geçen herkes ona lânet okuyacaktır.»

Haksızlığa uğrayan kimse, kıyamette hakkını alacaktır.

---

(1) El-Mürselât: 35, 36.

Sahih bir hadîsde varit olmuştur:

«— Allah yolunda öldürülen kişi (şehit) kıyamette yaralı bir halde gelecek, fakat üzerinden akan şeyin rengi kan, kokusu da misk olacaktır. Allah'ın huzurunda öyle duracaktır..»

MAHŞER HALKININ BİR ARAYA TOPLANMASI

Melekler, insan, cin, kuş ve diğer hayvanlar.. Hülâsa bütün mahşer halkını bir araya sevk edip topladıkları zaman, etraflarını, serapâ bembeyaz gümüşten olan ikinci bir yerdeki melekler kuşatacaklar.

Âlemlerin ardında bir halka halinde olacaklar...

Sayıları yeryüzü ahalisinin on misli fazla olacak..

Sonra Allah ikinci semadaki meleklere emredip, yirmi misli fazla olarak onlar da halka olacaklar..

Üçüncü semadaki melekler, otuz misli fazla olarak gelip halka olacaklar...

Dördüncü semanın melekleri de kırk misli fazla olarak gelip halka olacaklar, beşinci semanın melekleri de, elli misli fazla olarak gelip halka olacaklar. Sonra altıncı sema melekleri, altmış misli fazla olarak gelip halka olacaklar, yedinci semanın melekleri, yetmiş misli fazla bir halde gelip halka olacaklar..

O kadar kalabalık bir manzara arz edecek ki mahşer, herkes birbirine girecek, her taraf lebalep dolacak, hıncahınç olacak..

İnsanların kimi, kulaklara kadar, kimi, göğüse kadar, kimi boğaza kadar kan-ter içinde kalacaklar..

Kimisi de dizlerine kadar tere boğulacak, kimisi de hamamdaymış gibi terleyecek..

Kimisi de susuz kalacak..

Görüş ve söz sahipleri, kürsü sahipleri olandır. Dizlere kadar tere gark olanlar, boğulanlardır..

(İyi insanlara melekler): «Korkmayın, üzülmeyin!» diyecekler..

Fudayl bin İyaz gibi bazı âlimler, Meleklerin bu şefkatli seslenişine mazhar olacakların, çok ibadet eden kimselerin olduğunu açıklamışlardır.

Çünkü Cenab-ı Peygamber:

«— Günahına sıdk ile tevbe eden, günah işlememiş gibi afvu mağfur olur!» buyurmuştur..

Bu üç sınıf -eh-li rey, ve üzerlerine su serpilenler, bir de boğularak ölenler- kıyamette yüzleri beyaz olacak olanlardır.. Derece itibariyle bunların dûnünde olanların yüzleri ise siyah olacaktır.

Orada terleme ve sıkıntı nasıl olmasın ki, güneş bir mızrak boyu inmiş el atsan tutabilecek kadar, insanların üstüne çöreklenmiş!...

Selef âlimlerinden biri şöyle der:

«— Güneş, kıyamet günündeki şekliyle dünyaya doğacak olursa, bütün yerleri yakar, kavurur, dağları eritir, denizleri kurutur...»

İnsanlar oralarda dolaşırlarken orası, burası gibi olmayacak, yerler ve gökler, Kur'an'da anlatıldığı gibi değişik olacak..

Evet, insanlar mahşerde, dünyadakinden değişik bir manzara arz edecekler: burada gurur ve kibirlerinden yanlarına varılmayan mütekebbirler, orada zerre kadar ufalacaklar, küçülecekler, herkes çiğneyip geçecek onları..

Herkes susuzluktan kıvranırken kimi insanlar da olacak ki, berrak tertemiz buz gibi su içecekler. (Nasıl mı?) onlara sabi iken ölen çocukları cennetten su taşıyıp sunacaklar.

Selef âlimlerinden biri şöyle der:

Rüyamda kıyametin koptuğunu gördüm: herkes perişan bir vaziyette ana baba gününü yaşıyordu. Ben de fena halde susamış bekliyordum. Bir de baktım ki küçük çocuklar gelip insanları suluyorlar. Onlara seslendim:

«— Ne olur bana da bir yudum su veriniz» diye. İçlerinden biri:

— İçimizde, kendi öz evlâdınız var mı? dedi.

— Hayır!

— Öyleyse sana su yok, dediler..

Bu hadise de evliliğin ne kadar kıymetli bir şey olduğunu en güzel bir şekilde anlatmıyor mu, bizlere... Ancak su veren çocuklar hakkında bazı şartlar vardır ki biz onları (ihya) kitabımızda bir bir anlattık..

Bir gürûh insanlar da var ki bir göğe gelip, güneşin sıcağından onları kurtaracak. O insanlar da riyasız sadaka verenlerdir..

Mahşer halkı bu halde tam bin sene bekletilecekler.. Sonra korkunç bir ses duyulacak! Bu da Kur'an'ın sırlarındandır. Biz bunu da (İhya) kitabımızda anlattık.

Herkes o sese kulak kesilecek.. Korkacaklar... Bu sesi kıyamet azabını haber veren bir sesdir zannıyla ürkecekler... Bir de bakacaklar ki, Sekiz melek arşı omuzlamış geliyor.. Her meleğin attığı bir adım, tam yirmi bin senelik yolu alıyor.

Bölük bölük melekler geliyor, tesbih sesleri bütün afakı çınlatıyor, öylesine sesler ki akıllara durgunluk verir.

Nihayet, sırf bunun için yaratılan bir beyaz yere arşı yerleştirecekler.

Başlar eğilecek... Peygamberler bile tir tir titriyecek.. Ulema korkudan ne yapacağını bilmez hale gelecek...

Derken, güneşin ziyasını perdeleyecek ve hükümsüz kılacak büyük ve muazzam bir nur ortalığı aydınlatacak...

Allah, onlara hiç bir soru sormadan, onlar korkularından doğru Âdem Aleyhisselâma koşacaklar. Ve:

— Ey beşerin atası, görüyorsun, halimiz pek yaman, durumumuz oldukça perişan.. Ne olur Rabbimize söyle de biran evvel hesabımızı görsün, cennete gidecekler, cennete, ateşe atılacaklar da ateşe sevk edilsin.., Yeter ki buranın şu korkunç durumundan kurtulalım.

Sen ki Allah seni kendi eli ile (kudretiyle) yaratmış, melekleri sana secde ettirmiş, kendi ruhundan sana can vermiştir..

Ne olur bize merhamet etde şefaat et ve Rabbimiz biran evvel hesabımızı görsün her birerlerimizi bir bir yargılasın da nereye gönderecekse göndersin!..

— Bilyorsunuz ki ben yasak ağaçtan yedim ve bu yüzden Allah'a âsi oldum. Ona gitmek ve aracı olmaktan utanırım, ne olur mazur görün beni..

Şimdi siz, beşer neslinin ikinci atası olan Nuh'a (Aleyhisselâm) gidin, belki o size şefaat eder, diye tavsiyede bulunur. Bunun üzerine düşünmek ve bir karara varmak için tam bin sene beklerler. Sonra kalkıp Nuh (Aleyhisselâm)a giderler.

— Ey Nuh (Aleyhisselâm) sen, beşerin ikinci atası sayılırsın. Ne olur Rabbine söyle de biran evvel hesabımızı görsün, derler. Nuh (Aleyhisselâm):

— Biliyorsunuz ki ben Allah'a dua ettim ve bütün millet boğuldu, şimdi ikinci bir dilekte bulunmak için ona baş vurmaktan hayâ ederim. Durmayın doğru Allah'ın dostu olan İbrahim'e gidin. O önceden size müslüman ismini vermişti. Belki size o şefaat eder, deyip başından savar.

Durumu görüşmek üzere tam bin yıl beklerler ve nihayet İbrahim Aleyhisselâma gitmeğe karar verirler.

— Ey İbrahim, ey müslümanların babası, Allah seni kendine dost edinmiştir! Ne olur ona yalvar da bizlerin biran evvel işini görsün durumumuz belli olsun, diye yalvarırlar. İbrahim şu mukabelede bulunur:

— Ben İslâm uğrunda, sırf dini müdafaa etmek için üç kere yalan söyledim. Bu makamda Allah'dan böyle bir dilekte bulunamam, hayâ ederim. Hemen vakit gaip etmeden doğru Allah'ın kelimi olan Musa'ya gidin belki O, bir çare bulur, deyip onları Musa Aleyhisselâm'a yollar.. Yine durumu aralarında görüşmek üzere tam bin yıl beklerler ve nihayet Musa Aleyhisselâm'a gitmeye karar verirler.

— Ey Allah'ın kelimi Musa (Aleyhisselâm)! Bize şefaat et de biran evvel durumumuz belli olsun diye yalvarırlar, Musa da onlara, ben Allah'tan şimdiye kadar çok dileklerde bulundum. Afv ve mağfiret sahibi hiç şüphe yok ki odur. Daha fazla ricada bulunmam doğru bir hareket olmaz. Onun için siz doğru Allah'ın rûhu olan İsa'ya gidiniz, der.

Aralarında konuyu müzakere etmek üzere yine tam bin yıl beklerler, nihayet İsa Aleyhisselâm'a gidip durumu anlatırlar,

Ona:

— Sen Allah'ın ruhu ve kelimesisin! Allah sana dünya ve ahirette şerefli kulum demiştir. Ne olur Rabbine yalvar da durumumuz biran evvel belli olsun.. diye yalvarırlar: İsa (Aleyhisselâm) şu mukabelede bulunur:

— Biliyorsunuz ki, kavmim beni ve annemi mabut ittihaz ettiler. Kendisine ortak koşuluna ve kendisiyle birlikte ibadet edilen biri, nasıl kalkar da şefaatta bulunabilir. İçinizde bir yiğit bulunsa, onun da para dolu bir

kesesi olsa ve o kesenin ağzı mühürlenmiş olsa o mührü almadan kesenin içine nüfuz edip parayı elde edebilir mi? diye sorunca «Hayır!» diyecekler. Öyleyse Peygamberlerin seyyidi ve Resûllerin hatemi olan arap kardeşim Muhammede (S.A.V.) gidin.

Şefaat hazinesi ondadır. Ümmetine şefaatini saklamıştır: Kavmi ona işkence yaptı: alnını yardılar, dişini kırdılar da o yine kavmine hidayet talep etti (beddua etmedi) gidin şefaati ondan isteyin mutlaka işinizi görecektir.

Peygamber Aleyhisselâmın fazilet ve kemalatı hakkında o kadar bilgi edinecekler ki, kulakları ve yürekleri biran evvel ona gitmek arzu ve şevkiyle dolacak..

Nihayet onun minberinin yanına gelip boyun eğecekler ve:

— Sen Allah'ın sevgilisisin! Sevgilinin sevgiliye sözü geçer. Ne olur bize şefaat eyle de biran evvel durumumuz belli olsun.. Önce Âdeme gittik o bizi Nuh'a havale etti, Nuh'a gittik, İbrahime gittik, Musaya, ona gittik, İsaya (Allah'ın selâmı üzerlerine olsun!) o da, size havale etti. Şimdi senden başka gidecek baş vuracak kimsemiz kalmadı. Ne olur bizleri boş çevirme!.. Diyecekler.. Peygamber (S.A.V.) şu karşılığı verecek:

«— Evet o pâye bana mahsustur.. Allah o pâyeyi kullarından istediğine ve hoşlanıp razı olduğuna verir..»

Bunu söyler söylemez doğru Celâl çardaklarına koşar, huzura kabul edilmesi için izin ister, kendisine gereken izin verilir. Arşa girer, secdeye kapanır. Secdesinde tam bin yıl bekler. O ana kadar hiç kimsenin yapamadığı söyliyemediği hamd sözleri ile Allah'a hamd ve senada bulunur. Bazı ariflere göre, O hamd kelimelerini Allah mahlûkatı yaratma işinden fariğ olduktan sonra kendi nefsine kullanmıştır..

Peygamber şefaat dilerken, mahşer halkının durumu yürekler acısıdır!.. Hepsi dünyada cimrilikleri yüzünden veremedikleri şeylerin sıkıntısını çekmektedirler...

Devesinin zekâtını vermeyen. Bir dağ kadar büyük ve çirkin homurtular çıkaran bir deveyi omuzlarına almış bekleyecek..

Sığırın zekâtını vermeyenler ise, sığırlarını omuzlarına yükletilmiş, kan-ter içinde bekletilmekte..

Tarım mahsulünün zekâtlarını vermiyenlerin sırtına çuval çuval tahıl yükletilip bekletilmekte..

Paranın zekâtını vermeyenlere de o paralar birer ejderha olmuş boynuna dolanmış feci bir şekilde bekletilmekte..

Bu ağır yükler altında inim inim inliyen kişiler bağıracaklar:

— Nedir bu çektiklerimiz? Neden bu kadar ağır işkencelere tabi tutuluyoruz? diye.. Meleklerin cevabı kesindir :

İşte bunlar, zekâtla—rını kıyıp da veremediğiniz mallarınızdır!..

«Onların cimrilik ettikleri şey, kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır.» (1) ayeti bu gerçeği ne güzel dile getirmektedir!..

Kimilerinin de fercleri (avret mahalleri) şişmiş, durmaz, etrafı ve komşuları rahatsız edecek fena kokular saçarak irin akıtacaklar.

Bir kısım insanlar da ateşden yükselen ağaçlara asılacaklar, diğer bir güruh da dilleri göğüslerine kadar uzamış bir şekilde işkence görecekler.

Zaniler, lutîler bir de yalancılardır, bunlar...

---

(1) Al-i İmran: 180.

Diğ,er bir kısım insanların da karınları dağlar kadar büyüyüp şişecek işte bunlarda riba yiyenlerdir..

İşte günah kendi çirkin cehresini, sahibinde gösterecektir...

Celil (Celle Celâluh) sesleniyor:

— Kaldır başını ey Muhammed! Dile benden dileğin kabul olunacak..

Şefaat et, sana şefaat makamını verdim!..

— Yarab! Şu uzun zamandanberi bekleşen kullarının hesabını gör herkes günahını itiraf ediyor..

«— Evet ya Muhammed!...»

Ondan sonra Allah Cennete emredecek, Cennet, beşyüz senelik mesafedenmiş gibi kokusu his edilen bir meltemle yaklaşıp gelecek.. Kavrulan, kalpler soğuyacak, sıcaktan bunalan ruhlar rahat bir nefes alacak.. Yalnız amelleri çirkin olanlar bundan mahrum kalacak. Arşın yanında durması emredilecek Cennete..

Sonra emredilip Cehennem getirilecek. Etrafa korku ve dehşet saçacak..

Kendisini getirenlere:

— Allah benimle kime azab edecek? Biliyor musunuz diye soracak.

— Hayır, Allah seninle ancak asilerden intikam alacak, sen zaten onlar için yaratıldın! Diye mukabele edecekler..

Sonra her bir yularda yetmiş bin halka bulunan bir gemle üzerinde yetmiş bin zebani olduğu halde, dört ayak üzere gelecek.

O zebanilerden bir tanesine, dağları parçalaması emredilse hemen parçalar..

Cehennem büyük sesler çıkararak Zebanilerin elinden kurtulup arasat meydanındaki halkın üzerine hücum edecek Bağırmağa, çağırmağa sağa sola saldırmaya kalkar, her-

kes, sus-pus olmuş; dehşetli bir korku içlerini kemirmiş bir halde, ne yapacaklarını, nasıl hareket edeceklerini kestiremezler.. Herkes korkudan iki büklüm olmuş..

Peygamber bile aynı korku içinde... İbrahim, Musa, İsa korkularından arşa yapışmış duruyorlar. Biri Kurban yapmağa razı olduğu oğlunu, diğeri kardeşi Harunu öbürü annesi Meryemi unutmuş, her biri aman yarabbi kurtar beni, kendimden başkasını düşünemiyorum, diye yalvaracak..

(Acaba Hazreti Muhammed de aynı durumda mı olacak?)

Hayır!

O, onlar gibi kendi nefsini istemeyecek..

«Ümmetim, ümetim!..». «Kurtar ümmetimi, kurtar ümmetimi! Allahım!» diye haykıracak..

O anda durum çok daha başka: Kimsenin dizleri tutmuyor, herkes dizi üzere çökmüş oturuyor: «Ve sen (habîbim) her ümmeti diz çökmüş bir halde göreceksin. Her ümmet kitabı (nın başı) na çağrılacak.» (1) ayeti ne de güzel canlandırıyor o hazin manzarayı...

Öbür yandan Cehennem kudurmuş, nerede ise, öfkesinden çatlayıp ikiye bölünecek: «Öfkesinden hemen hemen çatlıyacak gibi olur o..» (2)

Böyle kuduran cehennemin yularından, Peygamberimiz tutar ve onu haydi dön geriye, hemde perişan bir vaziyette kahrolurmuşcasına döneceksin, ne duruyorsun, gitsene! der. Cehennem:

— Ya Muhammed bırak beni, yoluma mani olma diyecek ama arş çardaklarından gelen bir ses duyulacak:

---

(1) El-Câsiye: 28.

(2) El-Mülk: 8.

«Onu dinle! Ona boyun eğ!» bunun üzerine Cehennem oradan çekilecek..

Arasat ehlinin korkusu, endişesi biraz olsun hafifleşecek. Böylece:

« Seni ancak alemlere rahmet olarak gönderdik..» ayetinin sırrı zahir olacak..

İşte oracıkta mizan kurulmuş duruyor.. Sağ keffesi nurdan, sol keffesi zulmetten olan bir mizan...

Daha sonra Allah Cemalini gösterecek. Mahşer halkı ona tazim ederek hemen secdeye kapanacaklar. Kâfirler müstesna. Onların belleri demir kesmiştir.. Eğilemezler, bir türlü secdeye varamazlar...

«(Hatırlaki o gün) baldır (lar) ın açılacağı, kendilerinin secdeye davet edileceği bir gündür.. Fakat (buna) güç yetiremiyeceklerdir. (1)

Buharî bu ayetin tefsirinde, Allah bekçisi (sallallahu aleyhi veselleme) isnad ederek şöyle demiştir:

«—Allah kıyamet günü kendisini gösterecek.. Erkek dişi herkes ona secde edecek..»

Hadisi yorumlamaktan korktum, bunu inkâr edenlerden de yüz çevirdim..

Mizanın ne şekilde olduğunu anlatmaktan da çekindim.. Onu, dünya ölçü ve tartılarına benzetenlerin fikirlerini de tezyif edip çürüttüm..

Çünkü hasenât (iyilikler, sevablar) seyyiat(kötülükler, günahlar) birer arazdırlar. Arazlar ancak melekûtî mizanlarla ölçülebilir. Bu sebeble bunu dünya dili ile anlatmadım.

Bütün arasat halkı secdede iken, Allah, herkesin, uzak ve yakında bulunan herkesin duyabileceği bir sesle seslenir:

---

(1) El-Kâlem: 42.

«— Melik Benim! Deyyân benim!..»

İmam Buharînin rivayetine göre kayıd şöyledir:

«— Zalimin zulmü bana dokunamaz, dokunmağa yeltendiği an helak ederim!.»

Sonra hayvanların davasına bakar: Boynuzsuz koyunun hakkını, boynuzludan alır.. Vahşi hayvanlar ve her türlü kuşların da hesabı görülür.

Onları muhakeme ettikten sonra:

«— Haydi toprak olun!» diye emreder ve hepsi toprak olurlar..

Bunları görünce, kâfirler de toprak olmak temennisinde bulunurlar, ancak istekleri kabul edilmez..

Sonra yine Canib-i İlâhi'den bir ses yükselir:

«— Nerde Levh-ı Mahfuz?!.

— Buradayım!! der ve haşmetle meydana çıkar. Kadir-i mutlâk ona:

— Tevrat, İncil, Kur'andan sana yazdıklarım ne oldu? Diye sorar. Şöyle cevab verir:

— Ruhul-emin (Cebrail) alıp götürdü onları... Bir ses: Çağırın Cebraili!

Cebrail büyük bir korku, tahammül edilmez bir ürkeklikle gelir, dizleri tutmaz bir halde huzura çıkar.. Allah ona:

— Levh-ı Mahfuz, Kelâmımı ondan alıp götürdüğünü iddia ediyor, doğrumu söyledikleri, diye sordu.

— Evet yarabbi!

— Pekâlâ, ne yaptın onları

«Tevratı Musa(ya, İncili İsya'ya, Furkanı Muhammed (Allahın selâmı üzerlerine olsun!) e götürüp teslim ettim.. Her Peygambere kitabını ulaştırdım. Suhuf ehline de suhuflarını verdim..

Bir ses Nuh (aleyhisselamı) çağırıyor...

Nuh aleyhisselam, her tarafı titriyerek getiriliyor huzura..

Allah ona soruyor:

— Ey Nuh, Cebrail, senin kendisine kitab verilen peygamberlerden olduğunu iddia ediyor, doğru mu

— Evet yarabbi!

— Pekâlâ milletini yola getirebildin mi bari?

— Hayır.. Onları gece gündüz doğru yola davet ettim. Bir türlü yola gelmediler. Ben çağırdıkça onlar yüz çevirip uzaklaştılar. Bütün gayretlerime rağmen onları yola getiremedim..

«Ey Nuh Kavmi!» diye bir nida.. Hepisi hemen getirilirler.. Allah onlara.

— Nuh, sizlere tebligat yaptığını iddia ediyor, doğru mu? Diye soracak..

Fakat onlar inkâr edecekler. Bunun üzerine Nuha (aleyhisselâm) kavmin tebligatta bulunduğunu inkâr ediyor, elinde bir şahidin var mıdır Diye sorduğunda «evet, Muhammed ve onun ümmeti benim şahidimdir» diyecek, Bunun üzerine cihanın serveri, kâinatın rehberi Peygamberler peygamberi Hazreti Muhammed Mustafa Ümmeti ile birlikte huzura çağırılacaklar. Allah,

«Ey Muhammed, Nuh Resulüm, İlâhi emirleri ve nehiyleri kavmine tebliğ ettiğine dair sizleri şahid gösteriyor. Şehadette bulunur musunuz?» diye soracak.

Peygamber Muhammed (S.A.V.) evet! Diyecek ve Kurandan bu hususla alâkalı olan sûreyi okuyacak.. Bu uzun muhakemeden sonra Nûh kavmi haksız çıkarılır ve Allah onlara, siz azabı hak ettiniz, her kâfir hakkında olduğu gibi, sizin hakkınızda da azab kelimesi sabit olmuştur, der, emreder, amelleri tartılmadan, yaptıkları bir bir hesab edilmeden doğru cehennemin derinliklerine atılırlar.

Sonra Allah seslenir:

— Ad nerede? Diye.. Hûd kavmi, Nuh'un kavmi gibi muamele görür ve yine Peygamber Ümmetiyle birlikte şahit gösterilir. Muhammed (S.A.V.) onlarla ilgili ayeti okuduktan sonra derhal cehenneme atılırlar..

Sonra Salih peygamber kavmi ile birlikte çağırılır, onun kavmi de inkâra kalkışınca, Peygamberimiz şahit gösterilir ve onlarla ilgili ayeti okur, bunu takiben de doğru cehenneme atılırlar..

Sonra sırasıyla bütün peygamberler, kavimleri ile birlikte davet edilir, hesaba çekilir ve hükümleri verilir. Kur'an-ı Kerim bunlardan haber vermiş ve bizlere gayet açık olarak bilgi vermiştir: «Nuh kavmini de(evet) peygamberleri tekzip ettikleri vakit biz onları da (tufan ile) boğduk ve kendilerini insanlara bir ibret yaptık. Biz zalimler için (daima) acıklı bir azap hazırlamışızdır.

Ad'ı da, Semud'u da, (Ress eshabı) nı da ve bunların arasında (geçen) bir çok nesilleri de (helâk ettik) (1).

İşte bu ayetlerde, (Yarıh, Mârih, Duh, Esr(gibi azgın kavimlere işaret vardır..

Bundan sonra sıra, Eshab-ı Ress, Tubbe ve İbrahim kavimlerine gelir..

Onlara, mizan kurulmaz, hesabları görülmez, doğru cehenneme atılırlar. Onlar Allahı görmekten de mahrum kalacaklardır..

Tercuman vasıtasiyle görüşülecektir onlarla.. Zira Allahın cemalini gören, Allaha konuşan kimse asla azaba uğramaz..

Bundan sonra sıra Musa aleyhisselâma gelir.. Onu çağırırlar. Fırtınalı günde düşen bir yaprak gibi huzura gelir. Cenab-ı Hak ona:

---

(1) El-Furkan: 37, 38.

— Ey Musa Cebrail sana Risâliyei Tevratı teblig ettiğini iddia ediyor doğrumu? Diye soracak. Musa (aleyhisselâm)

— Evet!

— Öyleyse sana vahiy olunanı oku! Bunun üzerine Minbere çıkar, okumağa başlar.. Tevrattan öyle parçalar okur ki, Ahbar (Yahudi alimleri) sanki onu hiç duymamış gibi sanacaklar.. Bir ses: «Ey Davud!»

Davut aleyhisselâm büyük bir korku içinde huzura gelir, Allah ona:

— Ey Davut! Cebrail sana Zebûru tebliğ ettiğini söylüyor. Doğrumu söylüyor? Diye soracak. Davut:

— Evet yarabbi!

— Öyleyse dön minberine de sana vahiy olunanı oku, der.

Bunun üzerine Davud minbere çıkar, mahşer halkını vecde getirecek bir sesle-ismi üstünde Davudî bir sesle okumağa başlar..

Sahihde varit olmuştur:

«— O, ehli Cennetin mezamiri sahibidir..» O kadar güzel ve tiz bir sesle okuyacak ki, sesi tâ Sekine Tabutunun önünden duyulacak..

Bir adam onun sesini duyunca safları yara yara doğru Davud'un yanına gider, yakasına yapışır. Bu Zebûr kitabı sana öğüt vermedimi de bana kötülük düşünmüştün! der ve mahşer halkının huzurunda rezil eder. Yakasından yapışır doğru Allahın huzuruna götürür ve şöyle der:

— Allahım bu, beni kasden harbe gönderdi ve beni öldürttü, sonra da kendisinin doksan dokuz zevcesi olduğu halde - benim hanımımı aldı. Şimdi bundan dâvacıyım, hakkımı istiyorum..

Celil (Celle Celâluh) Davuda döner ve:

— Bu adam doğru mu söylüyor ey Davud, diye so-

rar. Utancından başını eğer, yere bakar ve itiraf eder de şöyle der:

— Evet Yarab! — Davud aleyhisselâm korktuğu zaman başını eğerdi, bir şeyi umduğunda ise başını yukarıya kaldırırdı..

Allah, adama:

Onun yerine, sana cennetten köşkler, seninkinden daha güzel kadınlar vereceğim, der adam da. «Razı oldum, davadan vaz geçtim» diye mukabele eder.

Davud aleyhisselâma da:

«— Haydi git, bağışladım, seni..» diyerek lutf ve ihsanda bulunur.. (1)

Çünkü ikram ettiği kimseleri bağışlamak Allahın afv-kereminin büyüklüğündendir..

Sonra Davud (aleyhisselama):

— Haydi, minbere çık da Zebûrdan geri kalan kısmını oku! Diye emreder, oda çıkar, okur, İsrail oğulları, bir kısmı müminlerle, diğer bir kısmı da mücrimlerle olmak üzere ikiye bölünürler...

Sıra İsa aleyhisselâma gelir. O çağırılır. Allah ona:

«— Sen, beni ve annemi mabût ittihaz edin, dedin mi?», diye soracak. İsa (aleyhisselâm):

— Allahım, seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Ben, ancak gerçek ne ise onu söyledim. Şayet böyle bir şey söylemişsem muhakkak ki sen bilirsin!

Zira sen benim içimde ne var hepisine vakıfsın. Ben senin nefsindekini bilemem.. Şüphe yok ki, Sen Gaipleri çok iyi bilensin! Bunun üzerine Allah tebessüm ederek şöyle der :

---

(1) Bu Hikâye İsrailiyattandır. Bunu okurken dikkatli olmak gerekir.. **(Mütercim)**

«— İşte bugün, doğru ve dürüst olmaları kendilerine menfaat sağlıyacak sadıkların günüdür! Doğru söyledin ey İsa! Haydi git minberine çık ve Cibril-emin'in sana getirmiş olduğu İncili oku!»

İsa aleyhisselâm minbere çıkar ve İncili okumağa başlar. O kadar güzel okur ki herkesin başı yukarıya kalkar ve onu vecd içinde dinlemeye koyulur.

Ruhbanları şaşkına uğrarlar. Çünkü onlar, o anakadar bu kadar güzel bir ses ve parçalar duymamışlardır.. Bundan sonra, Mümin ve Kâfir olarak onlarında (kavmi-nin'de) ikiye bölündüğü tezahür eder..

Bir ses daha:

«— Muhammed (S.A.V.) Nerde?«.» derhal Muhammed aleyhisselâm gelir ve.

— «Burdayım Yarab!» diye cevab verir. Allah Ona:

— Ya Muhammed (S.A.V.) Cebrail sana, Kur'an-ı Kerimi tebliğ ettiğini iddia ediyor, doğru mu söylüyor?..

— Evet! Yarabbi doğru söylüyor..

— Öyleyse hadi makamına git de okumağa başla! Bu emir üzerine İki cihan serveri makamına çıkarak Kur'an-ı Kerimi okumağa başlarlar.

Müjde âyetlerini okurken, Takvaya erenler, sevinmeğe ve yüzleri mutluluklar içinde gülmeğe, Cennete biran evvel gitmek için sabırsızlanmağa başlarlar..

Azab ayetlerini okurken, Mücrimler üzülürler, yüzleri büyük bir korku ve telâş içinde renkten renge girer. Cehenneme girmek üzüntüsü içinde yüzleri ve yürekleri burkulur durur!..

Peygamberler ve ümmetleri böyle çetin bir sual ve hesaba maruz kalacaklarına dair delil isterseniz, işte ayet:

«Kendilerine (peygamber) gönderilenlere de mutlaka

soracağız, onlara gönderilen (peygamber) lere de her halde soracağız..» (1)

Bir ayet daha: «O günde ki Allah bütün peygamberleri toplayıp da:» size verilen cevab nedir? Diyecek, onlar da: «Bizim hiç bir bilgimiz yok. Şüphesiz kaypları hakkıyle bilen sensin, sen» diyeceklerdir. (2)

(El-ihyâ) kitabımızda da tafsilâtiyle anlattığımız gibi birinci kavil daha evlâdır. Çünkü peygamberler derece bakımından birbirlerinden farklı ve üstündürler.. Mesela, Mesih aleyhisselâm onların büyüklerindendir. Çünkü O, Allahın ruhu ve kelimesidir...

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Kur'an okuduğu zaman, Ümmeti sanki o ana kadar hiç bir şey duymamış gibi hissedecekler kendilerini.

El-Esmaî'ye dediler ki:

—Sen, Allahın kitabını en iyi ezberliyenlerden olduğunu iddia ediyorsun, ne mutlu sana!

— Kıyamette Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu okuduğu zaman sanki hiç bir şey duymamış ve bilmemiş gibi olacağıma şüpheniz olmasın, Ey kardeşim oğlu! Diye mukabelede bulunmuştur..

Her peygamberin kitab okuması sona erdikten sonra çardaklardan şu yolda bir ses duyulacak: «Ey günahkârlar bugün siz (bir tarafa) ayrılın!» (3)

Bu hitabın şiddetinden meydanı arasat büyük bir deprem geçirecek. Herkes korku ve dehşetlerinden bir birine girecek..

Bakıyorsun ki, melekler Cinlere karışmış, Cinler de

(1) El-Araf: 6.
(2) El-Maide: 109.
(3) Yasin sûresi, âyet: 59.

insanlara karışmış, tam bir keşmekeşlik hüküm sürüyor meydan-ı arasatta...

Bunu müteakiben bir ses daha yükselir:

«— Ey Âdem hadi evlâdlarından Cehenneme yolla!

— Ne kadarını yarabbi!

— Her binden, doksan dokuzunu Cehenneme, birini de Cennete yolla!

Bu emir üzerine Adem aleyhisselâm, Cehennemlikleri; İnkârcılar, gâfiller, fâsıklardan ayıklamağa başlıyacak. O kadar ayıklayacak ki, Rabbin avucu kadar bir şey kalacak meydan da. Nitekim Sıddîk şöyle demiştir: «Rabbin avuçlarından bir avuç kadar bir şey...»

Baş Şeytan da kendisi dahil, şeytanları cehenneme ayıracak..

Onlardan bazılarına mizan kayıverir de kötülükleri iyiliklerinde fazla gelir..

Şeraiatın tebliğ edildiği herkes için mizan kurulacak.. Ayrılıp helâk olacaklarını anlayınca:

— Âdem bize haksızlık yapmıştır. Zebanîlerin yakamızdan yapışıp bizi sürüklemeleri hep onun yüzünden oldu, diyecekler.. Onların bu haksız söylentilerini Allah şu hitabı ile susturacaktır:

«Bugün Zulüm yok! Şüphesiz Allah Hesabı Süratli olandır!»

Onlara doğu ile batı arasını ihata edecek kadar büyük bir kitab çıkarılacak.

Büyük, küçük, bütün günâhlar bir bir sayılarak toplanıp içine yazılan kitab...

Bu nasıl olmasın ki, yaratıkların işledikleri iyi veya kötü şeyler, saati saatine, kelimesi kelimesine yazılıp halık-ı Azam'a sunulmaktadır... O da Kiram-ı Berere'ye emredip onları yazdırmaktadır..

«Şüphe yok ki neler yapıyor idi iseniz biz (hepsini meleklere) yazdırıyorduk..» (1)

Sonra herkes bir bir çağrılıp hesaba çekilecek. Eller, ayaklar tanıklık yapmağa başlıyacak: «O günde ki Aleyhlerine kendi dilleri, kendi ayakları, onların neler yapa geldiklerine şahitlik edecektir.» (2)

Haberde varit olmuştur:

«Onlardan biri, Allahın huzurunda durdurulup Allah soracak:

Ey kötü kul Mücrim ve asî oldun!

— Yapmadım, yarabbî!

— Aleyhine delillerim var denir ve melekler şahit olarak getirilir..

«— Bunlar yalan söylüyor», diyecek olan kul'un ağzı mühürlenir, azaları konuşmağa başlar. — Yukarıda serdettiğimiz ayet buna bir delil teşkil etmektedir. — Ondan sonra bütün azaları (Organları) onun aleyhinde tanıklık yaparlar. Daha sonra da Cehenneme girmesi emredilir.

Bu defa da organlarını kınamağa başlar. Fakat Organları..

«— Bu, bizim ihtiyarımızla olmamıştır. Her şeyi konuşturan Allah, bugün de bizleri konuşturmuştur, diyerek onu sustururlar..»

Ondan sonra Cehenneme atılmak üzere doğru zebânîlerin ellerine teslim edilir, ağlamağa ve çığlıklar koparmağa başlar, (amma, dinleyen yok, nedâmet ve pişmanlık tabii ki ogün faide vermeyecektir!..»

Müminlere gelince:

Onların etrafını Rahmet ve müjde melekleri alarak:

«— Korkmayın, üzülmeyin, büyük mükâfatlar sizleri

(1) El-Casiye: 29.

(2) En-Nûr: 24.

beklemektedir, sonsuz mutluluğa kavuşacaksınız. İşte size vad edilen mutlu gün bugündür!..» derler..

BÜYÜK KORKU

Büyük korku dört yerdedir:

1 — Sûr öfürülünce,

2 — Cehennem, zebanîlerin elinden kurtulup, arasat halkına saldırdığı dem,

3 — Diriliş anı,

4 — Asilerin zebanîlere teslim edildikleri dem...

Herkesin hesabı görülüp cehenneme gidecekler yerlerine yerleştirildikten sonra arasat meydanında, mümin, müslim, sıddık, şehid, salih, ârif mürsel kişilerden başka hiç bir fert kalmadığı zaman Allah onlara şöyle seslenecek:

— Rabbiniz kimdir?

— Allah...

— Onu tanıyor musunuz?..

— Evet!

Bundan sonra Arşın sol tarafından yedi kat denizleri baş parmağıyla örtecek kadar büyük bir melek onlara görünüp ben sizin rabbinizim diyecek..

— Hayır, Sen bizim rabbimiz değilsin, diye mukabele edecekler..

Bu sefer, arşın sağ tarafından baş parmağı ile ondört denizi biranda örtebilecek kadar büyük bir melek görünüp..

— Ben sizin Rabbinizim, diyecek.. Fakat onlar, ondan da ötekisi gibi rablerine sığınacaklar..

Allah'ın cemalini görmek için sabırsızlanan O seçkin

müminlere, Allah bildikleri, duydukları, öğrendikleri şekilde tecelli edecek.

Ve onlara tebessüm edecek.. Hepisi onu görünce tazim maksadıyla secdeye kapanacaklar.. Allah onlara:

«— Hoş geldiniz, deyip onları alacak, sıratı geçirip doğru cennete iletecek..

Sıratı sırasıyla şunlar geçecekler:

Kendisine kitab verilen peygamberler, peygamberler, sıddîklar, muhsinler, şehitler, müminler, arifler...

Ondan sonra müminler şu şekil sınıflanacaklar: Yüzü üstü sürünenler, ârafda mahbûs kalanlar, imanın tamamından mahrum kalanlar, sırat (köprüsünü) tam yüz senede geçebilenler.. Sırat köprüsünü tam bin yılda geçebilenler..

Bununla beraber Rabbini görenlerden hiç bir ferd ateşde yanmıyacaktır..

Muslim, mümin, muhsin gibi seçkin zümreye gelince:

Bunların her birerlerinin makamını (İstidrac) adlı eserimizde anlattık..

Onlar kurtulanlardandır..

Açlık, susuzluk, yorgunluktan ciğerleri parça parça olacak, doğru, Kâseleri gökteki yıldızlar kadar çok olan, suyu kevser nehrinden olan, uzunluğu İlya'dan San'aya kadar, genişliği de Adenden Yesribe kadar olan bir havuzdan kana kana su içecekler, yorgunluklarını giderecekler...

Böylece Resûlüllâh (sellellahu aleyhi vesellemin Minberim. Havzımın üstündedir!) sözünün sırrı zahir olacak..

Bundan mahrum olanlara gelince:

Bunlar sırat köprüsü başında, günahlarına göre bekliyecekler:

Çünkü nice abdest alanlar var ki, abdestini doğru almamıştır, nice namaz kılanlar var ki namazlarını, adet yerini bulsun diye kılmışlardır!..

Yani huzu ve huşusuz namaz kılmışlardır...

Namazı, önünden bir karınca geçse bile ona bakacak kadar duygusuz ve laubali şekilde kılanlar, mutlu olabilirler mi hiç?..)

Arifler öyle mi ya?: Namaz dahilinde, onların elleri, ayakları kesilse bile, Allahdan korkularından bir santim bile kımıldayamazlar..

Emirlerin birinin yanında bulunan kimse, meclisin huzur ve ahengini bozmamak için, kendisini bir akrep soktuğu zaman kımıldayamıyor da nasıl olurda Kâinatın Halıkının azameti, heybeti ve Ceberutî karşısında ilgisiz kalabilir?.. Kımıldayıp sağa sola bakabilir?..

Zalim olan kişi, yarın kıyamette Allahın huzuruna çağrılıp sorulacak:

Mazlum yakasına yapışıp ondan davacı olacak.. İllede bundan hakkımı isterim diye tutturacak..

Mazluma şu tarafa bakar mısınız, diye bir ses duyulacak. Birde ne görsün, muazzam bir köşk bütün güzelliği ile önünde duruyor.. Yine bir ses:

— Bunu satın almak ister misin?

— Param yok ki!..

— Senden para isteyen yok ki... Senden sadece şu zalim kardeşinden davacı olmamanı, ona hakkını helâl etmeni istedik.

— Tamam, kabul ettim, Allahım diyecektir, mazlum...

İşte bu Allahın, kendisini tanıyan zalimlere lutf ettiği bir kolaylıktır.

Allah: «Allah daima kendine dönenleri (ve çok tevbe edenleri) cidden yarlığayıcıdır.» (1) buyurmuştur.

Ayetteki, (Kendisine denenleri) nin mânası, günahdan vaz geçip bir daha avdet etmiyenler, demektir.

---

(1) İsra sûresi, âyet: 25.

Devvâb, Davud aleyhiselâma olduğu gibi, bir çok peygamberlere de tesmiye edilmiştir.

ARASAT EHLİNİN ÇAĞRILIŞ ŞEKLİ VE BU KONUDA Kİ GÖRÜŞ AYRILIKLARININ İZAHI

Sahih bir hadisde varit olduğuna göre, ilk defa kan-cinayetler-hakkında dâva görülecektir.

Mükâfatları ilk verilenler ise, dünyada iken göz nimetinden mahrum kalanlardır..

Evet, kıyamet günü ilk defa âmâlar çağrılıp, herkesten önce sizin dâvanıza bakmak gerekir. Çünkü siz buna en çok lâyık olansınız, denecek kendilerine..

Allah onlardan hayâ edip onlara:

Sağ tarafa gidin, diyecek..

Onlar için bir sancak dikilecek ve bu sancak Şuayp aleyhisselâmın eline verilip onlara Lider olacak..

Ondan sonra sayısız nur melekleri gelip etraflarını alacak ve bir gelin süsler gibi onları süsleyecekler, ellerinden tutup sıratı berk-ı Hâtif gibi geçirecekler.. Çünkü onlar, son derece sabır ve tahammül göstermişlerdir.

Bunlara, bu ümmetten ibni Abbası ve benzerlerini örnek verebiliriz..

Bundan sonra yükselecek ses şu olur:

— Nerede, hastalanıp tedavileri uzun süren kişiler?..

Derhal hastalığa yakalanan kişiler huzura gelecek, Allah'a sonsuz selâm ve saygılarını takdim edecekler. Allah da onları tehiyyelerini kabul ettikten sonra, yine sağ tarafda onlar için yeşil bir sancak dikilecek ve o sancak Eyyup aleyhisselâma verilip onlara lider olacak..

Bu ümmetten hastalığa yakalanıp da sabır gösteren-

lere, Ebu Talip oğlu Ukeyl ile ve benzerlerini örnek verebiliriz..

Bir ses daha:

—Nerde iffetli ve namuslu gençler? Bunun üzerine dünyada zina yapmamış, her türlü gayr-i meşrû münasebetlerden uzak durmuş tertemiz gençler gelecekler. Allah onların selâmını kabul ettikten sonra yine sağ tarafa alınıp kendilerine yeşil bir sancak dikilecek ve bu da Yusuf (Aleyhisselâm)a verilecek..

Bu ümmetin namuslu, şerefli, iffetli kişileri olarak sizlere Süleyman oğlu Raşit ve benzerlerini örnek gösterebiliriz..

Bir ses daha:

— Nerede Allah için sevişenler ..

Onlar da derhal Allah'ın huzuruna çıkarılır. Onlara da Lutufla muamele eder ve onları sağ tarafa alır.

Allah yolunda sevişenlerin mümeyyiz vasıfları şunlardır: Sabır, hilm ve dünyevi felaketlere aldırmamak.

Buna örnek göstermek icab ederse hemen Ebu Talip oğlu Ali ve benzerlerini gösterebiliriz.

Bir ses daha:

— Allah korkusundan ağlayanlar nerede?..

Derhal Allah korkusundan ağlayanlar getirilir. Onların göz yaşları, şehit kanları ve alimlerin mürekkebleri ile tartılır, yaşlar fazla gelir.

Sonra emr edilip sağ tarafa alınırlar, ve onlara renkli bir bayrak verilir: Çünkü ağlama şekilleri ve nedenleri farklı ve çeşitli olmuştur:

Kimi Allah korkusundan ağlamış, kimi Allahın rahmetini umduğu için yalvararak ağlamış, kimi işlemiş olduğu günahlardan pişmanlık duyarak ağlamış..

Onların sancakları Nuh aleyhisselâma teslim edilir ve onların liderleri olur..

Bu güzel manzarayı gören alimler ileri atılıp:

— Bunları ağlatan bizim ilmimiz olmuştur! Derler. Nuh aleyhisselâma hitaben: «Yavaş ol ey Nuh!» sesi ortalığı çınlatır.. O zümre durur. Bu defada şehit kanları ile alimlerin kalemlerinden damlayan mürekkepler tartılır, şehit kanlarının bulunduğu keffe ağır basınca derhal emredilir, onlar sağ tarafa alınır ve kendilerine renkli bir sancak dikilir. Bu da Yahya aleyhisselâmın eline verilir.

Yahya (aleyhihsselâm) onları alıp ilerler. Tam o sırada yine alimler öne atılıp:

— Bunlara cihadın faziletini biz anlattık da ondan savaştılar, önden gitmek bizim hakkımız olsa gerek derler..

Onların bu hareketleri Allahın rızasını mucip olur ve Allah hoşnut olarak şöyle buyurur:

— Onlar (âlimler) benim katımda, peygamberler gibidirler...

Ey alimler! Kime şefaat etmek istiyorsanız, hadi şefaat edin, size şefaat yetkisini veriyorum!

Bunun üzerine alimler şefaat etmeğe başlarlar. Önce kendi aile efradına, sonra komşularına, daha sonra da arkadaşlarına şefaat etmeğe koyulurlar..

Her birerleri bir meleğe şöyle seslenmesi için emir verirler:

«Ey ehali? Falân alim şefaat ediyor. Kim onun bir işini görmüşse, kim ona bir lokma yedirmişse, kim ona bir yudum su içirmişse, hadi gelsin de onun şefaatine nail olsun!»

Bir hadis meali:

«Önce kendilerine kitab verilen peygamberler, sonra peygamberler, onlardan sonra da alimler şefaat edecektir..»

Peygamberler için beyaz bir sancak dikilir ve İbrahi-

min (aleyhisselâm) eline verir. Çünkü peygamberler içinde en şiddetli mükâşefe sahibi odur!

«— Nerde fakirler?» diye seslenilir. Fakirler getirilir.

— Merhaba ey dünya kendilerine zindan olan fakirler! Denildikten sonra sağ tarafa alınır ve kendilerine sarı bir sancak hazırlanıp İsa (aleyhisselâm) ın eline teslimedilir. O günü, O, onların imamı (lideri) olur.

«— Nerede zenginler?..» diye nidâ edilir. Zenginler de getirilir. Lâkin servetleri hesab edilirken aradan beşyüz yıl geçer. Sonra sağ tarafa alınırlar ve kendilerine renkli bir sancak dikilir ve bu Süleyman aleyhisselâmın eline teslim edilir.. Onlara sağ tarafından lider ogün O, olur.

Bir hadîs meâli:

«Dört şey var ki, Ahirette dört şeyle karşılarına çıkılıp susturulur:

Zenginlere sorulur:

— Allah'ın zikrinden ve taatından sizleri ne alıkoydu?..

— Bize Allah, mal ve mülk verdi ve bunlar bizi kendinden uzaklaştırdı..

— Süleymana sizden daha çok mülk verilmiştir. Buna rağmen, malı onu, Allahtan uzaklaştırmamıştır, diyerek susturulacaklardır..

Hastalara çağrılıp:

— Sizi Allah'ın taatından ne alıkoymuştur? diye sorulacak.. Onlar,

— Hastalık!.. Diyecekler.

— Siz, Eyyub'dan daha fazla hasta değilsiniz.. Eyyub (Aleyhisselâm) un hastalığı onu hiç biran Allah'ın zikrinden etmemiştir... diye susturulacaklardır..

Gençlerle köleler çağrılıp, kendilerine:

— Sizi Allah'ın zikrinden, taatından ne uzaklaştırdı? diye sorulunca:

— Güzelliğimiz ve köleliğimiz, diye cevap verecekler; karşılarına şu cevapla çıkılacak:

— Yusuf (Aleyhisselâm) hem güzeldi, gem de köle.. Bu iki vasfı hiç bir zaman kendisini Allah'ın ibadetlerinden menetmedi..

Fakirler huzura alınıp, sizi Allah'ın taatından ne alıkoymuştur? diye sorulunca, onlar:

— Fakirlik... Diye cevap verecekler. Bunun üzerine şöylece onlar susturulacaklardır:

— İsa (Aleyhisselâm) fakirdi. Buna rağmen hiç bir zaman Allah'a ibadet etmekten geri durmadı..

İmdi, bu dört şeyden biri kendinde bulunan kimse bir tezekkür etsin ve ona göre tedbirini alsın...

Resûlullâh (S.A.V.) Dualarında şöyle derlerdi:

«— Allah'ım, zenginlik ve fakirliğin fitnesinden sana sığınırım..»

Öyleyse (Ey İnsanlar!) İsa Aleyhisselâmı göz önünde tutun! Ondan ibret alın! Güvenilir kaynaklardan öğrenildiğine göre O, hiç bir şeye malik değildi.. Yünden bir Cübbeyi tam yirmi sene üzerinde taşımıştır..

Yolculuklarında yanında bir tesbih, bir tarak, bir testiden başka hiç bir şey bulunmazdı..

Bir gün adamın birisini, el ile su içtiğini görünce, elindeki destiyi de attı. Ondan sonra eline onu bir daha almadı.

Başka bir adamı, sakalını eliyle hilâllarken görünce, tarağını da fırlatıp attı, bir daha onu eline almadı..

İsa Aleyhisselâm öğütlerinde devamlı olarak şöyle derlerdi:

«— Binek hayvanım iki ayağım, evlerim, yer mağa-

ralarım, gıdam yerlerin otları, içecek suyum da yerlerin nehirleridir...»

Gökten inen bazı suhuflarda şöyle yazılıdır:

«Ey Âdem oğlu! İyilik de kötülük de hayatın cilvelerindendir. Kasden veya hataen işlenen cinayetlerde, kefaretle karşılanıp da kısası yapılmazsa bunlardan kaçın! Çünkü bunlar çok büyük suçlardır..»

Büyük günahlar işleyen kimseler için de şefaat beklenebilir.

Onların en şanslıları, bin yıl ateşte yanıp da cehennemden kurtulabilenlerdir..

El-Hasen El-Basrî (Allah'ın rahmeti üzerine olsun) iki de bir, sözlerinde: «— Ah keşke O adam ben olabilseydim!..» derlerdi..

Malûm olduğu veçhile O, ahiret ilimlerini en iyi bilenlerdendi..

Kıyamette bir adam huzura çağrılır. Terazisi kurulur. Bir sevaba ihtiyaç olur. Yahut da sevap keffesiyle günah keffesi müsavi olur, da bir sevaba ihtiyacı kalır. Allah ona acıyarak:

— Hadi git, sana bir sevap verecek birini bul da, kurtul ve cennete gir! der. Adam bunun üzerine halk arasında dolaşmağa ve bir sevap aramağa başlar. Kime gitti ise cevap hep aynı:

«— Kusura bakma kardeşim, belki mizanım hafif olur da o sana verecek olduğum tek bir sevaba benim ihtiyacım olur..»

Bunun üzerine zavallı adam şaşkın ve ümitsiz bir halde sersem tavuk gibi meydan-ı arasatta dolaşmağa başlar. Derken arkadan bir ses:

— Ne istiyorsun arkadaş?

— Tek bir sevap peşindeyim.. Binlerce sevabı bulunan kişilerin yanından geçtim ve onlardan tek bir sevap

istedim de cimrilik ederek bana vermediler.. Ne yapacağımı bilmez bir haldeyim, şimdi.. Ümidsiz dolaşıp duruyorum..

— Ben amel defterime baktım da tek bir sevapdan başka hiç bir şey bulamadım. O bana yaramayacağına göre, onu da sana veriyorum, al da bari sen kurtul...

Bunu aılnca adam çok sevinir ve terazisinin başına gider. Derken bir ses:

«— Sana o sevabı kim verdi?..» — Allah herşeyi bilendir, fakat hikmetleri bildirmek için kullarına böyle sorar..

— Felân kimse..

— Benim Rahmetim, lûtuf ve ihsanım, seninkinden çok daha fazladır..

Hadi, o sana sevabını veren kardeşinin elinden tut da ikiniz birlikte doğru cennetime girin, diyerek lûtuf ve ihsanda bulunur..

Bakıyorsunuz bir adam, terazisinin iki keffesi de bir. Bunun üzerine Allah :

— Bu, ne cennetliktir, ne de cehennemlik.. der. Öte yandan bir melek, içinde (Of) kelimesi yazılı bulunan bir sahife getirip, terazinin günah keffesine koyuverir. Ve böylece günah keffesi ağır basar.. — Çünkü o, kelime bile ana-babaya isyanı belirten bir kelimedir.

Cehenneme atılması için emir verilir.. Tam o anda Allah'a dönüp

— Senden tek bir dileğim var yarabbi..

— Nedir o tek dileğin, söyle bakalım..

— Ben nasılsa Cehenneme gidiyorum. Babam da orada yanıyor bunu da biliyorum. Ne olur babamın azabını da bana ver de bari babam kurtulsun, niyazında bulunur.

— Dünyada ona asi geldin, ahirette iyilik yapmak

istiyorsun.. Mademki öyle, dileğini kabul ediyorum ve seni de afv ediyorum, hadi tut babın elinden de doğru cennetime girin beraber...

Cehenneme giden herkesi melekler durdurup sorarlar: —Çünkü onlar ahiret bilgilerini herkesten daha çok bilirler.—

— Size yardım edecek yok mu?

Onlar teslim olup günâhlarını itiraf ederler. Bu tip kimseler hep birden cehenneme atılırlar..

Genç, yaşlı, kadın, erkek Ümmetin kebair ehli olanlara gelince:

Onlara zebaniler sorarlar:

— Sizin yüzünüz siyahlaşmamış, bu kadar güzel yüzlü kimseleri bu ana kadar, buraya gelenler arasında görmedik.. Bunun sırrı nedir acaba?..

— Buna rağmen biz? Muhammed Ümmetinin kötü olan kimselerindeniz..

Ne olur ey malik, bırak da bizi ağlayalım..

— Ağlayın ama ağlamak, size bir faide temin etmez ki?...

Nice yaşlı kişiler kendi sakallarından tutup:

«Eyvah!» Diye hayıflanacak.. Nice orta yaşlılar «yazık olsun bizlere ne kötü bir durumdayız!.» diyecekler...

Nice delikanlılar, «Mahv oldu gençliğimiz!.» diye haykıracak!.

Derken Allah tarafından bir ses duyulacak:

Ey Malik (Cehennem gardiyanı) Bunları Birinci kapıdan içeriye al! Bunu duyduklarında hep bir ağızdan: «Lâ İlâhe İllallah!» diye bağıracaklar.. Bunun üzerine Cehennem onlardan beşyüz senelik yere uzaklaşacak..

Onlar yine ağlamaya başlarlar. Bir ses daha:

Ey ateş yakala onları! Ey Malik, tut onları birinci kapıdan içeriye sok!

Ateş gök gürültüsü gibi bir gürültü çıkararak, kalplere alabildiğine hücuma geçecek.. Malik ona çıkışacak:

— İçinde Kur'an bulunan ve iman kabı olan kalpleri yakma, Rahmana secde eden alınları da yakma!

Yine geri dönerler bir adamın sesini duyarlar, O ses şöyle haykırıyor:

Allah ona:

— Nen var? neden cehennem ehlinin hepsinden fazla çıkıyor sesin..

— Allah'ım, beni hesâba çektin, buna rağmen rahmetinden ümidimi kesmedim. Beni duyacağını, derdime derman olacağını da biliyorum. Bu yüzden haykırmağa ve sana yalvarmağa başladım..

— «Rabbinin rahmetinden ümidini ancak sapıklar keser..» Hadi git seni bağışladım, der. Bu suretle Cehennemden kurtulur. Bu sefer de Allah ona:

— Şimdi cehennemden çıktın, hangi amelinle cennete gireceksin? diye sual eder.

— Yarabbi Cennetinden çok az bir yer isterim, fazla istemem, diyecek.

Tam o sırada kendisine güzel bir ağaç gösterilip denecek ki:

— Bunu sana verirse, fazlasını ister misin?

— Hayır! O ağacın meyvasından yeyip, gölgesinde gölgelendikten sonra kendisine başka bir ağaç gösterilerek:

— Bunu daha mı sevdin? denilecek...

— Evet!

— Peki bunu sana verirsem, başka ister misin?

— Hayır... Derken ondan daha güzel ve mükemmel bir ağaç gösterilecek:

— İster misin, bunu da sana vereyim... Şayet verirsem bundan başkasını isteyecek misin? Sorusuna:

— Evet, ver.. Verirsen bundan başkasını istemiyeceğim, diyecek..

Bunun üzerine Allah ondan hoşnut olarak cennetine koyacak...

Akılları hayrette bırakacak, zihinlere durgunluk verecek ahiret hikmetlerinden biri de şudur:

Cenab-ı Hakkın huzurunda, yüz binlerce kişi, sanki bir kişiymiş gibi, bir anda hesaba çekilir..

Allah onların hepsini, sanki bir kişiyi muhasebe ediyormuş gibi, kimsenin kimseden haberi olmadan, yekdiğerlerinin ahvaline vakıf olmadan, bir lâhzada aynı anda muhasebe ve muhakeme edecek..

Böylece: «Yaradılışınız ve dirilişiniz, ancak bir kişi gibidir..» meâlindeki âyetin sırrı zahir olur.

O şanı yüce olan Allah'ı tesbih, tenzih ve tehlil ederim ki, birinin hesabını görürken diğeri farkına varmaz...

İşte melekût sırlarından akılların idrak edemediği acayip sırlarından biri de budur!..

Kıyamet günü adam, oğlunun yanına gelip şöyle der:

— Ey oğlum! Biliyorsun, ben seni büyüttüm, yetiştirdim. Sana yedirdim, içirdim, giydirdim. Küçük olduğun için sen bunları yapamazdın.. Sen küçükken sana gelecek fenalıkları önleyemezdin de ben seni korurdum ve sana gelecek kötülükleri de önlerdim..

Kıyametin felâketini, dehşet ve üzüntülerini kendi gözlerinle görüyorsun. Babanın günahları çoktur. Bir tanesini al da yüküm hiç olmazsa hafiflesin...

Bu teklifi duyan çocuk babasından yüz çevirip kaçacak..

Anne yavrusundan, yavru annesinden, kardeş kardeşinden, koca karısından, karı da kocasından kaçacak:

«(Evet) kişinin kaçacağı gün: biraderinden anasından, babasından, karısından ve oğullarından..» (1)

İşte çocuk babasından kaçarken, benim senden daha çok ihtiyacım var diye babasını başından savacak...

Bir hadîs meâli:

«— Kıyamette insanlar çıplak olarak haşr olunacaklar. Aişe: ne ayıp şey, insanlar birbirine bakarlar.. deyince Resûlullah (S.A.V.) şu âyeti okudu: «— Herkesin o-gün, kendisini meşgul edecek işi vardır..» Bu sözüne şunu da ilâve etti: «Kıyamet gününün dehşeti çok büyüktür. Kimse kimseye bakacak halde değildir..»

Herkes yerinde istikrar edince, bir siyah bulut görünecek ve yayılmış sahifeler yağdıracak. Mü'minin sahifesi gül renginde olacak. Kâfirinki simsiyah bir renkte olacak..

Sahifeler (amel defteri) kiminin sağından, kiminin solundan verilecek bu kimsenin isteğine terk edilmiyecektir..

Cennete, yetmiş bin kişi hesapsız girecektir: Onlara terazi kurulmayacak, amel defteri verilmiyecek, yalnız üzerinde (Lâ ilâhe illallah.. Muhammeden Resûlullah) yazılı olan bir beraat sahifesi verilecek ve şöyle denecek:

«— Bu, felan kimsenin, cehennemden kurtulup, cennete girmesi için verilmiş olan bir beraat sahifesidir!..»

Böyle bir müjdeye nail olan kimsenin elinden bir melek tutup arasat meydanını:

«— Bu falan kimsedir, günâhları tamamen afv edilmiştir. Cennetliktir. Bir daha sıkıntı ve üzüntü görmiyecektir! Ne mutlu buna!..» diye dolaştıracak...

Kıyamet Günü, Peygamberlerin minberleri ayrı ola-

(1) Abese sûresi, âyet: 34, 35, 36.

cak, Âlimlerin minberleri de ayrı olacak.. —Minberler derece ve manevî rutbelere göre ayarlanacak.—

İlmi ile âmil olan âlimler Nur Kürsüsü üzerinde oturacaklar..

Her Peygamber kendi mevkisi ve derecesine göre Kürsü işgal edecek..

Şehitler, salihler, Kur'an okuyucuları, Müezzinler hepsi sırasına göre Misk minderleri üzerinde oturacaklar..

İşte İslâmiyeti kendi ve aile hayatlarında uygulayan kişiler, önce Âdeme, gidecekler sonra bütün peygamberlere baş vurduktan sonra —yukarıda yaptığımız açıklamaya göre— Son Peygamber Hazreti Muhammed Mustafa (S.A.V.)e gelecekler..

Şuna da hiç şüphe yok ki, Kıyamette Kur'an-ı Kerim, güzel yüzlü ve üstün huylu bir adam şeklinde gelip okuyanına, dinleyenine şefaat edecek.

İslâm dini de öyle... Kendisine sımsıkı sarılanları ahirette savunacak..

(El - İhya) adlı kitabımızda, İslâm dininin Ömer ibnil - Hattab'la olan hikâyesini anlatmıştık..

Evet İslâm dini güzel bir kılıkta gelip, Allah'ın dilediği kimselerin koluna girip cennete götürecektir..

Dünya da çok çirkin beli bükülmüş ihtiyar bir kadın kılığında görünecek.. Ve insanlara soracaklar:

— Bunu tanıyor musunuz? diye.

— Hayır, Allah'a bundan sığınırız...

— İşte bu, birbirlerinizi kırdığınız, onu elde etmek için yek-diğerinize saldırdığınız dünyadır, diye tanıtacaklar..

Cuma da süslü bir gelin kılığında gelecek.. Herkes başına üşüşecek.

Nihayet o da kendisini kılan kimselerin ellerinden tutup doğru cennete sokacak..

İşte (Ey gafil insanlar!) Allah'ın Rahmetine, Kur'an, İslâm, ve cuma'nın cömertliğine bakın da ibret alın!..

Bir düşünün: Nasıl onlar insan kılığına girecekler?..

Evet Kur'an ceberuti olarak mevcuttur... İslâm da: Oruç, Sabır, Namaz gibi melekûtî olarak mevcuttur!...

Ölümle herşeyin bittiğini, iddia eden ve iddiasını haklı çıkarmak için Peygamberimizin Hendek günü söylemiş olduğu:

«— Eskiyen cisimlerin, fâni olan ruhların sahibi bulunan Allahım!» sözü ile karşına dikilecek olan kimseye sakın iltifat etme!

Bütün bunlar, büyük ilimlere muhtaçtır, kolayca hal edilecek işler ve meseleler değildir..

Bunlara diğer kitaplarımızda işaret ettik.. Sünnet yoluna sulük etmen için, bu kitabın muhtasar olmasını istedik..

İnsan Şeytanlarının, Şeriata soktukları bir takım bid'at ve hurafelere de kulak asma!..

Mü'minleri irşat ederek, Murad yoluna girmelerini temin et ve o güzel yolu kendilerine müjdele!

Allah'dan, lûtuf ve keremi sayesinde, tertemiz olmayı (ve her iki cihanda) başarıya ulaşmayı diliyoruz. Amin!.. Bize Allah, yeter! Ne güzel vekildir O!

Allah'ın rahmeti, selâmı, efendimiz Muhammed (S.A.V.) âl ve eshabı üzerine olsun...

SON